

Latvian Library ylp

Montreālas Latviešu
Biedrības

ZINOTĀJS

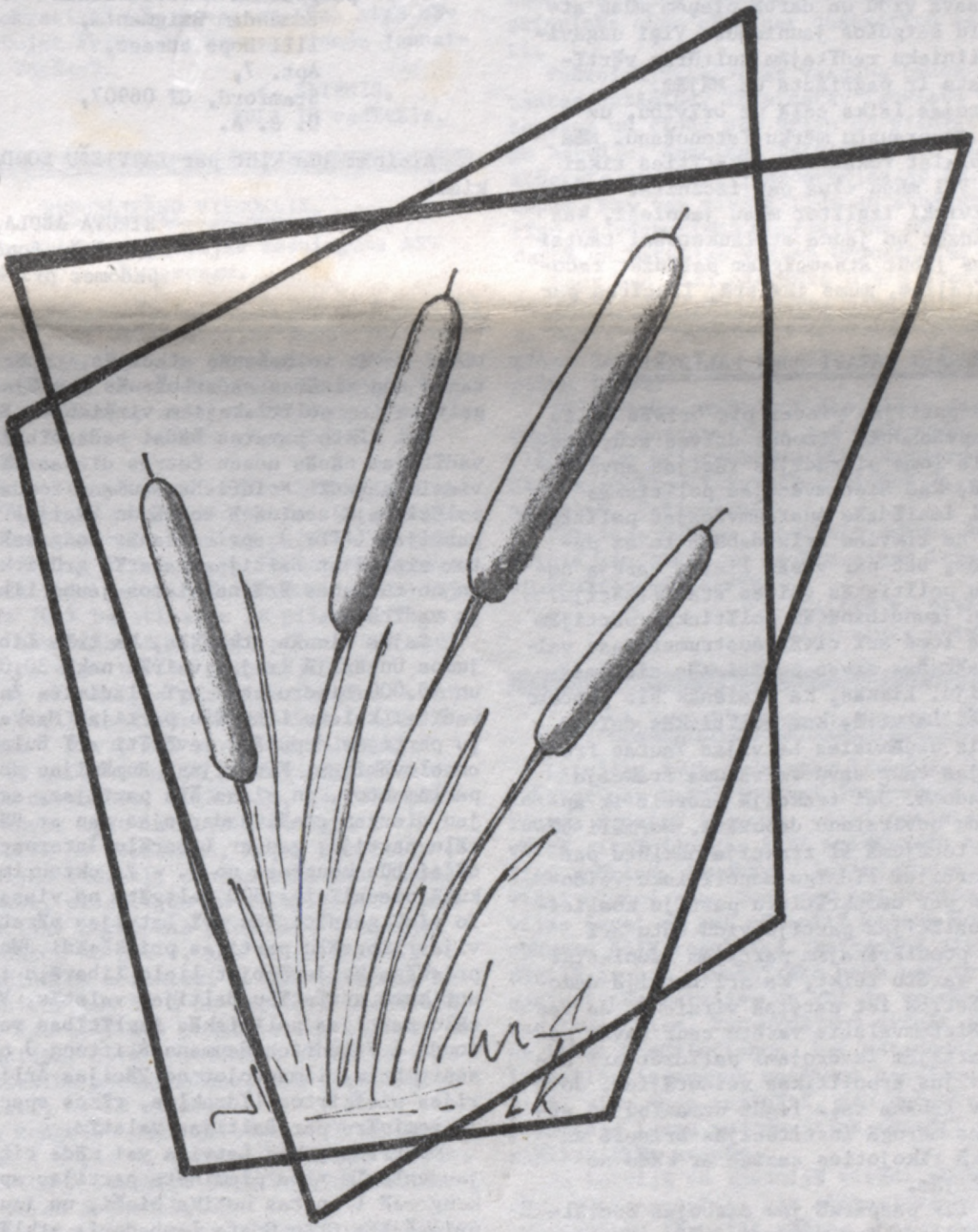
ISSN 0227 - 2423

1990. GADA SEPTEMBRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

42. GADA GĀJUMS

Nr. 9. (498.)

CIK SVARĪGA MUMS IR MŪSU KULTŪRA?

Latviešu fonda mudinājums.

Cik nozīmīgs ir svešumā darītais kultūras darbs? Vai mēs pēc tik daudz gadiem varam radīt ko jaunu, vai tikai saglabāt un dokumentēt; vai sabiedriski kultūrāli pasākumi vēl sargā mūsu latviskās dvēseles? Varbūt beidzot ir pienācis laiks griezt skatu uz Mājām? Un kā mēs to darīsim? - Ziedosim naudu, atbalstīsim nozīmīgus projektus? Ikviens, kas darbojas kultūras laukā, šādus un līdzīgus jautājumus noteikti pārdomā. Arī mēs Latviešu fondā.

Par paveikto mēs patiesi varam būt lepni. Šogad, kad Latviešu fonds atskatās uz saviem 20 ražīgiem, nozīmīgiem darbības gadiem, varam patiesi teikt: padarīts ir labs darbs. Mēs pamazām tuvojamies tam mērķim, ko LF pirmā padome, Dr. Valža Muižnieka vadībā, cerēja sasniegt. Ar darbu un naudu mūsu sabiedrības tālredzīgie ir atbalstījuši skolas un grāmatas, sarīkojumus un turnejas, un viņiem pateicību izsakām ne tikai mēs, svešuma latvieši, bet vēl nozīmīgāk - tauta dzimtenē. Viņi ar cieņu un mīlestību lasa un novērtē ar mūsu palīdzību izdotās un tur nosūtītās grāmatas, viņi savā vidū un darbā pieņem mūsu atbalstīto skolu beigušos jauniešus. Viņi uzgavilē mūsu mākslinieku radītajām kultūras vērtībām. Mūsu skats ir pagriezts uz Mājām.

Šis ir pārejas laiks ceļā uz brīvību, uz tautas pašas nospraustu mērķu īstenošanu. Mēs nedrīkstam nolaist rokas un atskatīties tikai uz paveikto. Vēl mūsu cīņa nav izcīnīta. Mums jāturpina latviski izglītēt mūsu jauniešus, kas turpinās palīdzēt no jauna atplaukstošai tautai dzimtenē, mums jābūt atsaucīgiem palīdzēt radoša darba darītājiem, mums jāatstāj liecības par

to, ko esam darījuši, kā esam izdzīvojuši.

Šogad Latvijas Kultūras fonda vadītājs rakstnieks Imants Ziedonis aicina arī mūs iesaistīties "Cilvēkarchīva projektā", jo arī mēs esam dzīvs tautas zars. Profesors Viktors Hausmanis lūdz mūs atbalstīt svešuma teātra mākslas materiālu sakopošanu. Zinātnieki un mākslinieki, kas darbojas ārpus dzimtenes, kopj un rada latviskas kultūras vērtības, lūdz atbalstu. Un Latviešu fonda padome aicina atbalstīt šī gada speciālos projektus, kas radīti ar mērķi dot tautai Latvijā iespēju mācīties un palīdzēt pašiem sev.

Latviskā kultūra ir tā, kas visus šos gadus veldzēja mūsu latviskās dvēseles; mums vēl ir jārada un jāatstāj par to dokumentētas pēdas; mūsu radītais un sakrātais, ar dziesmām un dejām, ar darbu un idejām, ar mūsu jauno audzi atgriezīsies Mājās.

- Jā, mēs visu to varam veikt!

Jā, tas viss prasa darbu un finančiālos līdzekļus, bet vai pēc tik ilgiem svešumā izturētiem gadiem mēs vairs nevarētu vai negribētu atbalstīt to, kas mums un mūsējiem Mājās ir tik nozīmīgs?

Informācija par Latviešu fonda darbību, mērķiem, sasniegto un iecerēto pieprasāma LF biedrīnīm -

Edmundam Brigmanim,
1111 Hope Street,
Apt. 7,
Stanford, CT 06907,
U. S. A.

Aicinām jūs kļūt par LATVIEŠU FONDA dalībniekiem!

BIRUTA ABULA,
Latviešu fonda
padomes priekšsēde.

LIBERĀLI GATAVI MUMS PALĪDZĒT.

Polītiskās partijas pieder pie brīvās un nu jau gandrīz apvienotās Eiropas dzīves stūrakmeņiem. To lielā loma pierādījās Vācijas apvienošanās procesā, kad Rietumvācijas polītiskās partijas ātri ieslēdzās Austrumvācijas polītiskā dzīvē, un ne tikvien drīz dabūja to uz pareizām sliekšņiem, bet par visām lietām varēja nodrošināt ātru polītiskās dzīves stabilizāciju. Atjaunotām un jaundibinātām polītiskām partijām piekrīt liela loma arī citās Austrumeiropas valstīs, kas uzsākušas savas polītiskās sistēmas demokratizāciju. Liekas, ka vislētāk šis process veidojas tieši Latvijā, kur polītiskās dzīves vadību pašreiz uzņēmusies Latvijas Tautas fronte, kas rīkojas caur savu vairākuma frakciju Augstākajā Padomē. Šai frakcijā pašreiz ir apvienoti dažādu novirzienu deputāti. Normāli būtu, ka laika tecējumā šī frakcija nekļūtu par agrākai kompartijai līdzīgu monolītisku veidojumu, bet gan par demokrātisku partiju koalīciju. Ja šīs koalīcijas partiju vidū būtu arī Rietumvalstu populārākajām partijām radniecīgi iestādījumi, varētu teikt, ka arī Latvijā demokrātiskā attīstība iet pareizā virzienā. Ja tas tā notiktu, Rietumvalstis varētu caur savām polītiskajām partijām ievērojami palīdzēt arī atjaunotās Latvijas ārpolitikas veidotājiem. Jo patiesībā nav labāka ceļa iegūt uzmanību un atbalstu Eiropas mērogā institūcijās Briselē un Strasburgā, kā rīkojoties saziņā ar kādu no lielajām partijām.

Par laimi LTF paspārnē jau darbojas Sociāldemokrātu partija (kam gan vajadzētu atkal apvienoties), Zemnieku savienība (kas, liekas, pieņem citām Austrumeiropas zemnieku partijām līdzīgu kristīgi demokrātisku noslieci) un arī Liberāļu partija. Visas šīs partijas ir gan vēl

tikai savās veidošanās stadijās, tomēr tās jau pat tagad dod zināmas sadarbošanās iespējas ar visiem galvenajiem polītiskajiem virzieniem Eiropā.

Lai liktu pamatus šādai sadarbībai, PBLA IB vadītājam nācās nesen četras dienas kā ielūgtam viesim pavadīt Fridricha Naumana fonda rīkotajā polītiskajā seminārā Bonnā un Vācijas Liberāļu partijas (FDP) apvienošanās kongresā Hanoverā, tur aizstājot Baltijas valstīs grūti kontaktējamus un no turienes ārā nelaistos jauno liberāļu partiju vadītājus.

Sajās dienās atklājās, ka trīs Liberāļu grupējums Ungārijā ir jau vairāk nekā 30,000 biedru, un 10.000 biedru esot arī Vladimira Zvirinkovska vadītai krievu Liberāļu partijai Maskavā. Liberāļu partijas deputāti ievēlēti arī Bulgārijas, Čehoslovākijas, Kroātijas, Rumānijas un Slovēnijas parlamentos, un visas šīs partijas, acīmredzot, jau diezgan cieši sadarbojas gan ar Vācijas Liberāļu partiju, gan ar Liberāļu Internacionāli. Pēdējai būs kongress no 3. - 7. oktobrim Helsinkos, kurā piedalīsies 500 delegātu no visas pasaules. To vidū gaidīti būs arī Latvijas pārstāvji ar Latvijas Liberāļu partijas priekšsēdi Jāni Danosu priekšgalā. Ievērojot lielo liberāļu interesi par notikumu attīstību Baltijas valstīs, Vācijas liberāļu partijas polītiskās izglītības veicināšanas fonds (Friedrich Naumann Stiftung) no 14. - 17. septembrim, izmantojot no Vācijas Ārlietu ministrijas piešķirtos līdzekļus, rīkos speciālu studiju semināru par Baltijas valstīm.

Katrrreiz, kad Latvija vai kāda cita no Baltijas valstīm tika pieminēta partijas apvienošanās kongresā (un tas notika bieži, un jau partijas priekšsēža Otto Grafa Lambsdorfa atklāšanas runas sākumā), bija lieli aplausi. Tos, droši vien, labi bija pierēģistrēt arī Vācijas Ārlietu ministram Hansam Dītricham Genšeram, kas šajā savas partijas kongresā, liekas, kļāt bija visur un uzstājās ar lielu runu, tā mēģinot nostāties blakus

Vācijas 1848. gada liberālās revolūcijas tēviem un Teodoram Heusam, vācu liberālisma atjaunošajam pēc kara. Sevišķi ieinteresēti Baltijas valsts lietās ir jaunie liberāļi (Junge Liberale), kas ne tikai paši vēlas jau septembrī ierasties Rīgā, lai meklētu kontaktus ar jauniem latviešiem, bet gribēja panākt, ka apciemojumā Rīgā piedalās arī vācu liberāļu frakcijas vadītājs Eiropas Parlamenta valstssekretārs Rüdigers von Wechmars, kas savā laikā vadīja Vācijas delegāciju AN un pats ir bijis AN prezidents.

Kongresa dalībnieku pārrunās Liberāļu Internacionāles vice-prezidents Urs Schottli no Londonas arī izvirzīja konkrētu, turpat uz vietas pieņemtu, priekšlikumu panākt to, ka Latvijas Liberāļu partijai piešķirtu patstāvīgā novērotāja statusu Eiropas Padomes parlamentārajā konferencē. Tas ļoti veicinās mūsu jau iepriekšējos rakstos minēto vispārējo plānu īstenošanu un būs viens no pirmajiem precedentiem, kas rādīs, ka mēs tiešām esam jau ceļā atpakaļ uz Eiropu. Ne bez savas nozīmes būs arī konferencē Hanoverā noorganizētā Latvijas pārstāvju satikšanās ar valstsministru Helmutu Šeferu, kas ir Ārlietu ministra Genšera vietnieks, jo tā varētu novest pie novēlotā un citādi nepadomāta regulāra dialoga ar Vācijas Ārlietu ministriju.

Visumā var teikt, ka Vācijas liberāļi, liekas, domā, ka Baltijas valstis jau drīz atgūs savu neatkarību, un jau tagad notiek gatavošanās palīdzēt Latvijas demokratizēšanās procesam, šai ziņā sākotnēji izmantojot Fridricha Naumana fonda jaunatveidamo biroju Varšavā.

J. RITENIS,
PBLA IB vadītājs.

REPUBLIKĀNU VIEDOKLIS.

Latvijas Republikāņu partijas iesniegums ASV kongresam.

Saskaņā ar spēkā esošo Latvijas Republikas (LR) 1922. gada Satversmi vara Latvijas Republikā pieder balstiesītajiem Latvijas pilsoņiem. 1990. gada aprīlī tie realizēja savas tiesības likumīgās un demokrātiskās vēlēšanās, atbilstoši starptautisko tiesību normām, ievēlot valsts pārstāvību - LR Pilsoņu kongresu.

Neskatoties uz okupācijas režīma liktajiem dažādajiem šķēršļiem, neskatoties uz to, ka padomju totalitārās varas aparāts realizē pilnīgu monopolu uz masu informācijas līdzekļiem, Pilsoņu kongresa vēlēšanās piedalījās vairāk kā 700.000 iedzīvotāju, kas ir gandrīz 70 % balstiesīgo LR pilsoņu (tas ir, personas, kas bija LR pilsoņi pirms PSRS okupēja Latviju, un viņu tiešie pēcnācēji).

Attiecībā uz okupācijas pārvaldes orgānu - Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (LPSR) Augstāko padomi (AP), kas savai pārvaldāmajai teritorijai šā gada 4. maijā piesavinājās Latvijas Republikas nosaukumu, atgādinām, ka PSRS pārvalde nav un nevar kļūt Latvijā likumīga.

Nesenajās LPSR AP vēlēšanās, kuŗas komunistu masu informācijas līdzekļi cenšas reklamēt pasaulē kā demokrātiskas, piedalījās un tika ievēlēti gan padomju okupācijas karyaspēka pārstāvji (armija ieguva 25 mandātus no 200), gan 50 gadu laikā Latvijā iepludinātie kolonisti - PSRS pilsoņi, kuŗu skaits sasniedz jau 50 % no Latvijas iedzīvotājiem. Orgāns, kas ievēlēts pamatojoties uz PSRS un LPSR konstitūcijām, nevar pretendēt uz de jure pastāvošās LR tiesību pārmantošanu, tas nevar pārstāvēt ne valsti, ne LR pilsoņus.

LR Pilsoņu kongress savu darbību vērš uz Latvijas Republikas (kuŗas de jure pastāvēšanu turpina atzīt ASV valdība) likumīgo tiesību aizsardzību uz LR valsts varas atjaunošanu.

Latvijas Republikāņu partija (LRP) aicina ASV kongresu izvairīties no sadarbības ar LPSR AP un Ministru Padomi, jo tas veicinātu šīs okupācijas administrācijas iestāžu leģitimitāciju, līdz ar to arī LR inkorporācijas Padomju Savienībā legalizā-

ciju.

Aicinām kongresu ietekmēt ASV valdību, lai sarunās ar PSRS tiktu iekļauts jautājums par drīzu LR deokupāciju, kas dotu iespēju, balstoties uz LR Satversmi, brīvās un demokrātiskās vēlēšanās ievēlēt Latvijā likumīgu valsts varu. 1990. gada 7. jūlijā.

LRP rīcības komiteja.
LRP pārstāvju komiteja.

OJĀRS KALNIŅŠ DIPLOMATISKAJĀ DIENESTĀ.

Šodien nacionālpolitiskais darbs Amerikā un neatkarības atjaunošana Latvijā prasa paplašinātu diplomātisku darbību no Latvijas valdības un Latvijas sūtniecības Vašingtonā.

Sajā sakarībā sarunās starp Latvijas valdību, Latvijas sūtniecību Vašingtonā, Amerikas Latviešu Apvienību un Pasaules Brīvo Latviešu Apvienību par iespējām, kā vislabāk veikt šo uzdevumu, tika nolemts, ka viens no pirmajiem soļiem būtu pārcelt līdzšinējo ALA Ārējās Informācijas biroja lietvedi Ojāru Kalniņu uz Latvijas sūtniecību Vašingtonā. ALA uzskata šo soli - O. Kalniņa pāriešanu pie sūtniecības - kā ļoti vēlamu. O. Kalniņa pieredze sadarbībā ar presi un dažādām ASV valdības un citām iestādēm lielā mērā paplašinās latviešu nacionālpolitisko darbu ASV un stiprinās mūsu cīņu par neatkarīgu Latvijas valsti.

Pašreizējā Latvijas valdība bauda latviešu tautas uzticību. Tā aizstāv latviešu tautas intereses un cīnās par brīvu un pilnīgi neatkarīgu Latviju. Amerikas latviešiem un ALAI ir jāatbalsta un cieši jāsadarbojas ar to. ALA ir lepna, ka var piedalīties un atbalstīt šo svarīgo un vēsturisko pagrieziena mūsu sūtniecības darbā un Latvijas valsts ārpolitikā.

Kaut gan ALAI pietrūks Ojāra pieredzes, ALA nacionālpolitiskais darbs nebeigsies. Sadarbībā ar Latvijas valdību un Latvijas sūtniecību Amerikas Savienotajās Valstīs tas turpināsies ar pilnu jaudu.

Šī gada 8. septembrī ALA valde savā sēdē pārrunās šīs maiņas, lems par pārmaiņām, nākotnes plāniem un prioritātēm. Šīs pārrunas turpināsies ALA nacionālpolitiskajā seminārā 2., 3. un 4. novembrī, Vašingtonā.

Pateicos Ojāram par lielo darbu, ko viņš ir veicis pie ALAs, un novēlu viņam labas sekmes diplomātiskajā darbā!

VALDIS V. PAVLOVSKIS,
ALA valdes priekšsēdis.

POLITISKĀ SITUĀCIJA MOLDAVIJĀ.

Latvijas Tautas frontes izdevums "Atmoda", rakstot par Moldāviju vai intervējot Moldāvijas Tautas frontes līderus, visai optimistiski novērtē situāciju par labi moldāviešu nacionālajiem spēkiem. Savukārt, Interfrontes "Jeginstvo" visai skopos ziņojumos par notikumiem ārpus Latvijas izceļ un pat pārspīlē krievu šovinstu panākumus šajā republikā. Patiesībā situācija Moldāvijā ir pat sarežģītāka nekā par to var spriest pēc Latvijas un vēl jo vairāk pēc Maskavas izdevumiem. Par pēdējiem vispār jāsaka, ka ne tikai komunistiskos, bet pat daudzos visumā liberālos izdevumos notikumi nekrievu republikās bieži vien, gan apzināti, gan dažreiz bez iepriekšēja ļauna nodoma, tiek vērtēti caur imperiālistiskām acenēm.

Ja Latvijā un Igaunijā visādi Alkšņa un Klaučēna tipa nodevēji, gan Aleksejeva vai Jarovoja tipa krievu firerīši mēģina atraut no Latvijas Latgali un no Igaunijas ziemeļaustrumus ar Narvu un Kohtlajarve, tie tomēr spiesti rēķināties ar vienotu un spēcīgu pretsparu, ar visas tautas integritātes un vienotas tradīcijas jūtām

un, iespējams, klusībā paši necer uz patiesiem pānkumiem savos centienos, drīzāk šīs akcijas vērtējamas kā šantāža, Moldāvijas vienotība ir patiesi apdraudēta.

Moldāvijas republikas, t. s., kreisā krasta un dienvidu rajonos Augstākās padomes likumi un lēmumi, ministru padomes rīkojumi tiek ignorēti gandrīz simtprocentīgi. 2. jūnijā Tarakani ciematā sanāca Piedpestras deputātu kongress. Tā delegāti nobalsoja par Piedpestras padomes asociācijas dibināšanu. Formulējums ir gan visai miglains, bet īstais šī lēmuma saturs nav nekāds noslēpums - Dpestras upes kreisā krasta rajoni nobalsoja par savu autonomo statusu.

Moldāvijas republikas nacionālais sastāvs pašreiz izskatās šādi: moldāvieši 65 %, ukraiņi 13,8%, krievi 13 %, gagauzi 3 %, bulgāri 2 %. Atskaitot galvas pilsētu Kišinevu, pārējā republikas teritorijā nosauktās etniskās grupas dzīvo kompakti.

Maskavas autors "Ekspešchronikā" Igors Brodjagins salīdzina situāciju Moldāvijā ar situāciju Baltijā ar vienu piebildi, ka, lūk, Dpestras kreisais krasts neesot īsta moldāviešu teritorija. Līdzīgi, kā tas attiecas uz Baltiju, kur latviešu vai igauņu etniskās teritorijas robežas nedrīkstot jaukt ar viduslaiku Livonijas ordeņa robežām, Moldāvijas robežu nedrīkstot noteikt tikai pēc XV gadsimta neatkarīgās Moldāvijas valsts robežām. Turklāt, lietojot tādu metodoloģiju, šim pašam Brodjaginam par moldāviešu zemēm vajadzētu atzīt arī ukraiņu Podolijas dienvidu nomali. Taisnība gan, kad 1924. gada 12. oktobrī Maskavas valdība Dpestras kreisajā krastā izveidoja autonomo Moldāvijas republiku, moldāviešu īpatsvars tur nepārsniedza 25 %. Jāņem vērā apstākļi, ka daudzi kreisā krasta moldāvieši pilsoņu kara jukās pārcēlās vai vienkārši bēga uz rietumiem rumāņu kara-spēka aizsardzībā, jo līdz liktenīgam Molotova-Ribentropa paktam un 1940. gada 28. jūnija Padomju Savienības agresijai pret Rumāniju, rumāņi un moldāvieši dzīvoja vienā kopējā dzimtenē, vienā valstī, ko sauc par Rumāniju. Moldāvijas autonomijas dibināšana 1924. gadā deva Maskavai vēl vienu formālu ieganstu Besarābijas okupācijai un, t. s., Moldāvijas padomju sociālistiskās republikas izveidošanai 1940. gadā sagrābtajā teritorijā, kas, starp citu, veido vēsturiskās Moldovas austrumu daļu. Rietumu daļa visu laiku palika Rumānijas sastāvā.

Tagad kādreizējās Moldāvijas autonomās republikas teritorijā Dpestras kreisajā krastā, kas aptver tikai kādu desmito daļu no Moldāvijas republikas kopējās teritorijas, dzīvo visas republikas 1/3 daļa krievu un ukraiņu. Dzīvojot šeit, kā arī lielākās pilsētās, krievi un lielā mērā pārkrievo tie ukraiņi bija pieraduši uzskatīt gan Kišinevu, gan Piedpestras Moldāviju par savas slaviskās vides un arī dzimtenes neatraujamu daļu, turklāt ņemot vērā apstākli, ka moldāviešu nacionālā identitāte daudzu vēsturisku un kultūrālu apstākļu dēļ neizpaudās tik spilgti un, varētu teikt, tik izaicinoši, cik savas nacionālās jūtas demonstrēja baltieši pat visdrūmākajos okupācijas laikos. Tādēļ šiem krieviem un ukraiņiem, sākoties moldāviešu nacionālai atdzimšanai un aizvien pieaugošām politiskām aktivitātēm, viss pēdējos pāris gados notikušais izrādījās daudz negaidītāks, daudz pārsteidzošāks nekā migrantiem Baltijā. Attiecīgi pretākija, atklāts šovinizisms savās izpausmēs bija tiešāks, dažreiz rupjāks un bieži vien pieņēma pat satrīskas groteskas formas. Piemēram, krievi, kas moldāviski nerunā, pret šo tautu izturas nievājoši, bezgalīgo protestu un sabotāžu virknē sarīkoja protestus pret moldāviešu valodas rakstības pārēju no Staļina uzspiestās slāvu kirilikas uz rumāņu valodā lietoto latīņu alfabētu. Liekas, kāda viņiem tur darīšana? Zinot šo migrantu psiholoģiju, var izskaidrot arī šo šķietamo paradoksu. Viņi ir pieraduši justies kā saimnieki, kā kungi svešajās mājās. Un kaut uzraksti ir nevien krieviski, bet viņiem nezināmajā iezemiešu valodā, ierastā kirilika neradīja tādu diskomforta sajūtu, kā la-

tīņu burti. Bet tagad, ak vai, ne jau tikai latīņu burti - moldāviešu valodai piešķirts valsts valodas statuss, to dzird no rīta līdz vakaram radio un televīzijas raidījumos, kamēr agrāk to dzirdēja daudz retāk. Rumānijas karogam identisks Moldāvijas karogs. Ar vienu vārdu, tās vaifs nav mūsu mājas, bet kaut kāda "aizrobeža"!

Šo radušos diskomfortu nekavējoties izmantoja politiski aktīvā konservatīvo kompartijas elementu, imperiālistu un krievu šovinistu daļa. Krievos un ukraiņos bija jāšēj bailes un naids pret moldāviešu centieniem, ņemot vērā auglīgo augsni nelielo diskomfortu izjutošos slāvos. Krievu valodā iznākošā prese sakarsē prātus un jūtas. Šajā presē parādījās visnekrietnākie apmelojumu un visnekaunīgākie falsificējumi, sākot ar pagājušā gada kampaņu par moldāviešu valodas izsludināšanu par valsts valodu. Tieši šajā aspektā es saskatu vislielāko līdzību ar Baltiju, proti, šovinistu, imperiālistu un staļinistu neierobežotā nekaunībā draudēt pamattautām, turklāt ar Maskavas svētību, nevis Igora Brodjagina mākslīgi konstruētā Piedpestras reģiona īpaši sovjetismā.

Gandrīz tik pat drāmatiski, kā Dpestras kreisajā krastā un tādā lielā pilsētā, kāda ir Kišineva, ar šiem reģioniem raksturīgo lielo slāvu tautību iedzīvotāju skaitu, attīstījās notikumi Moldāvijas dienvidos, kur kompakti dzīvo gagauzi, tjurku valodā runājošā pareizticīgā tauta. Šīs tautas stāvoklis ir īpaši smags. Kādreiz viņu apdzīvotais un ziedošais novads tagad ir visatpalikušākais un nabadzīgākais republikā. Patī gagauzu tauta atrodas uz etniskās asimilācijas un izzušanas robežas. Gagauziem nav skolu savā valodā. Pēdējā statistika norāda, ka 30 % skolas vecuma gagauzu bērnu labāk runā krieviski nekā dzimtā valodā. Daudzi gagauzi un īpaši viņu līderi nesen dzimušajā vislielākajā sabiedriskajā organizācijā "Gagauz Halki" uzskata, ka krievu valoda ir mazākais ļaunums, nekā moldavizācija. Kaut gan jādodomā, ka Moldāvijas Tautas frontes apzinīgākie līdeři nebūt nav par gagauzu moldavizēšanu. Vienīgi padomju apstākļos ar Maskavai tik raksturīgo mazo un īpaši mazākumtautu un tautību pārkrievošanas politiku, gagauzi bija pārkrievo ti tik lielā mērā, ka tagad krievu valodas domināciju uzskata par mazāku ļaunumu. Pat viņu līderiem pielīpa tik primitīva situācijas novērtēšana. Protams, Moldāvija nav Latvija, kur tautas vairums saprot, cik nozīmīgi ir saglabāt lībiešus, bet arī no otras puses, gagauzu nav ne daži desmiti vai simti, bet gandrīz 200.000.

"Gagauz Halki" aktivisti tagad ir par Gagauzu padomju sociālistiskās autonomās republikas dibināšanu Moldāvijas PSR sastāvā. Šajā gadījumā izpaūžas ne tik vien krieviem, bet dažām minoritātēm raksturīga komūnistiska vai sarkana nokrāsa, kad lieta nonāk līdz savu, dažreiz taisnīgu, bet citreiz pārspīlētu, uz sveša rēķina dibinātu tiesību aizstāvēšanu. Protams, jautājums par gagauzu teritoriālo autonomiju Moldāvijā ir pašu moldāviešu un gagauzu problēma. Vispirms, liekas, ka gagauzu līdeři neko nav dzirdējuši par kultūrālo autonomiju ar visām valodas lietošanas un apmācīšanas tiesībām. Otrkārt, tik lielai tautai neapšaubāmi ir tiesības uz pašnoteikšanos un savas autonomijas dibināšanu, ņemot vērā apstākli, ka Moldāvijas dienvidi ir viņu pamatteritorija. Tikai, vispirms, kāpēc viņu līderiem ir tik tīkama sarkanā komūnistiskā forma? Vai tas neliecina par zemu politisku kultūru, ņemot vērā tik plaši zināmu pašā Padomju Savienībā šīs ideoloģijas un ar to saistītās pārvaldīšanas formas krachu? Jeb varbūt gagauzu līdeřus demagoģiski prata apstrādāt "vienotās un nedalāmās" adepti? Jo kā citādi izskaidrot šādu rindkopu no "Gagauz Halki" programmas, ka nākošās autonomijas teritorijā "paredzēts, ka nevienai valodai nebūs piešķirts valsts valodas statuss, bet būs attīstītas visas valodas nopietnā valsts līmenī, un, vispirms, gagauzu un bombaru (pēdējā ir pēc zinātnieku klasifikācijas gagauzu dialekts) ar perspektīvu

pilnīgi atjaunot to sabiedriskās funkcijas un saglabājot krievu valodu kā starpnacionālās sazināšanās līdzekli"? Nevar nepamanīt, ka šis gagauzu programmas punkts nav tik daudz pozitīvi konstruktīvs, cik antimoldāviski destruktīvs. Visiem ir zināms, ka oficiālās valsts valodas trūkums līdz pat pēdējam laikam Padomju Savienībā netraucēja Maskavas rusifikācijas politiku. Otrkārt, ja gagazu autonomija paliks Moldāvijas sastāvā, tad gagaziem būs ejams kopējais ceļš ar moldāviešu tautu, proti, ceļš uz neatkarīgu valsti, kas, iespējams, nākotnē no jauna apvienosies ar māti Rumāniju. Bet neatkarīgi no nākotnes variantiem, proti, Moldāvijas valsts pastāvēšanas vai apvienošanās ar Rumāniju, valsts valoda būs moldāviešu - rumāņu, nevis krievu, kā to grib interfrontieši. Tātad, gagazu valodai būtu jāizcīna reģionālās valodas tiesības vai jānosaka gagazu valoda kā autonomijas valsts valoda. Par starpnacionālās sazināšanās līdzekli tādā gadījumā krievu valoda maz noderēs, īpaši tālākā nākotnē. Ja gagazi gribēs dibināt no sešiem pašreizējiem Moldāvijas dienvidu rajoniem neatkarīgu valsti, uz ko viņiem ir tiesības kā katrai tautai, tad jautājums par krievu valodu, domājams, atkritīs kā nevajadzīgs. Protams, gagaziem ir vēl trešais ceļš - pievienoties Ukrainai. Pašreizējos apstākļos tas neliekas pats reālistiskākais atrisinājums. Turklāt krievu valoda nacionāli orientētā Ukrainā arī nav pārāk lielā cieņā. Ar vienu vārdu sakot, pagaidām "Gaugaz Halki" līderi vēl lielā mērā seko Interkustības demagogiem, līdz ar to nebūt nesekmējot pašu gagazu problēmu atrisināšanu.

Tiesa, Moldāvijas Tautas frontes vadība pašreizējā situācijā nesteidzina Moldāvijas atdalīšanos no Padomju Savienības. Tā ir atšķirība no Baltijas. Bet jāsaprot, ka republikas suverēnitātes pasludināšana, likuma par republikas likumu prioritāti pieņemšana, moldāviešu valodas statuss un ar Rumāniju vienāds karogs neapšaubāmi iezīmē attīstības tendenci. Turklāt moldāviešu nacionālā kustība izvēlējis savdabīgu ceļu, nostiprinot saites ar Rumāniju. Tautas fronte, izejot no fakta, ka teritorija starp Dņestras un Prutas upēm ir Padomju Savienības okupēta, iestājās par saimniecisku un kultūralu saišu nostiprināšanu ar Rumāniju, par Moldāvijas izveidošanu par savdabīgu pārejas zonu starp divām valstīm. Pagaidām tāda politika atrod dzirdīgas ausis moldāviešu vidū. Marksistiski orientētās Interkustības izaicinošā rīcība no vienas puses un nacionālās kustības radikalizēšanās uz aizvien vairāk plaisājošās Padomju Savienības fona no otras puses neizslēdz asu, pat vardarbīgu konfrontāciju.

Faktiski pašreiz izveidojušies trīs reģioni ar savām valdībām. Lielākajā Moldāvijas daļā noteicēji ir Moldāvijas Tautas fronte un republikas Augstākā padome. Interkustība vēra ņemamu spēku veido tikai galvas pilsētā Kišiņevā un migrantu pārpildītajās - Beļcos un Benderos. Dņestras kreisajā krastā ar krievu un ukraiņu vairākumu, īpaši tādās pilsētās kā Tiraspolē, Dubosari un Ribņica, visu nosaka Interkustībai tuvā Darba kolektīvu padome, kamēr dienvidos noteicēji ir "Gaugaz Halki" līderi. Par republikas vienotību priekšā stāv grūta cīņa, ja ņem vērā kaut vai tādu faktu, ka, t. s., "družņiki", bet faktiski Darba kolektīvu padomes bandas neielaida Tiraspolē Tautas frontes aktivistus.

VIKTORS KALNIŅŠ.

LATVIEŠU ZINĀTŅU AKADĒMIJAS GODA LOCEKĻI.

Baltijas valsts universitātes meklē saskari ar svešumā esošiem zinātniekiem.

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas universitātes pēdējā laikā pastiprinātā kārtā cenšas rast saskari ar saviem, svešumā esošiem, universitāšu mācības spēkiem un zinātniekiem. Visās Baltijas universitātes ir arī liels zinātnisko grāmatu trū-

kums. Pirms kāda laika Aleksis Dreimanis, profesors emeritus no Londonas, Kanadā, ievadīja akciju ģeoloģijas un ģeogrāfijas grāmatu un žurnālu sagādei visām Baltijas valstīm. Šī akcija risinās labvēlīgi, un daži ziedojumi ir jau pieteikti. Jāatrisina tikai nosūtīšanas iespējas. Viļņas universitāte ieteikusi grāmatas sūtīt caur Klaipēdu vai Rīgu. Pagaidām nav zināms, kā to izdarīt.

Jāatzīmē, ka A. Dreimanis ievēlēts atjaunotā Latvijas Ģeogrāfijas biedrībā par goda biedri. Šī biedrība atvieto no Maskavas atkarīgo Latvijas PSR Ģeogrāfijas biedrību, kas darbojās no 1950. līdz 1989. gadam. Viņš uzņemts arī Latvijas Zinātnieku Savienībā. A. Dreimanis iesācis apzināt ārpus Latvijas esošos ģeozinātniekus (ģeologus, ģeogrāfus, ģeofiziķus, ģeoklīņus un citus). Pašreiz apzināti ap 60 zinātnieku. Viņš darbojās šajā sarakstē kā 1991. gada Vispasaules Latviešu Zinātņu kongresa ģeoloģijas disciplīnu koordinators. Šādi koordinatori dažādās zinātņu nozarēs ir 26. Kongress notiks 1991. gada jūlija sākumā, un tajā piedalīsies arī A. Dreimanis.

Latvijas 20. Dziesmu svētku atklāšanas dienā notika Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulce, veltīta akadēmijas goda locekļu un ārzemju locekļu vēlēšanām. Šos titulus piešķir par izciliem sasniegumiem.

LZA ārzemju locekļu vārdi: profesori - S. Arājs, fiziķis, H. Biezais, teologs, P. Bolšaitis, klīniķis, metallurģs, A. Dreimanis, ģeologs, E. Dunsdorfs, tautsaimnieks, A. Ezergailis, vēsturnieks, J. Kļaviņš, mediķis, V. Nollendorfs, filologs, G. fon Pistolkorss, vēsturnieks un baltu filologs, A. Plakans, vēsturnieks, V. Viķe-Freiberga psiholoģe, V. Zeps, valodnieks un doc. V. Rūķe-Draviņa.

LZA goda locekļi: rakstnieks Imants Ziedonis, mediķis Dr. E. Ezerietis, mediķis Nikolajs Skuja, Dr. Kristaps un Juris Keģi, ASV, tautsaimnieks Benjamiņš Treijs un rakstnieks Mārtiņš Zīverts, Zviedrija.

Ž. ZENTINŠ.

TRISREIZTRIS LATVIJĀ.

Jūnijā bija gan Jāņi, gan gatavošanās dziesmu un deju svētkiem, bet ceru, ka nepamanīts nepalika vēl viens nozīmīgs pasākums - pirmā 3X3 nometne Latvijā. Madlienā 10 dienas 286 latvieši strādāja kopā savas tēvzemes nākotnei.

Zemniekā un ģimenē ir Latvijas nākotne. Zemnieks jau sāk atgūt pašapziņu. Ģimenei arī tā jāapgūst. 3X3 nometne Madlienā bija labs sākums stipras, gudras un darbīgas ģimenes atgūšanai.

Nometnes mērķi Latvijā bija tādi paši kā tajās nometnēs, kas regulāri tiek rīkotas ASV, Kanadā, Austrālijā un citur. Tie ir:

- Latvisko zināšanu paplašināšana.
- Latviskās kopības izjūtas veidošana.
- Latvisko ģimeņu stiprināšana.
- Latvisko draudzību sekmēšana.

Latvisko zināšanu mums, Latvijā dzīvojošām ģimenēm, nereti ir krietni mazāk kā tautiešiem. Un nebūsim lepmi pamācīties. Nometnē bija ko darīt gan galvām, gan rokām. Nodarbību veidus varēja izvēlēties paši dalībnieki, un tās arī saucās - "galvas" un "roku" ievirzes.

Katra diena sākās ar negaŗu referātu. Uzstājās piemēram, Dainis Ivāns par sabiedriski politisko situāciju Latvijā, Ausma Medne (Austrālija) par Raiņa daiļradi, Visvaldis Klīve (ASV) par latviešu darbību ārpus Latvijas, Jānis Peniķis (ASV) par tematu "Ko mēs darām trimdā un ko tas nozīmē latviešiem Latvijā" un citi. Četras stundas dienā tika veltītas darbam savās ievirzēs. "Galvas" ieviržu dalībnieki runāja par politiku, latviešu nākotni trimdā un Latvijā, latviešu literatūru no 1945. gada Latvijā un ārpus tās, par latviešu folkloras vākšanu un izmantošanu, par to, ko izsaka jēdzieni "ētika" un "latvietība", par Raini un latviešu folkloru, kā arī par latvisko ģimeni un

audzināšanas jautājumiem Latvijā un ārpus tās.

"Roku" ievirzēs varēja nodarboties ar keramiku, pinumiem, rokdarbiem un tautas tērpu gatavošanu, rotkalšanu. Bērni un jaunieši režisoru A Anitas un Ivara Apeļu (Austrālija) vadībā iestudēja K. Skalbes pasaku "Kaltīša dzirnavas", bet mazos nometnes dalībniekus 1/2 X 1/2 nodarbībās, kamēr vecāki darbojās ievirzēs, nodarbināja 4 audzinātājas.

Nometnes dalībnieki varēja izdziedāties pēc sirds patikas Austrālija Graša un Valža Muktupāvela vadībā kaut vai līdz rīta gaismai, iemācīties etnogrāfiskās latviešu dejas Juža Rupža (Austrālija) deju kopā, piedalīties rotaļu vakarā, politiskajā diskusijā, dziesmu karā. Daudzi pirmo reizi bija Daudzinājuma (dievturu saieta) viesi. Apcerīgi noskaņots bija sveču dievkalpojums Madlienas baznīcā, un vēl ilgi pēc tā zālē pie baznīcas dega mazo liesmiņu izveidotais krusts...

Nometnes vadītāji Līga Ruperte (ASV) un Jānis Gulbis (Latvija, "Skola un Ģimene" redaktors) bija daudz strādājuši, lai ikviens - liels un mazs - šajās 10 dienās iegūtu zināšanas gan prātam, gan rokām.

Neviltoti pateicības vārdi tika veltīti madlieniešiem, jo viņi no sirds bija centušies, lai trīsreiztrīsnieki justos pat labāk kā mājās.

Dalībnieku skaits, lai gan liels, tomēr bija ierobežots, un visas ģimenes, kas vēlējās braukt uz nometni, to izdarīt nevarēja.

Ar 3X3 Madlienā iznāca kā ar gladiolu, kas raisa ziedu pēc zieda un līdz pēdējam paliek skaista. No 3X3 Madlienā izplauka iecere - šādas nometnes rīkot Latvijā arī turpmāk. Tāpēc tika izveidota 3X3 Latvijā padome, apstiprinātas nometnes darbības vadlīnijas, kā arī lielos vilcienos izplānota nākamās nometnes vieta, laiks un ievirzes. Šodien droši varu teikt, ka nākamā 3X3 nometne Latvijā būs 1991. gadā no 20.-28. jūlijam, Kaučmindē, Bauskas rajonā.

Katrs, droši vien, kaut ko no nometnē pārdzīvotā paturēs atmiņā visilgāk. Man tā būs vakara dziesma, kuŗu dzied, sadevušies rokās, un tā man atgādināja to reizi, kad mēs roku rokā stāvējām Baltijas ceļā, un likās, ka uzmodrinājums - esi drošs! mēs esam blakus! tā mēs esam stipri! - vieno mūs visus. Nometnē, vakara dziesmu laikā, mēs stāvējām roku rokā par ģimeni, par latviešu tautu, un es ticu, ka tas siltums, kas plūda no rokas uz roku, ir uz labu. Uz dzīvošanu.

INTA BALTGALVE, 3X3 1990
Kaučmindē vadītāja.

Ir sekmīgi beigusies pirmā Trīsreiztrīs nometne Latvijā un sācies plānošanas darbs nākošajai.

Trīsreiztrīs ir pasaules mēroga kustība, kuŗā iekļaujas nometnes visu vecumu tautiešiem dažādās zemēs. Trīsreiztrīs kustību koordinē PBLA Izglītības padome. Trīsreiztrīs Latvijā ir daļa no Trīsreiztrīs kustības un veidosies sekojot pārējo nometņu vadlīnijām un mērķiem.

Trīsreiztrīs Latvijā rīkos tikko izveidotā Trīsreiztrīs padome ar PBLA Izglītības padomes, Latvijas Tautas Frontes un Latvijas Izglītības Ministrija atbalstu. Lai nometnes nezaudētu savu autentiskumu, rīkotāji respektēs līdzšinējo Trīsreiztrīs nometņu veidu un darbības vadlīnijas. Kā pirmais Latvijas Trīsreiztrīs padomes priekšsēdis darbosies Trīsreiztrīs 1990 Madlienā līdzvadītājs Jānis Gulbis.

Trīsreiztrīs 1991 Latvijā notiks Kaučmindē (Saulainē), no 20. - 28. jūlijam, Intas Baltgalves vadībā, ar trimdas un Latvijas lektoru un dalībnieku līdzdalību. Līdz šim paredzētās ievirzes ir politika, literatūra, folklorā, reliģija, teātris, latviskā ģimene, rotkalšana, keramika, rokdarbi, latviskā virtuve, latviskie dzīvokļu dekorējumi, kokgrīšana un 1/2 reiz 1/2 programmas dažādu vecumu bērniem.

Tā kā nometnē vietu skaits ir ierobežots, Latvijas dalībnieku izvēles veidu izstrādās Latvijas Trīsreiztrīs padome, bet trimdas dalībniekus uzņems pieteikšanās kārtībā. Dalības maksa (ieskaitot apmešanos un ēšanu) ir \$ 150.- (ASV) no personas, bet ne vairāk kā \$ 400.- no ģimenes. Izsaukumus kārtos LTF.

Līdzam dalībniekus pieteikties līdz 1990. gada 1. decembrim, uzdodot vārdu, adresi, dzimšanas datus un pases numuru (kā arī zemi, kuŗā tā izsniegta). Līdz ar pieteikumu iesūtāma dalības maksa.

Austrālijas dalībniekiem līdzam pieteikties pie Juža Rupža, 21 Margaret St., Roseville, N. S. W. 2069 Australia, bet pārējiem trimdas latviešiem - pie Līgas Rupertes, 2141 Brunsink N. E., Grand Rapids, MI 49503, U. S. A.

LĪGA RUPERTE, PBLA Izglītības padomes priekšsēde.

PASAULES LATVIEŠU KINĒMATOGRAFISTU SAiets.

Rīgā no 25. jūnija līdz 1. jūlijam.

Kino darbinieku reģistrācija notika 25. jūnijā, Rīgas Kino namā. Ieradušies bija ap 20 ārzemju viesi - Zviedrijas, ASV, Kanadas, Rietumvācijas, Maskavas un Ļeņingradas latvieši, tāpat paši rīdzinieki. 26. jūnijā atklāja izstādi "Kino dzīve neatkarīgajā Latvijā", veclaicīgā Peitavas ielas ēkā.

Vakarā iepazīstināšana ar kino saieta viesiem no ārzemēm Vērmaņa parka estrādē. Spēlēja orķestris "Optimisti". 27. un 28. jūnijs bija dienas ar dalībnieku izbaukumiem uz Latvijas kultūras centriem un latviešu kino vēstures piemējas vietām. Viesošānās Kārļa Skalbes muzejā.

29. jūnijā Kanadas CBC-TV mākslinieks-inscenētājs Edgars Krūmiņš tikās ar latviešu televīzijas centra māksliniecisko direktoru Ēriku Ošu, izraisoties rosinošai pieredzes apmaiņai.

Sai dienā arī atklāja Pasaules latviešu mākslas izstādi Latvijas Valsts mākslas muzejā, kur bija apskatāmas iespaidīgas lielformāta figurālas kompozīcijas.

Pēcpusdienā notika brauciens ar kuŗtīti no Rīgas pils līdz Bukultiem, bet pievakarē Pēterdienes vakarēšana Brīvdabas muzejā.

30. jūnija rītā Rīgas kino namā sākās Pasaules latviešu kinematografistu saieta konference "Latviešu kino - būt vai nebūt?" Referents Richards Pīks, apvienības "Latvijas Kino" ģenerāldirektors, izsmeloši stāstīja par "Kino ražošanu, jaunajām struktūrām un perspektīvām", Igors Šuvājevs, Filozofijas institūta jaunākais zinātniskais līdzstrādnieks, runāja par XX gadsimta kultūru un montāžu. Edgars Krūmiņš demonstrēja krāsu slīdītes un pastāstīja par savu darbu Kanadas valsts televīzijā (CBC). "Nobradātie asni" bija tema, par ko runāja Agris Redovičs, Rīgas Kino muzeja direktora vietnieks. Andrejs Feldmanis, Latvijas televīzijas režisors-operātors, stāstīja par "Latviešu kino operātoru Doredu". Par "Agrīno latviešu kino mijiedarbību ar Krieviju" referēja Juris Civjāns, Latvijas zinātņu akadēmijas vecākais zinātniskais līdzstrādnieks. "Latviešu kino boļševizācija 1940. - 1. g." bija Andra Krauzes, kino kritiķa, Latvijas Kultūras fonda stipendiāta, temats. Par "Kino archīva darbību Kanadā" referēja Andris Ķesteris no Kanadas nacionālā kino archīva, rādot arī slīdītes. Par kino aktieŗu gaitām un savu pieredzi šajā jomā Kanadā stāstīja Inta Purva, aktrise un sabiedriska darbiniece. "Mūsu kinoarchīvs" - referente Inga Pērkone, Rīgas Kino muzeja galvenā fondu glabātāja. "TV filmu industrija Zviedrijā" bija temats Ilgvaram Lindem, TV filmu producentam Zviedrijā, rādot arī uzņēmumus. Izteiksmīgi par "Kino biļetes nav deficīts" referēja Uldis Skujiņš, Latvijas Kinematografistu savienības radošo asociāciju priekšsēdis. Jānis Zemītis, kinoteātra Ipašnieks Kanadā (Hamiltonā) deva ieskatu Kanadas kinoteātros, pastāstot arī par mākslas galerijas darbību kino telpās.

Šī diena deva atziņu, ka kino un video Latvijā ir spēcīgā pozīcijā radīt darbus neatkarīgi Latvijai.

1. jūlijā bija izkārtots izbraukums uz Meža un Brāļu kapiem, raksturīgus komentārus dodot kinorežisoram Gunāram Piesim. Dalībnieki godināja latviešu kinematografu piemīņu un nolika ziedus pie brīvības cīnītāja Gunāra Astras kapa.

Vakarā kinoteātrī "Splendid Palace" (ar "Optimistu" orķestri uz skatuves) bija saieta svinīgais noslēgums ar runātājiem, ziediem. 1934. gadā uzpemtās "Gaujas" pirmizrāde un 1974. gadā cenzūras aizliegtās mākslas filmas "Piejūras klimats" izglābtie fragmenti. Vēlāk visi devās uz saieta noslēguma zaļumballi.

Vēl būtu pieminama Latvijas Kultūras muzeja "Dauderi" apskate Sarkandaugavā. Ap 1937. gadu Latvijas Valsts prezidents Kārlis Ulmanis šo ēku iekārtoja kā savu vasaras rezidenci. Izstāžu zālē "Latvija" bija skatāma "Latvijas kultūra 1920.-40. g." plaši eksponēta izstāde - Latvijas brīvības laika fotogrāfijas, dokumenti, tēlotāja māksla ar V. Tones, A. Annusa, L. Liberta, N. Strunkes un citu darbiem. Plakātu nodaļā bija iepriecinoši redzēt Eduarda Dzeņa vairākus 1937. gadā darinātos plakātus.

Apcieņoju radus. - Bija sāpīgi redzēt nopostīto vectēva lauku saimniecību Mālpilī.

EDGARS KRŪMIŅŠ.

DIVI KONCERTI DOMĀ.

Gadījos Doma laukumā. Uz katedrāli plūst ļaužu jūra, vairumā brieduma gados. Ierindā pa divi lēni virzās burši: vecākie ar šlipsisēm, lentu pār krūtīm, jaunākā gājuma - kā kuņģis. Dažs balstās uz spieķa, cits turas sievietai pie pleca; viens braucamā krēslā, tad sieviete ar vienu kāju, uz krūkiem.

Pie durvīm stāv sieviete. Izskatās kā oficiāla persona. Pieeju klāt. Prasū, vai vajag biļeti. Ko nu, tā atbild, saņem manu roku un asarām acīs saka: ejiet tik iekšā! Visas pasaules latviešu svētceļojums...

Tā nu tas ir iznācis, ka šī sarīkojuma emocionālā kulminācija bij taisni šis svētsvinīgais gājienš baznīcā. Lielā katedrālē stāvgrūdām pilna, visas ailes, visi kakti. Šēž tikai tie, kas ieradušies stundu vai vairāk pirms laika. Karsts, grūti nostāvēt. Nepārtraukti svīstam. Pēc pēris korājiem 45 minūšu garā V. Baštika kantāte ar Ņujorkas latviešu kori, solistiem un orķestri Andreja Jansona vadībā. No kājās stāvētāju tūkstoša viedokļa šī dievkalpojuma koncerts bij administratīva kļūda! Ja jau koncerts, tad tik biļetes, cik sēdvietu, kā tas bij 29. jūnija ērģeļu koncertā ar Kalēju un Galanti: lieliska akustika, Galantes skaistais, klusinātais dziedājums, Kalēja delikātais ērģeļu pavadījums padarīja Guno Ave Maria par vienreizēju, izcilu pārdzīvojumu...

Priekšā mums sēdēja, liekas, tuva ģimene, kas visi ļoti uzmanīgi klausījās. Starpbrīdī viņi mūs lūdza pieskatīt mantas, starp tām pusducis skaņu plašu - pati esot iespēļējusi šeit pat - Domā. Apskatījamies: Jevgenija Ļisicina Domā spēlē J. S. Bachu... Par "sargāšanu" mums uzdāvina plati, turpat acu priekšā parakstītu. Visa koncerta laikā izjutām izteiktu tuvību, kopību ar ērģelēm, solistiem un ļoti uzmanīgiem klausītājiem...

Ne tā šoreiz. Garā kantāte ievadīja antiklimaksu: zuda koncentrācija, piegura galva, ausis, kājas, un klausītāji sāka pamazām izklīst. Izturēju līdz kantātes beigām, tās garumu iepriekš nezinādams, visu laiku cerēdams, ka drīz nāks beigas...

Kad sākās sprediķis, izgāju Doma laukumā - tur pārraidīšanai bij uzstādīti divi gluži labi skaļruņi. Būtu to agrāk zinājis....

E. RUPNERS.

KO MĒS VARAM DARĪT DZIMTENES LABĀ?

Austrālijas latvieši var sūtīt materiālu atbalstu uz Latviju. Daudzi to dara. It sevišķi tie, kam tur radi. Organizācijas sūta materiālu atbalstu un informāciju. Patreiz, vairāk kā jebkad iepriekš, šejienes latviešiem ir sakari ar Latvijā dzīvojošiem latviešiem. Kādreiz vārdam sakari bija ļoti negatīva nozīme. Tas mainījies. Kādreiz mēs domājām, ka komūnisms, kādu to izveidoja Ļeņins un Staļins, mainīsies, sabruks, bet tas nenotiks mūsu dzīves laikā! Tā 1989. gada notikumi bija hels pārsteigums. Tāda strauja pārmaiņa ir kā jaunpiedzimis bērniņš. Kamēr tas izaug par patstāvīgu, atbildīgu, neatkarīgu pilsoni, visādām grūtībām un pārsteigumiem jāiet cauri šī bērniņa vecākiem.

Lieta, ko katrs latvietis var darīt šinī zemē savas dzimtenes labā, ir - daudzinaut viņas vārdu. Nevis stāstīt tikai viens otram latviešu sarīkojumos, kas mēs esam un par mūsu dzimteni, bet stāstīt austrāliešiem, stāstīt cittautiešiem, kas dzīvo šinī zemē, par Latviju. Tas nav pārmetums, bet konstatējums, novērojums. Mēs ieraujamies sevī, kaunamies runāt par savu dzimteni, par mūsu tradīcijām, mūsu augiem, upēm, ezeriem, pilsētām, lauksaimniecībām, ēdieniem, svināmām dienām un tā tālāk. Es pirmo reizi stāstīju par Latviju pirms 35 gadiem kādā austrāliešu sievietes sanāksmē (Country Womens Association) - 90 cilvēkiem. Kopš tā laika esmu to turpinājusi darīt daudzās un dažādās austrāliešu un starptautiskās sanāksmēs (vienmēr tautas tērpā). Lielākā sanāksme bija kāda teātra telpās ar 500 cilvēkiem - Dievidpacifika sievietes konference.

Kad kādreiz aicināju citus latviešus nākt man talkā, atbilde vienmēr bija tā pati - ko nu mēs, mēs jau te esam neievērojama, maza saujiņa. Tādās reizēs es nodomāju: kā gan latviešiem radās sakāmvārds - Mazs ciniņš gāj lielu vezumu?... Novēroju, kā uzstājas cittautieši. Piemēram, ēdienus, ko ēd visās Eiropas zemēs, itāļi nodeklarē par speciāliem itāļu nacionāliem ēdieniem... un tādu piemēru ir daudz. Mūsu dāmas prot taisīt lielus ēdienus, bet neprot savas spējas izvirzīt ievērojamā centrā. Atkal nostāja ir: ko nu mēs, mēs tāpat, tikai paši sev...

Šinī gadā piedzīvoju ļoti patīkamu pārmaiņu. Pirms 20 gadiem grupa austrāļu skolotāju un lektoru sanāca kopā un nolēma nodibināt izglītības grupu tiem skolotājiem un lektoriem, kas aiziet pensijā. Angļiem ir tāds sakāmvārds: What you do not use, you loose... Lai smadzenes paliktu aktīvas (kas uztur arī fizisko ķermeni "jaunu"), reizi nedēļā jāsanāk kopā un jāaicina viesi - lektoru, kas liek domāt, jo dod informāciju par daudz un dažādām lietām un notikumiem visā pasaulē. Grupa atrada "mājvietu" Dienvidaustrālijas valsts administrācijas teātra telpās, pašā pilsētas centrā. Tur ir 220 sēdvietas, skatuve un iespēja rādīt palielinātus diapozatīvus un 35 mm filmas (ar skaņām). Grupā pieaugums bija tik liels, ka tagad ir jau 7, katra ar 200 cilvēku. Lektori katru nedēļu ir citi - zinātnieki stāsta par ozona problēmām, agronomi par puķu kultivēšanu, ārsti par acu slimībām, mācītāji par baznīcas problēmām, rāda filmas par ceļojumiem svešās zemēs, par japāņu kara gūstekņu spīdzināšanu un tā tālāk.

Sakarā ar notikumiem Ziemeļeiropā manas grupas organizētāja lūdza atrast cilvēku, kas varētu dot sīkaku, neitrālu informāciju par Baltijas valstīm un Krieviju. Aicinājam profesoru Jāni Friedkalnu, kas sniedza izsmēlošu pārskatu.

Lielajās priekštelpās latviskus rokdarbus izstādīja Ruta Zvaigzne un Biruta Brūns. Izstādīti bija tautas tērpī un citi audumi, izšuvumi, ādas un kokdarbi, kā Zemgales, Nīcas un Bārtas brunči, Bārtas krekls un vaiņags (R. Zvaigznes šūtas), Bārtas sievas cepure (L. Dišleres šūta), Zemgales krekls vien un divvirziens izvilkmus (R. Zvaigzne), Vidzemes vidienas josta (M. Strausas austa), sievas cepures (B. Brūnas un I. Jankēvi-

cas šūtas), vainags, galdauti ausekļu rakstā, divirzienu izvilkumā un grieztā rakstā (I. Janķevica) sedziņas ielastītā un grieztā rakstā (R. Zvaigzne), Ziemeļvidzemes josta (austa 1938. g.), ādas un kokdarbi (patapināti no latviešu grāmatnīcas).

Skaidrīte Wulfius bija atnesusi grāmatu LATVIA (angļu valodā, izdota 1984. g., ASV), foto albumu ar krāsu bildēm no baltiešu dzintaru izstādes Rīgā. Viņa arī bija parūpējusies lai telpā būtu latviska mūzika, izmantojot skaņu lentas.

Viesus sagaidīja Sk. Wulfius un Dz. Knochs, tērpušās Nīcas un Rucavas tērpos.

Pie izejas informatīvas lapiņas par Baltijas valstīm angļu valodā. Zāle pilna klausītāju un interese liela, it sevišķi par krāšņajiem rokdarbiem.

Paldies pienākas visiem, kas piedalījās šī saieta izkārtošanā. Nāk prātā dziesmas vārdi: Ja ikviens tik zemē sētu... Jādomā - ja ikviens latvietis rādītu mūsu darbus, runātu par mūsu dzimteni, cik daudz mēs tai pakalpotu. Uzturēsim interesi par to, jo - ja par tevi vairs nerunā, tad ir beigas...

Paldies visiem, kas runā un uztur interesi dzīvu.

DZIDRA KNOCHS.

NOMETNE MUMS LABI KLĀJAS.

Ir visam savs laiks, lai izaugtu.
Gan kokam, gan bērnam, gan bitītei.
Dievs visu lēnām audzina,
Lai gaidīt mēs mēcītos.

1. Izdevušies bērnu svētki Sidrabenē. Ap 400 apmeklētāju noskatas nometnes uzvedumā A. Kronenberga lugu "Sprunguļmuižas gada tirgus".

Svētdien, 29. jūlijā notika Sidrabenes nometnes bērnu svētki ideālos laika apstākļos. Agrā rīta stundā nometnē ieradās arī 38 saulainieši vadītāju un māc. F. Kristberga vadībā.

Dievkalpojums bija ļaužu pārpildīts. To vadīja māc. Māris Ludviks. Bija ieradies arī draudzes māc. Juris Čālītis. Sidrabenes bērnu un vadītāju koris dziedāja Viktora Macko vadībā "Visam savs laiks". V. Macko komponēto "Mēs neesam putekļi vējā" (A. Svešnieka vārdi) izpildīja Z. Kalniņš, M. Pāvelsons un mazo meiteņu ansamblis. V. Macko papildināja dziesmas ar flautas un ģitāres skaņām.

Māc. M. Ludviks atzīmēja, ka esot pagājuši 30 gadi kopš šīs baznīcas celšanas, ar pateicību pieminēja māc. A. Čopu un visus, kas 1960. gadā veidoja un cēla šo brīvdabas baznīcu, lai mēs šodien varētu te nākt kopā, pielūgt Dievu un smelt spēkus ikdienai. Baznīca būvēta pēc mākslinieka O. Grebžes meta. Būvdarbus ar palīgiem bez atlīdzības veica viena mēneša laikā kādreizējais Latvijas izlases vieglatlēts Fricis Pavasars. Pirmais ziedotājs bija pulkv. A. Liepiņš.

Bērnu svētku programma iesākās ar A. Kronenberga "Sprunguļmuižas gada tirgus" izrādi laukumā pie brīvdabas skatuves. Izrādē piedalījās visa nometne ar pāris papildspēkiem no ārpusē (Ķigāns - Z. Miezītis). Tirgus laukums bija arī attiecīgi dekorēts. Režisore Silvija Ludvika izrādē piedalījās kā Ķigāniete. Profesionāla vēriena maskas, grims un kostīmi bija vadītājas Sarmas Fogeles. Viņa ir šinī teātrā nozarē profesionāla. Viņas dekorācijas, kostīmi un maskas vairākkārt godalgotas Meksikas teātros un teātru festivalos citās valstīs, arī ASV.

Izrādi ievadīja Viktors Macko ar Ķigānu dziesmām, asprātīgi sarunājoties ar klausītājiem. Ļoti iespaidīga bija Ķigānu ierašanās - Ķigāniskās izdarības, kostīmi, dziesmas un dejas. Daži ieradās veclaiku karietēs - viena bija divjūgu, bet otru vilka viens zirgs. Karietes vēlāk vadāja bērnus

pa Sidrabenes ceļiem un pļavām. Vēlāk Ķigāniem piebiedrojās pārējie izrādes dalībnieki dzīvnieku un putnu maskās, kostīmos un grimā. Runātais vārds mijās ar dziesmām, dejām un izdarībām pie tirgus būdām. Izrāde ritēja nepārtrauktā kustībā, raiti un saistīja skatītāju uzmanību no sākuma līdz beigām. Ja līdz šim pazinām Silviju Ludviku kā tēlotājas mākslas mākslinieci un lielisku deju skandētāju, bērnu svētkos varējām viņu iepazīt kā labu režisoru un aktrisi. Žēl, ka izrādi, kuņģā ielikts tik daudz darba, nevar atkārtot.

Pēc izrādes sākās dzīva kustība pie dažādiem nodarbību stendiem, kas bija dekorēti un tā pievērsa uzmanību jau no tālienes. Pie "Gailis kundzes ķēķa" laukumā, kur bija redzams gleznotāja Zuntaka Jāņa darinātais gailis, drūzmējās pusdienu tīkotāji. Darba netrūka kafejnīcas dāmām.

Ļoti iespaidīga bija nometnes bērnu darbu izstāde lielajā zālē. Bija zīmējumi, vitrāžu veidojumi, veidojumi mālā, keramika un pašu bērnu fotogrāfētie un attīstītie uzņēmumi. Izstāde rādīja, ka, iesaistot nometnes nodarbību vadībā speciālistus, varam ievirzīt bērnu interesi nodarbībās, kuņģā viņi ne tikai kautko iemācas, bet reizē apgūst jēgu atšķirt vērtīgo no mazvērtīgā. Tradicionālais žurnāls "Zils un Balts" bija tikai vienā eksemplārā, sienas avīzes formā.

Tā kā jaunatnes meistarsacīkstes vieglatlētikā notiks septembrī, sportā aprobežojās tikai ar futbola spēli starp Sidrabeni un Saulaini. Uzvarēja Sidrabene ar 1 pret 0. Tiesāja māc. J. Čālītis. Volejbolā spēlēja abu nometņu vadītāji. Diemžēl, gandrīz tā kājokojoties. Uzvarēja Saulaine ar 2 pret 0.

Itin kupls bija sidrabeniešu skaits - 64, nekaitot vadītājus.

Vakarā svētku apmeklētāji varēja noskatīties video filmā Latvijas dziesmu svētkus.

Bērnu Zaļumballē pirmo un pēdējo reizi spēlēja Lauku kapella "Sidrabenes Musturi". Labi veicās "Gailis kundzes ķēķim" un Sidrabenes kafejnīcai, kur visiem bija darbu pilnas rokas.

Daudzi peldējās Sidrabenes peldētavā. Jaukais laiks bija sekmējis apmeklētāju ierašanos. Sidrabenes pļavās un koku paēnā bija daudz automobiļu. Apmeklētāju skaitu lēš ap 400.

Viss, ko redzējām Sidrabenē, rādīja, ka nometne ir spējīga vadītāju ziņā. Viņu vidū ir vairāki ar labu pieredzi jaunatnes audzināšanas darbā no Latvijas.

2. Aizvadīta sekmīga vasaras nometne.

Mēs neesam vīstošas lapas

Pie sadzīves koka kas nīkst.

Mēs varam būt smaržziedu puķes,

Kas daudzus vēl iepriecēt drīkst.

(A. Svešnieks)

Ir atkal aizvadīta skaista vasara. Aplklususi Sidrabenes telšu pilsēta. 38. nometne izdevās sevišķi labi. Daudzus gadus Sidrabenei un latviešu nometnēm svešumā vispār bija grūtības piesaistīt vadītājus, kas atbilstu vadītāja nosaukumam. Parasti lielo darba slodzi uzņēmās tikai dažas personas, kas ar lielu piepūli īsteno iecerēto nometnes programmu.

Jāatzīst, ka draudzes mācītājam Jurim Čālītim, kas ar lielu dedzību darbojas dažādās reliģiskās dzīves nozarēs, ir izdevies atrast Sidrabenes vasaras nometnes atbildīgā vadītāja postenim jaunu, idejām bagātu personu - mācītāju Māri Ludviku.

Mainoties apstākļiem Latvijā, M. Ludviks jau pagājušā gada vasarā mēģināja atrisināt sasāpējušo vadītāju jautājumu ar dažu Latvijas ciemiņu palīdzību, iesaistot viņus Sidrabenes nometnes vadītāju sastāvā.

Šī vasara bija sevišķi veiksmīga. Visi nometnes vadītāji bija pieaugušie, ar profesionālu izglītību un pieredzi jaunatnes darbā. Tāpat interešu grupām bija attiecīgo nozaru speciālisti. Lai atzīmējam stikla glezniecības nodarbību vadītājus - vecmeistaru, mākslinieku Arnoldu Treiber-

gu no Filadelfijas un mākslinieku Ādolfu Kerānu no Toronto. A. Treibergs slavē Kerānu par viņa prasmi apieties ar bērniem. Par šīs nozares sekmēm liecināja bagātais darbu klāsts bērnu svētku izstādē.

Pirmo reizi nometnē bija keramikas interešu grupa daļamatnieces Anitas Dūmīpas vadībā. Viņai palīdzēja keramiķe Inese Pallo no Latvijas. Izbūvētais keramikas ceplis noderēs arī nākotnē. Aplūkojot bērnu darbus, bijām pārsteigti par viņu sekmēm šinī nozarē.

Ievērojamu vietu izstādē ieņēma Ulža Amoliņa vadītā interešu grupa fotogrāfijā. Melnbaltās fotogrāfijas bija dažāda lieluma. Sī skate rādīja, ka darbs bijis tiešām ļoti sekmīgs. Bērni mācījies izraudzīt interesantas ainas un paši attēlīt negatīvus.

Dziedāšana un mūzika ir vispār ļoti svarīga ikvienai nometnei. Sidrabenei šinī ziņā arvienu laimējies iesaistīt nometnē apdāvinātus mūziķus. Šovasar par šo nozari rūpējās Viktors Macko, Latvijā populārā ansambļa "Ornaments" dvēsele. Viktors ir ne tikai ar mūzikālu izglītību, bet arī ar dotībām jaunatnes audzināšanas darbā. Viņš vadīja dziedāšanu un iepazīstināja bērnus ar tautas gara mantām. V. Macko spēlēja vairākus instrumentus. Skaisti skanēja viņa flauta. Nometne iemīloja viņa komponēto "Mēs neesam putekļi vējā", rakstītu bērnu korim un flautai.

Dabīgi, ka nopietnu vērību veltīja arī sportam. Sporta apvienības izbūvētais laukums vieglatlētikai un futbolam, laukumi volejbolam un basketbolam, protams, sekmēja nodarbības sportā. Pirmajā posmā sporta nodarbības bija Pēterā Andersona ziņā. Viņa māsa Inta vadīja peldēšanas apmācības. Šogad nodarbības sportā sekmēja vadītāji no Latvijas ar profesionālu izglītību.

Solvita Malta pirms gada beigusi Latvijas Fizikālās Kultūras Institūtu. Strādā kā skolotāja Viļānu vidusskolā. Laba vieglatlēte, spēlējusi arī volejbolu un basketbolu. Augstskolu meistarsacīkstēs ieguvusi 3. vietu 800 m skrējienā. Laiks 2:29.0 sek.

Petra Laucīniece beigusi Institūtu šogad. Sekmīgi nobeigusi arī 3 mēnešu ilgo prakses laiku skolās. Pazīstama vieglatlēte. 100 m barjērās sasniegtais laiks ir 14.1 sek. Ierindojis viņu meistara kandidātu grupā. Iegūto punktu skaits septiņciprā iekļāva Petru pirmā sporta klasē pieaugušiem, esot vēl jaunatnes grupā.

Līga Reitere ir matemātikas skolotāja Rīgas 47. vidusskolā. Tā ir skola ar ievirzi sportā - basketbolā. Paraleli mācībām, ikdienas notiek treniņi basketbolā, atsevišķi meitenēm un zēniem, labu treniņu vadībā. Labākos iesaista biedrību jaunatnes komandās. Viņa ir izcila sportiste "Orientēšanās" skrējienā sportā un piedalījies sacīkstēs Zviedrijā, Bulgārijā, Čehoslovākijā un Padomju Savienībā. PS vienībās šinī sportā 80 % ir baltieši. Pasaulē meistarsacīkstēs latvieši, pārstāvēti PS, bija trešie šajā ļoti populārā sporta veidā. Trešdienas vakaros Rīgā pēc darba pie Ziepnieka kalna pulcējas katreiz ap 2.000 dalībnieku treniņu skrējienos! Līdzīga aina ir arī citur Latvijā.

Šāda kalibra vadītājas lieti sekmēja sporta nodarbību labo izdošanos. Te būtu bijusi laba skola ikvienam, arī gados vecākam jaunatnes vieglatlētam.

Latvijas viešpas ļoti apmierinātas ar Sidrabenes nodarbību programmu, kas visumā esot līdzīga Latvijas jaunatnes nometņu nodarbību klāstam. Sejienu bērni ierodas nometnē ar samērā labām zināšanām peldēšanā. Latvijā skolām nav peldbaseinu, tāpēc tur lielākas grūtības iemācīties peldēt. Fiziskā kondīcija tomēr bērniem dzimtenē labāka. To esot grūti saprast, vērojot šejienes dzīvi un iespējas. Jauki būtu, ja būtu iespējama nometņotāju apmaiņa ar Latvijas nometnēm.

Vadītāja Sarma Fogeļe no Meksiko pilsētas Meksikā beigusi Ļeņingradas Teātra mūzikas un kinematogrāfijas institūtu, specializējoties grima mākslā. Viņas grims, maskas un kostīmi bērnu uzvestā Kroneberga lugā "Sprunguļmuižas gada tirgus" bija

tiešām izdomas pārbagāti un sekmēja izrādes labo izdošanos.

Īsts darba rīķis nometnē bija tēlotājas mākslas māksliniece Silvija Ludvika. Veiksmīgi viņa vadīja režiju bērnu lugas uzvedumam, pašai piedaloties izradē. Viņa arī uzņēmās nometnē visdažādākos pienākumus, kurvien bija vajadzība, un tā atbalstīja sava vīra - M. Ludvika darbu.

M. Ludviks ir ļoti apmierināts ar visiem nometnes vadītājiem, kas strādājuši īsāku vai garāku laiku, pieminot vēl Sandru Siliņu, Anitu Zobenu, Kristīni Bāliņu, Rasmu Jēkabsoni, Margrietu Muir-Vandeli, Egilu Fogeli, Jāni Neimani, Monu Pavelsoni un Audriju Ozolu.

Daļa darbinieku atsacījās arī no viņiem paredzētās atlīdzības.

Daudz cildinātā, ilggadīgā saimniece Rasma Gaile ar savām palīdzēm rūpi turēja par labām maltītēm. Par nometnes "inventāru" kļuvis arī administrators Zigurds Krēsliņš. Nometnes ārsts atkal bija Andris Rubenis, bet medicīnas māsa - Janīna Jumāra.

Šovasar nometnē uzturējās pavisam 110 bērni. Labi bija arī laika apstākļi. Daudz bērnu lūdzta vecākus atļaut viņiem palikt nometnē ilgāku laiku. Nometņotāju vidū bija arī daži bērni no Latvijas, Francijas, Meksikas un ASV. Bez jau pieminētām nodarbībām, bija vēl daudz citu - sirojumi, uguns kuri, sveču dievkalpojumi utt. Pirmais posms bija paredzēts tiem, kas neprot latviešu valodu, bet tanī varēja piedalīties arī latviešu valodas pratēji.

Manuprāt, jānozēlo, ka vēl nav atrasts kāds veids, kas dotu iespēju valodas nepratējiem nometnē būt ilgāku laiku. Tas, neapšaubāmi, sekmētu viņu interesi mācīties runāt latviski un būt latviskā vidē.

Katrā ziņā šī bijusi viena no vissekmīgākām nometnēm daudzu gadu laikā. Lieliski jutās bērni, un ļoti apmierināti bija bērnu vecāki.

Nometnes atbildīgais vadītājs māc. M. Ludviks slavē labo sadarbības garu vadītāju vidū.

Ž. ZENTIŅŠ.

MĀRAS.

Šodien būs maz, kam šis vārds kautko izteic. Māras mūsu senču gadskārtā ieņēma redzamu vietu. Tie, kas vēl šad tad palasa dainas, zinās, ka šim vārdam nāk līdzī sens mantojums, kas ietvēr cilvēka dzīvi no šupulā līdz kapam.

Māra, saukta arī Zemes māte, mūsu senču miteļojijā ieņēma ļoti plašu un svarīgu vietu. Ja Dievs ir laidis pasauli, kur mums šīs zemes gaitas ir jāpavada, tad Māra ir tā, kas rūpējas par mums un mūsu labklājību. Dievs ir visa garīgā laidējs, viņam pieder mūsu dvēsele. Māra ir visa vieliskā sargātāja un glabātāja, viņai pieder visa dzīvība. Šāda bija mūsu senču dzīves atziņa. Dainas to ļoti bagātīgi ilustrē.

Pilna Māras istabā
Sīku mazu šupulīšu;
Kad to vienu kustināja,
Tad tie visi līgojās.

Šī daina pasaka visu Māras būtību. Visa pasaule ir Māras istaba, kur dzīvība un daba ir savstarpēji saskaņota. Iznīcinot kāda dzīvnieka vai augu valsts daļu, tas neglābjami iespaidos pārējo dabu. Patreizējā cilvēka neprātā, kur viņš, savas labklājības dzīti, iznīcina dabu - Māras daļu, Māra ilgi neliks uz savu atbildi gaidīt.

Mūsu tēvi un vectēvi prata un gribēja dzīvot šajā Māras istabā, kur i sunīts Dieva laists, i uguns pagalīte. Šī saskaņa bija tā, kas dabas skaistumu un harmoniju nesajauc, jo katram bija sava vieta. Kad pasaulē sāka sludināt austrumzemju gudro ienestu mācību, ka cilvēks ir dabas kungs un ka cilvēkam ir tiesība veidot un

parveidot dabu un pasauli, sāka zust Dieva lais-
tais un Māras sargātais līdzsvars. Savā negausī-
gā varas mantkārībā, cilvēks sāk iznīcināt to,
kas ir Māras daļa.

Māras diena, pēc senās laika skaitīšanas, ie-
krīt 5. augustā. Burtnieku draudze to atzīmēja
Vandeļu Jāņa vasaras mītnē "Dzelzskalnos". Dau-
dzinājuma vīksējs bija Pērkonu Auseklis, kas arī
vadīja dziesmas un spēlēja kokli.

Savā ievada runā viņš apskatīja Māras vārdu
vēsturiskā secībā pie dažādām tautām, kur to
lietoja jau vairākus tūkstošus gadu, pirms mūsu
laika skaitīšanas. Māra, kā zemes dieviete, un
Dievs, kā debesu valdnieks, bija pazīstami jau
ilgi pirms kristīgie izveidoja savu Marijas kul-
tu. Tomēr daži kristīgo garīdznieki vēl mēģina
Mariju pielīdzināt Mārai, kaut gan vēsturiski to
nevar pamatot. Tās ir divas pilnīgi atšķirīgas
dievības.

Dižrunu teica Memeņu Arvīds. Viņš tajā apska-
tīja Māras daudzveidību un viņas darba laukus
ļaužu vidū. Tika skandētas dainas, lasīti literā-
ri sacerējumi un dzejas. Kad Māras klaips bija
notiesāts un miestīgs nogaršots, sākās dziesmas
un jau trība, kas ievilkās līdz vēlai stundai.

Savā ziņojumā Pērkonu Auseklis pastāstīja par
dievturu kustību Latvijā. Arī par vispasaules
dievturu pirmo saietu Rīgā, dziesmu svētku laikā,
kurā piedalījās pārstāvji no visas pasaules.

Māra tiek pieminēta un daudzīnāta visur, kur
var sastapt mūsu senču dzīves ziņas turētājus. Šī
dievība ir tā, kurai latvietis visvairāk veltījis
savas dainas, jo viņa no šūpuļa līdz kapam ne so-
li neatkāpjas no mūsu dzīves ceļa. Ja no Dieva
mēs izlūdzamies padomu, tad no Māras - palīdzību
un gādību.

Turot Māras likumus, saudzēt un sargāt viņas
valstību, arī Māra sargās un saudzēs savu loloju-
mu. Tomēr cilvēks šodien savā neprātā Māru ir
aizmirsis. Savā greznības un godkāres apsēstībā
viņš saindē gaisu, ūdeni un zemi. Cilvēks ir dabas
kungs, tā sludina jaunās reliģijas priesteri. Ar
sava iedomātā dieva svētību cilvēka varā ir nodo-
ta pasaule - Māras zeme. Sekas mēs jūtam un
zedsam.

ARVĪDS MEMENIS.

FORUMS: PĀRDOMAS, VĒROJUMI, PIEZĪMES.

PAR CEĻIEM UN NECĒLIEM UZ PAŠNOTEIKŠANOS DOMĀJOT

Komūnisms, komūnists...

Tas nav tas pats, kas pašnoteikšanās, kā domā-
ja pirms 85 gadiem. Tagad zinām, ka tas ir daudz-
kas, kas nav tas, kas tas ir vai par ko saka, ka
tas ir vai nav tas, bet ir kas cits - šos vārdus
var maisīt teikumā, kā patīk. Kas tur kuņģi reizi
var iznākt, to atklāt mūžs par Īsu. Miglas un me-
lu plīvuri tinušies un tīti apkārt gadu desmitiem,
simtiem, tūkstošiem. Kad piedzimām vai vēl nebi-
jām dzimuši, to, protams, nezinājām. Tagad bedre,
kas nav tikai zelta bedre, drīz būs pilna un mūsu
bērnu bērnu bērni arvien vairāk centīsies mums to
atgādināt pirms dzimšanas.

Jau gandrīz pussimts gadu fronšu aizmugures ce-
ļu taisītāji rādījuši ar pirkstiem uz katru, kas
nav bijis pietiekami brīvprātīgs autoritāro bosis-
mu - nacionālisma, nacionālsociālisma, komūnisma
u. t. t. patvaļas saukļu izklieģšanā un tālāk-
skandināšanā. Uz visstingrāko aizliegts bijis arī
meklēt ceļu uz brīvību jeb pašnoteikšanos - ja
vienojamies, kas tas ir - latviskajās dainu mūž-
kārtas, dievturības un tikumības mācībās kopā ar
brāļiem "tautu cietumā", kad tie tās tur praktizē-
juši. Baznīcu likumtaisītāji sen atraduši, ka vā-
cu, žīdu, krievu u. t. t. dievi daudz bargāki, no-
derīgāki tautas turēšanai valgā, nekā latvisko ga-
ramantu atzinumi. Pat apzīmējums "dzimtenes apcie-
motājs" kopā ar "komūnistu" cītīgi lietots kā la-
muvārds. Katram no dzimtenes latviešiem, kam kaut
kā izdevies pabāzt galvu vai tikai degunu laukā

no cietuma svaigā gaisā, kā arī to piederīgajiem,
aprūpētājiem, t. s., brīvajā pasaulē jeb trimdā,
devīgi piekārti skanīgi jo skanīgi tituli "hono-
ris causa": pakalpiņš, līdzskrējējs, sakarnieks,
spiegs u. t. t. Tautas šķelšana, diemžēl, bijusi
trimdas "politiķu" izlases vismīļākā "polītiskā
nodarbošanās", sevišķi "rezolvēšana" aiz dažādām
slēgtajām durvīm, lai cik kāds godbijīgi to vē-
lētos dēvēt par patriotisku, nacionālu vai citā
cēlšķanīgā vārdā.

Šī trimdas politiskā un morālā pagrimuma vis-
drūmākajās dienās, pirms 5 gadiem, kad šeit
daudz vairs netrūka no dzimtenes latviskuma
vēstnešu - dziedātāju, dejotāju, tēlotāju un to
ansambļu publiskas spīdzināšanas, spiežot viņus
dziedāt vai līdzdziedāt un runāt vai līdzrunāt,
ko "tautu cietuma" administrācija noliegusi,
dzimtenes dzejnieks un gaišreģis Imants Ziedonis
tur publicēja rakstu Par nākošajiem dziesmu svēt-
kiem domājot (LuM, pārsp. JG). Iepriekšējie
Rīgā bija tikko notikuši. Bija bijusi jūsmā,
veldze, prieks, jaunu "gandrīz himnu" dziedāšana,
arī vēlmes, pakļaušanās un nedrošība okupantu
varmācību dēļ. Ar atklātu uzsvāru, "kā latvie-
tis", Ziedonis bija atradis savu domu pateikša-
nas iespēju - it kā pat neapdraudot sevi. Un šīm
domām bija bijuši atzinēji, daudz atzinēju, ļoti
daudz, pat starp viņa "amata brāļiem", par spīti
trimdas "politiķu" nievām.

Tagad arī šie svētki tikko notikuši. Daudzām
tautas un Ziedoņa iecerēm rasts piepildījums,
pat vairāk: tie nosaukti un izveidojušies par
pirmajiem vispārējiem latviešu dziesmu svētkiem
pēc II pasaules kara. Starplaikā šis tas līdzīgs,
kaut daļēji neplānoti, paudies vai gadījies arī
trimdā, piemēram, Losandželosā, par ko dzirdēta
zobgalīga iegavilēšanās: aizver actiņas un smai-
di, Rīgas viesus talkā gaidi, tādas trimdas vairs
nav. Diemžēl, nekā cita tās vietā arī nav, uz kā-
da zīmogpapīra absolūti nekā nav, pat paša papīra
nav. Tikai nepārbaudāma vēlmju domāšana. Fakts
vienīgi - ka Gorbačevs savu veco Staļina tautu
cietumu tagad aizzieģelējis ar nepārbalsojamiem
likumiem, tā tad - tur vairs nav, uz ko cerēt.
Vismaz viņa dzīves laikā nē.

Tomēr vienmēr var sakonstruēt, ja vēlās. Lat-
vijas Augstākās padomes priekšsēdis Gorbunovs iz-
teicies, ka 1991. gadā "uz strīpas" būšot svētki
Toronto. Iespējams, tikai apmēram tā. Tiem jāvei-
dojoties dzimtenes un trimdas kopējo vēlmju vir-
zienā. Un Toronto Dziesmu svētku "augstākās" pa-
domes Rīcības komitejas priekšsēdis Zigurds Mie-
zītis - atkal iespējams, ka tikai apmēram tā -
to publiski apsolijs. Gan, kā bija dzirdams kā-
dā Rīgas Labvakar videolentē - "par cik mums to
līdzekļi atļaus." Tā tad - ar rezervāciju, bet
apsolijs. Nelaimīgā kārtā, ar to pats kļuvis
par politiķi, kam solījums jāpilda. Jo, pēc Tau-
tas Frontes vienīgā trimdā dzīvojošā deputāta
Valža Liepiņa pēcsvētku liecības kādā informāci-
jas sanāksmē - vēlreiz apmēram tā - Miezītim
vienīgajam dota līdz šim iespēja uzrunāt Rīgas
raidītājos miljonu latviešu. Praktiski tas būtu,
un, laikam, arī ir - pasaules latviešu absolūto
vairākumu. Kuram no "īstajiem" politiķiem te va-
rētu nesāpēt sirds?

Vai nu kā tas tā sanāk un par cik nesanāk,
par to atkal "šodien nē - rīt" politika - veca
spēlīte, kā Kanadai ar indiāņiem. Arī preses
balles vairs nenotiek un pilēm nav izdevības iz-
pūkstēties. Kādi īsti būs Miezīša turpmākie soļi
jaunu tautas deju choreogrā... - atvainojosi -
starptautiskajā politikā, tāpēc pat grūti zīlēt.
Bet "kā latvietis" pēc Ziedoņa, viņš tagad varē-
tu celt vienu otru citādi nekustināmu akmeni.
Piemēram, viņš varētu uzaicināt Latvijas Augstā-
kās padomes priekšsēdi Padomju Savienībā - un
tas, varbūt, būtu pat viņa pienākums - Toronto
svētku atklāt. Vienalga, ko teiks daži... Vai -
mēģināt iekārdināt Raisu... Tas nemaz nebūtu
pirmais tāds "gājiens" trimdas dziesmu svētku
diplomātijas vēsturē. Klīvlādes svētkos reiz
debitēja ASV prezidenta meita, Niksona jaunkun-

dze, toreiz vēl ļoti jauna gados. Teica svētku ru-
nu un izskatījās brīnišķīgi latviešu tautas tērpā.
Tā, vismaz, priecājās daži, citi... Niksonam pašam
gan drīz pēc tam kongress piešķīra "vilka pasi",
bet tas, kā Čikāgas Pieciņi mēdza dziedāt - "ne-
kas"... Ne jau par kādiem meitas grēkiem.

Varētu mēģināt pa jokam "dīlēties" arī ar pašu
Gorbiju. Pa galvu nesītis - kas iznāks, iznāks. Ja
kautkur pie runāšanas, tad gan tikai pēc stingra
pārbaudījuma latviešu valodā, lai redz, kā ir, kad
tevi "rusificē", kamēr "čeloviek poņimājet - cil-
vēks saprot". Gorbijam varētu piesolīt 20.000
dziedātāju, 10.000 deļotāju un 2.500 tauru pūtēju
Padomju pus pasaules karaļģenerāļsekretāra kronēša-
nas svinībām, kad atkal gribēs kādu jaunu amatu un
liks sevi ievēlēt. Par, teiksim... Par "brīvības
grāmatu" Latvijai, ieskaitot krievu izvākšanos un
dažu multimiljonu derīgas starta naudas Latvijas
bankai. No mūsu puses, ja vajadzētu, vēl varētu
piesviest gatavu jaunu himnu, Žil ras dvenadcať
rasbojnikov (reiz dzīvoja divpadsmit laupītāji),
likvidētajai agrākajai divpadsmit cilvēku centrāl-
komitejai par godu, kas tagad visi ieskaitīti fēn-
hallē. Neviena jauna karaļa kronēšanas svinībās uz
Zemes vēl nav piedalījušies programmas izpildītāji
32.500 mākslinieku. Krievs un komūnists, tradīci-
jai turpinoties, atkal būtu pirmie, bet amerikānis
dusmās vārtos par nočikēšanās ar neatkarību
Baltijas valstīm, un kaimiņvalsts ūtrupnieks varē-
tu sākt praktizēties jaunā amatā pēc nākošajām vē-
lēšanām: par bijušo karaļu un karaļiņu veco karie-
šu garāžas pārzini....

Jā, bet kas tad pēdējos pāris gados tā pārmai-
nījies? Kā gadījies, ka trimdas tautas labākajai
daļai, kas sevi tik ilgi tā cildinājusi, groži
pēkšņi izslīdējuši no rokām? Vai tie nekad tajās
nebūtu bijuši - maiga aizkavējusies? Vai tiešām
visi trimdas gadu desmiti ziedoti Latvijas demo-
krātiskās iekārtas vēl neizveidoto tradīciju, par
ko mira brīvības cīnītāji 1918. gadā, pirms un pēc
tam, izsvītrosānai no tautas un vēstures atmiņas?
Kam par labu - kādam garīgi slimam neaprobežotam
vadam - tie visi kļūst varas slimi pēc 4 gadiem
- neatbildīgai slepenai "domu talkai", izlasei,
kuņai internacionāli, komūnistu partijai līdzīgi
mērķi? Jeb vai tiešām izgudrota pagājušā gadsimta
blēžu vecu tantīņu biedējamā fotomašīna - fotogrā-
fēšanai ar kājām gaisā?

Tie fotopsichotehnoloģiski rietumpasaules bo-
jāejas jautājumi, kas te neatbildami. Gudri vīri,
mācītāji mācītāji mēģinājuši, saskatīdami vainu
negudrajos - nesekmīgi. Vaina pašos gudrajos. Vēs-
ture jau daudzkārt pierādījusi: kamēr kādu tautu
mēģinās vadīt kāda slēgta sabiedriska organizāci-
ja - tauta nīkuļos. Vadībai jābūt atklāti kontro-
lētai. Nelaieme, ka nav vairs lamuvārdu. Līdzšinē-
jie trimdas - komūnists, sakarnieks, dzimtenes ap-
ciemotājs - acīmredzot, tādi vairs nav. Līdzšinē-
jie dzimtenes, ja bijuši, arī, laikam, tādi vairs
nav. Bet fototehnika progresējusi.

Divdesmito gadu sākumā uz Latvijas-Igaunijas
neapsargātās robežas kādu tantīņu ogotāju mežā
reiz pārsteidzīs robežsargs un prasījis pasi. Te
mana pase - atbildējusi ogotāja, pagriezusi muguru
un noliekusies pēc ogas, protams. Riskanti gan bi-
jis, bet... Bez riska nav pat ogu.

VECAIS SANTĪMS.

MĪLESTĪBA LĪDZ NĀVEI.

Pirms pieciem gadiem vilcienā es dzirdēju savā-
das skaņas, laikam jau, blakuskupejā. Dīvainākais
nebija vis skaņas, bet vieta. Visi mūsu kupejā iz-
skatījās apmulsuši un nokaunējušies par to, ka ie-
jaukti un pakļauti šai skaņai, kas nāca no sievietes,
kas... jā, mocījās. Mūsu kupejā drīz iestājās
papusei ķīķinošs, zākājošs concensus, ka tas, lai-
kam, ir dzimumakts, kas notiek mums blakus. Ar to
samierinājās pa pusei dusmīgi, piekrītoši, lai gan
izklausījās, itin kā sieviete būtu viena. Nevienam
neienāca prātā palūkoties, kas tur īstenībā notiek,

jo tas mūs neskāra. Vienu mirkli man iešāvās prā-
tā, ka elpas trūkums saistās nevis ar dzimumaktu,
bet nāvi. Blakuskupejā, iespējams, gulēja sievie-
te un, mums dzirdot, mira. Bet arī es nepakustē-
jos, kā pārakmeļojusies no visiem oļiem ceļojumā,
kurā nevajadzēja atrasties ne seksualitātei, ne
nāvei. Mēs nezinām, ko darām, kad mirstam, tāpat
kā nezinām, kad darām "to". No sejm mūsu kupejā
nevarēja uzminēt, kas ļaunāk: mīlas klīdzēns
vai klīdzēns kā bēdu un nāves signāls. Es at-
klāju, ka, dziļāk raugoties, mums nepanesama ir
nospēja nojaust, kas ir kas... Ka ir tāds līmenis,
ne tikai sadzirdams, kur saplūst nāve un seksualī-
tāte.

Tālab mēs aizsedzamies visos iedomājamās veid-
dos. Mūsu neparastajās piepūlēs un nemierīgajās
aktivitātēs gluži vienkārši izpaužas dzīve, visu
laiku izceļot atšķirību starp nāvi un seksualitā-
ti. Mēs sevi apgrūtinām tik ļoti, ka pūlamies no-
vilkt robežu, lai pārliecinātu paši sevi, ka sek-
sualitāte ir kaut kas gaišs, viegls, rotaļīgs un,
galvenokārt, dzīvs, kurpretī nāve ir kaut kas
tumšs, drūms, nepatīkams un skumjš. Zināmā aug-
stas konjunktūras laikā - kā sešdesmitajos un sep-
tīdesmitajos gados - ir laimējies gandrīz aiz-
mirst nāvi, iztēlojoties, ka ar izveicīgiem kre-
dītiem un bezgalīgu preču un cilvēku patēriņu no
sevis var attālināt nāvi. Vienmēr nāvi apkaņo ar
estētiskiem cīņas pagēmiem: mežģīnes, satīns
un samts tiek likts kā trumpis pret asinīm, krē-
pām un žulti. Bet parole - jo vairāk sekse, jo
mazāk nāves - nevar pastāvēt. Patiesībā tā pastāv
pretēji: asinis vienmēr izmērcē mežģīnes. Kaņi un
masu slepkavības visos laikos ir stimulējušas sek-
suālo aktivitāti. Izraēla un savā laikā Vjetnama
ir zemes, kas var uzrādīt augošas dzimstības līk-
nes sakarā ar nāvi un cilvēku zaudējumiem. Tas
nav bumbu kritiena, ne lielgabalu zalvju troks-
nis, kas liek cilvēkiem mesties vienam otra ap-
skāvienos, - ko vēlētos uzzināt ikviens uzlidoju-
ma laika bērns. Nāves un seksualitātes saplūšana
tāpēc ne mazāk aizskar mūsu godkāri, un es pati
esmu bažījiesies par šo automatisko savienošanos
mīlestības mītos, literatūrā, jo īpaši: Tristans
un Izolde, Romeo un Džuljeta, Elvīra Madigāne un
Sikstens Sparre (1) utt, bet tāpēc klasiski ir
kļuvuši par klasiķiem: ja grib uzbrukt viņiem,
pretī stāsies īstenība.

Par saplūšanu mums atgādina ne vien lipīgās
veneriskās nāves slimības astoņdesmitajos gados,
visapkārt daba mūs ievada tai nāves un seksualī-
tātes nedalamībā, kas ir visa pamatā. Jautājums
ir - vai ticības vārdā mēs esam atraduši divus
atšķirīgus vārdus vienai un tai pašai pamatparā-
dībai:

klintīm un amēbām nepiemīt seksualitāte, un
tās arī nevar nomirt. Baktērijas vairojas, tikai
daloties, tās nevar nomirt, tās var tikai iz-
stiept. Turpretī zirnekļmātīte pāņojas ar zirnek-
li, tai pašā acumirkli viņu nogalinot. Summa sum-
marum: tur, kur nav seksualitātes, tur nav arī
nāves - un vice versa. Seksualitāte tāpat kā nā-
ve ir garantija turpmākai atjaunotnei uz Zemes.
Seksualitāte padara iespējamu vairošanos, kamēr
nāve rūpējas par veco formu sairšanu par labu
jaunajām formām. Ja nebūtu nāves, pasaule sastin-
tu nemainīgās formās un nekad nerastos nekas
jauns. Paradokss - ja nebūtu nāves, pasaule no-
mirtu!

Saskaņā ar jaunāko kosmoloģijā, tukšums pasau-
les telpā ir kļuvis arvien vairāk un vairāk pie-
pildīts, kopš Zeme ir radusies... līdz ar "the
big bang" (2). Bet ar ko tad aizpildīta tukšā
telpa? Ja griežamies pie daudz senākām dokumentā-
lām liecībām, piemēram, "Tibetiešu nāves grāma-
tas", tad tukšums, starp citu, ir pilns ar porno-
grafiskām apziņām. Šīm, precīzāk izsakoties, mi-
rušajām dvēselēm galvā nav nekā cita, kā vien
gaiši sarkana gļotāda, ieejas un dobumi, jo tām
ir tieksme tikai uz vienu vienīgu lietu: iespies-
ties dzemdēt un piedzimt no jauna. Nevienš nevē-
las dzemdības labprātīgi, bet, ja nav iespējams

tikt pie miesas un ir vēlme klaji fiziski izpausies, nav citas izvēles kā vien piedzimt.

Tā kā pasaules telpa izrādās viena auļojoša pārdošanās iestāde nāves vadībā, nav ko brīnīties, ka šāda parādība uzdrošinās izpausies arī vilciena kupejā. Nopūtas, žēlabas, vaidi, raustīšanās, elpas tveršana, šis elpas trūkums - nemaz nerunājot par obligāto "rigor mortis" - zināmu locekļu nāves stīvumu - kam jāveic akts - dara dzimumsakaru nešķīrījamu no jebkuŗas citas, gārdzošas nāvesgultas. Bet tieši tāpat kā nāve neiestājas pilnīgi, bet tikai aplinkiem - kā māņu nāve, mēs esam spiesti atkārtot dzimumdeju līdz bezgalībai. Visu mūžu mums jāapmierinās ar "la petite mort" (3), orgasmu. Augumiem savienojoties, mēs uz Īsu acumirkli kļūstam atbrīvoti no savām pašu formām, lai ieplūstu viens otrā un izplūstu kādā trešajā. Mīla ir metode, ko cilvēki izmanto - varbūt ne lai nogalinātu viens otru - bet lai uz acumirkli viens no otra atbrīvotos, - vai viņi to zina, vai nezina. Nosacījums, lai divi kļūtu par vienu, ir - ka viņi var sabirt putekļos. Ekstāzē mēs varam atbrīvoties no kaisles, no trūkuma, no ilgām - no seksualitātes un Īsā mirklī kļūst par it neko. Oktāvio Pass (4) savā autobiogrāfijā par mūļeni Huannu Inesi de la Krusu norāda, ka sakarsmes rezultātā miesa pazūd un, tikai promisesot, atkal kļūst par realitāti.

Ir gandrīz neapņējami, kā varēja notikt, ka seksualitāte - kā tas ir tagad, - ir tikusi uzverta kā svētki un jautrs papildinājums izklaides jomā. Sekss ir akūtas nāves tuvākā forma, ko cilvēki visā visumā spēj pieredzēt, kamēr dzīvo. Seksuālā izglītība - tikpat ļoti, kā tā noklusē nāvi, - ir mūsu laika lielākie meli. Kino industrija sacementē šo vispārpieņemto ierobežojumu likumos. Erotiskās ainās gandrīz nekad kamera nefokussējas uz sejām vai acu baltumiem, bet vienmēr uzstājīgi uz rokām un gurniem spēcīgas kustības, jo skatītāji ir absolūti jāpārlicina par to, ka šajā brīdī nav runa par sāpēm un nāvi. Vai spazmās izvaikstītu seju - kas atklāj lielāko daļu patiesības - uztvēj ar kameru, šaubos. Ļoti šaubos.

Pornogrāfija savā vēstījumā ir skaidrāka un godīgāka. Šai industrijai attīstoties un iegūstot pilnīgu brīvību, kļūva arvien skaidrāks, ka dziļāka interese saistīta ar nāvi. Dažkārt pat vajadzēja nogalināt sievietes un bērnus, lai sasniegtu pienācīgu efektu. Nāves un seksualitātes saplūšanu var pamanīt visur, bet tikai pornogrāfijā tā ir parādīta skaidri. Seksuālās slepkavības ir parasta lieta, ik dienas visā pasaulē atrodas kādas, kas iekārto nogalina, nevis, jā... ko tad? Jo jautājums ir - vai tīri kliniski maz pastāv kas cits kā sāpes? Vai bauda ir kas cits kā vieglas sāpes?

Varbūt dāņiem piemīt pārāk izkopta komikas izpratne, lai plaši pielūgtu slepkavības mīlas vārdā. Mēs dodam priekšroku neplānotām, improvizētām slepkavībām - cik nu tādu ir. Turpretī Japānā dubultas mīlestības slepkavības no modes lietas ir kļuvušas par trivialitāti. Deviņdesmitgadīgā skandalozā rakstniece Ijo Uno stāsta: "Viņiem jāatceras, kā bija toreiz, divdesmit gadu vecumā, kad neviens neizdarīja pašnāvību," bet pēc tam, kad Uno-San publicēja šo paražu grāmatā "atzīšanās mīlestībā", "visi" iemīļējušies kopā izdarīja pašnāvību, pat aci nepamirkšķinot. Nodaļā "Piezīmes ar neveiksmīgām pašnāvībām mīlestības dēļ" galvenais varonis mums uztic savas izjūtas: "Mēs nemīram - diezgan skumji - kopā, bet absolūti tīrībā mūs pavadīja līdz nāves sliekšnim, pierādīja, ka mūsu likteņi kopā tā laika grib būt pilnīgi saistīti, un mēs tai ļoti uzticējamies... Es nekad negribu beigt viņu gaidīt. Viņa man ir mūžīgā saule."

Kad esi uzgājis to slideno skrejceļu starp sāpēm un baudu, nāvi un seksualitāti, aizvien rodas jautājums: kas ir seksualitāte - vai tā ir elektrība, spēks, komiskas enerģijas forma (orgons), ko aizstāvēja Vilhelms Reichs? (5)

Seksualitāte prasa formu un rada identitāti. Cilvēku terminu valodā tas nozīmē, ka seksualitāte ir vajadzīga, lai radītu jaunas identitātes, pa daļai ar formu veidošanu (bērni), pa daļai ar eksistenciālu izvēli (dzīvības formas). Franciski runā par "rafaire sa vie", pārveido savu dzīvi, un tas nozīmē ko vairāk nekā pāris saldu izjūtu pāvēderē. Nevar nopietni pārveidot savu dzīvi, mainot darbu, adresi, pat mītnes zemi, to nevar panākt arī algas palielināšana vai iepirkšanās. Dzīvi rada no jauna, vien pārveidojot seksualitātes paraugu un virzienu, piemēram, iepieļoties radīšanā un izspieļoties no tās.

Seksualitāte ir enerģijas forma, kas dod mums iemeslu daudz kam vairāk nekā seksuālām darbībām, tā stipri vien var likt mums izvēlēties seksuālas tieksmes un iespējas - bet normāli seksualitāte darbojas kā saistītājspēks, kas ievilina dzīvības formās, kopībās un laulībās - vai kāds to vēlas, vai ne. Janebūtu seksualitātes un cilvēki līdz ar to nebūtu spiesti interesēties cits par citu, tie gluži vienkārši nespētu dzīvot viens ar otru, jo tas būtu pārāk apgrūtināši. Viņi aizietu bojā katrs par sevi, vieni, kā dzīvnieki.

Mēs gan sakām, ka "sekss ir gluži dabiska lieta" - bet tas ir arī ļauva! Neatkarīgi no tā, cik daudz mēs izglītojamies, mēs vienmēr gribam ļoti vērīgi pētīt seksualitātes spēku un prasības. Kad "primitīvie cilvēki" ķēras pie ekstrēmiem mežonīgiem iesvētīšanas rituāliem sakarā ar fizisko briedumu, locekļus fiziski kropļojot vai citādi izlejot asinis, tur nav vainojama neziņa, bet - gluži pretēji - sveloši sāpīgas zināšanas par to, kādu drosmi prasa iesaistīšanās to spēku darbībā, kuŗiem seksualitātes forma.

Arī mūsu pašu tautas dziesmas ir liecība tam, cik viegli ievainojami ir cilvēki attiecībā uz seksualitāti, un it sevišķi robežsituācijās, kur esi nesaistīts - kā saderināšanās laikā, piemēram - jo tad seksualitāte vēl nav guvusi stingru formu. Tā ir dienu pirms kāzām, ceļā no vienas radu mājas uz otru, kad uzglūn briesmas - zem tilta, virs upes, meža malā, burvju, elfu un dēmonu izskatā, kuŗi kavē formu veidošanos un aizstāj to ar bezformību (nāvi) un nelaimēm.

Tagad mēs varam vieni nest seksualitātes nastu - individuāli - jo mums nav baznīcu, nedz citu atklātu instanču, kas to nosodītu un tādējādi noveltu daļu vezuma no mūsu pleciem. Mums lemts demonizēties pašiem. To aizstāj ar vienkāršāko: rast stratēģiju, kā aizsargāties no seksualitātes vardarbīgajām prasībām. Stratēģijas ir dažādas - no sliktām laulībām, asinsgrēka un neuzticības līdz pat promisitātei, homoseksuālistam un mākslinieciskai darbībai. Dažādas pretošanās formas, visas kalpodamas seksualitātes sašķelšanai un sadalīšanai, galu galā ir tas pats, kas censties uzveikt zuti ar virtuves nazi.

Bailes no seksualitātes var būt atkarīgas no mūsu aizdomām, ka seksualitāte ir morāls spēks. Mēs baidāmies, ka formai, ko tā pieņems, būs saistoša nozīme un ka mēs neesam kā klājas pilnīgi brīvi no pārējiem. Ka, citiem vārdiem sakot, seksualitāte ir lamatas. Drošs, sens bēgšanas ceļš ir dzejas māksla. Daudzi brīnās par erotisko dzejnieku neerotisko dzīvi laiku gaitā. Bet, tā kā gan poēzija, gan seksualitāte ir spēki, kas prasa formu, tad sublimācija vien nav problēma. Matērija jau ir tā iekārtota, ka rupjākās vielas visu laiku izšķīst vai zūd. Fizika māca, ka izziņa ir tikai informācijas redukcija, pārvēršoties siltumā, Tāpēc sublimācija ir noslēgusi pilnīgu savienību ar pasaules telpas iekārtojumu. Seksualitātes neatrisinātie konflikti tik drīz vis nepazūd, tie visu laiku vēlas sevi pieteikt māksliniecisku problēmu izskatā. Seksualitātes jomā nav uzvarētāju, vien zaudētāji. Tur nenotiek balvu dalīšana, nav zelta zvaigzņu liecību par labu uzvedību. Seksualitāte ir tikai morāles un nozīmības pilna, tomēr tā mums visu laiku rāda, ka for-

mas, kas nespēj pastāvēt, iet bojā.

Vislabprātāk seksualitāte piepildītu itin visu, kur vien tā tiktu klāt, sākot no "Irmās" plastmasas maisiņiem, beidzot ar mazgājamiem toveļiem, tās ļoti, ļoti labprāt iespīestos visās krokās, spraugās un rievās un izplūstu pa visurieni. Tās grib saskābināt ikdienu un līdz ar to pasauli, un tas nozīmē, ka formu spēkam visu laiku draud bezformība. Dzīves spēkā ir nāve. Prasība pēc bezformības ir tikpat liela kā prasības pēc formas. Vajadzība piedzerties līdz saprāta zudumam (forma), būt piedzērušam līdz nāvei, izplūst, novājināties, izšķīst un aizmirst savu identitāti - ir apgriezta seksualitāte.

Mīlestībā cilvēki apmierinās ar mazu devu nāves. Pieredzējušie zina, ka alkoholiķiem un narkomāniem nevar palīdzēt, vadoties no simptomiem: dzeršanas vai narkotikas. Tu esi spiests iedziļināties iekāres anatomijā, ieiet dziļu pasaulē. Formai ir vajadzība tikt apēstai no iekšienes, kad to nevar pārvērst ārīgi.

Summa summarum: tu esi spiests ieaicināt nāvi savā dzīvē, lai uzturētu to. Šī varētu būt tā atziņšanās, kas pamato vecā upurēšanu: jāatrisina, jāuzceļ kaut kas, lai saglabātu ko citu - ir jāzaudē, lai iegūtu.

Ja seksualitāte ir forma un nāve ir bezformība, kas tad ir mīlestība? Mīlestība nozīmē zaudēt. Zaudēt spēku pretoties nāves un sekā savienībai. Mīlestība ir nāves un seksualitātes integrēšanās. Jā, bet vai tas nav tikai vārds? Un kā lai integrējas?

Ja mēs nekā nedarīsim, tas notiks pats no sevis, bet cilvēki nav spējīgi nekā nedarīt. Neapzinīgi visi darbojas - vairāk vai mazāk cītīgi - lai pasargātu sevi no sabrukuma un tā kavētu rasties apzinātai mīlestībai. Neapzinīgi mēs pretojamies tam slidenajam skrejceļam, uz kā mēs beigās nonākam, kad sabrūk starpsienas, un mēs dvēseliski nostājamies nulles punktā, un nejaušam, kas ir kas. Tas ir mīlestības slidenais skrejceļš, kam mēs ziedojam dzīvi, lai sargātu sevi - dzīves bailēs, nāves bailēs, bailēs no saistībām, bailēs no šķiršanās un bailēs no zaudējuma.

Katru dienu mirst mūsu audi un rodas jauni. Runājot par šūnām, mēs atjaunojamies katru septīto gadu - bet mums ir arī iespēja apzinīgi pārdzīvot nāvi katru reizi, kad sairst kāda forma - laulība, sakars, karjera, ideoloģija, sabrūk ticība. Formu pieņem kā likumu, kas tur kopā cilvēku dzīvi un piedziļi tainozīmi. Kad forma sabrūk, mēs vienā ziņā mirstam. Ja tad mēs esam spējīgi to analizēt ar skaidru prātu, bez sevis žēlošanas, doties iekšā šai izšķiršanās procesā - neaspiežot seksualitāti -, tad rodas mīlestība. Tā tur ir - kā zosāda uz robežas starp karstumu un aukstumu, smieklīem un asarām, patiesību un nežēlību - nevienam nepiederotā zemē.

Vienīgi daži cilvēki spēj izturēt starpību uz šīs kustošās robežas starp iznīcību un atjaunošanos, starp bezformību un formu, nāvi un seksualitāti - mīlestībā, ugunī (Jēzus un Buda ir pāris bīstamu piemēru). Vairākums šos cilvēkus necieš, ir spiests aizsargāties pret tiem, lai dievišķotu, nodotu tos. Jo tieši tur, šadedzināšanās punktā, ir noslēpums, pēc kā visi tiecās, bet ko neviens negrib pazīt.

Tomēr mums ir iespēja to pazīt - ja mēs to vēlamies. Tas vienmēr parādās blakus kupejā, un mēs tiekam iesvētīti tajā ar nepanesamību, kad mīļotais nespēj nedz nomirt, nedz dzīvot. Nāves gulša pagarinās un turpinās.

Nāks punkts - kas nav gluži punkts, bet kustoša robeža, - kurā nevienam nav spēka uzturēties. Tajā vietā lielais vairums slietas vēlēties: kaut viņš būtu miris! Neatkarīgi no tā, vai viņš ir vīrietis, sieviete, līģevainis, tēvs, māte vai pat bērns. Jo ir svarīgi atklāti aiziet prom no šīs kustošās īstenības ar zināmu ātrumu un atjaunot to drošo atšķirtību starp nāvi un seksualitāti. Normāla apziņa labprātāk izšķiras no sava mīļotā, nekā zaudē to starpsienu, kurā klātneesamība ļauj sākties mīlestībai.

Tagad, kad cilvēki vairs ilgāk nespēj paciest sāpes un nepatiku, rodas jautājums - vai mums jānododas tam, lai pabalstītu šo normālo apziņu, lai to vēl vairāk reducētu, tādu, kā vairākums par katru cenu to vēlas, vai arī, lai mēs dotu apziņai iespējas izplesties. Neviens nespēj pārāk ilgi dzīvot sakusdams, nepārvēršoties, nekļūstot traks vai nenomirstot. Bet jautājums ir - vai mums tiešām tam jānododas, lai izturētu neizturamo, jo tas ir mūsu vienīgais ceļš uz zināšanām, ko nevar dot nekāda cita pieredze.

Tā nav nejaušība, ka Čūska un rūpuļi visur uz Zemes ir bailu un cieņas objekts. Tieši tie ir tie dzīvnieki, kas pārstāv to neizturamo slidenā skrejceļā: to, kas slīd prom, izvairās no mums, slīd mums ārā no rokām un izspiež mūs, un tomēr pastāv kā realitāte, kas iedveš šausmas. Īstenība, ko nevar saturēt, pasaules telpa, ko nevar kontrolēt: vispirms tā (Čūska) ir vieta, un tad kāda cita vieta - bet kāda, un kas ir galva, kas ir aste? Šausmu speciālais efekts, kas griežas atpakaļ: tu domā, ka tev zem kājām ir stingrs pamats, bet izrādās, ka pļosts ir dzīva krokodīla ķermenis. Matracis, ko tu tur par stablu un līdzenu, čum un mudž no tārpjiem. Ēdiens, ko domā esam garšīgs, īstenībā ir dzīvas ērces. Nav nejaušība tas, ka Čūska ir tik spēcīgs simbols visās kultūrās, nedz arī tas, ka tā saistīta ar zināšanām, gudrību un apgaismību, nedz arī tas, ka sengrieķu ārstniecības dievu Asklēpiju pārstāv apzizli apvijusies Čūska: ieskats nāvē ir priekšnosacījums izārstēties. Slidenais skrejceļš - jeb Čūska - nostāda mūs pāri pamatjautājumiem, uz kuriem mēs nekad nesapējam noteiktu atbildi, bet kuriem gaismā mēs dzīvojam:

To be or not to be, that is the question:-

----- to die, to sleep:

to sleep! perchance to dream - (8)

Savā vājprāta monologā Hamlets mūs aicina uz slidenā skrejceļa, kur starpsienas starp esību, sapni, nāvi un miegu sabrūk - tā, ka mēs vairs nezinām, kas ir kas. Kad mēs esam vispatiesākie - vai reibuma mirklī, vai apskaidrotības mirklī? Vai mēs visvairāk dzīvojam, kad esam miruši? Un vai mēs visvairāk nomirstam, kamēr dzīvojam? Kad tad mēs dzīvojam visvairāk? Kad mēs esam visvairāk miruši? Tā kā mēs nekad nevaram nonākt pie noteiktas atbildes, nesatīcot mūsu īstenības patiesību un nereducējot mūsu dzīvi līdz visapkaunojošākam stāvoklim, tad visdrošākais ir atstāt jautājumu - cik vien iespējams - atklātu.

1. Elvīra Madigāne (1867.-1889.), cirkus māksliniece. Aizgāja nāvē kopā ar savu mīļoto ltn. Sikstenu Sparri (Tulk.).
2. Kosma izplešanās teorija (angļu val.)
3. Mazā nāve (franču val. Tulk.).
4. Octavio Paz (dz. 1914. g.) - meksikāņu līriķis un diplomāts (Tulk.).
5. Wilhelm Reich (1897.-1957.) - austriešu psihoanalītiķis (Tulk.).
6. "Būt vai nebūt - tāds ir jautājums. / /... Nomirt, aizmigt! / / Vēl miegā varbūt sapņot..." V. Šekspīrs. Kopoti raksti, IV sēj. R. 1964, 303.-304. lpp.

SUZANNE BRÉGERE.

- * Suzanne Bréger (dzimusi 1944. gadā, pirmā grāmata 1973. gadā - netradicionālu eseju autore un žurnāliste. Šī eseja ir no viņas 1990. gada marta sākumā izdotā eseju krājuma "Slāpekļis". To no dāņu valodas tulkojusi Mārite Treimane. Tā pārņemta no Literatūra un Māksla 1990. gada 21. jūlija numura, kas vēlīts Dānijai un dāņiem.

FORUMS domāts domu izmaiņai gan rakstītāju, gan lasītāju starpā. Autori var iztirzāt dažādus tematus. Viņu izteiktās domas ir tikai viņu pašu un nekādā veidā neatspoguļo redakcijas ieskatu vai nostāju iztirzātā jautājumā vai aprakstītā notikumā. Raksti šai nodaļai gaidīti. Red.

7. jūlijs.

Izbraucu no mājām plkst. 12 dienā. Arvīds mani aizved uz autobusa pietatni Hartfordā. No turienes ar pāris reižu apstāšanos, lai uzņemtu pasažierus, nonāku Ņujorkas Kenedija (JFK) lidlaukā pirms četriem. Lai īsinātu laiku, skaitu cik bijušie brazīlieši no tēva draudzes tagad atrodas Amerikā un Kanadā. Saskaitu kādus 40. Ja rakstīšu piezīmes par savu ceļojumu uz jaunības takām, varbūt noderēs arī tiem, kas tagad mīt Toronto, Otavā un Montrealā.

Nododot koferi, uzzinu, ka lidojums par vairākām stundām nokavējies. Neko darīt. Atsēžos ar grāmatu klēpī. Tomēr lasīšana neveicas. Prāts jau lido uz dienvidiem. Sēžu un skatos cilvēkus, kas būs mani ceļa biedri. Novēroju dāmu modes. Vēroju dāmu tērpus. Sievietēm kurpes noteikti savādākas. Ausīs ieskan tik pazīstamas portugāļu valodas skaņas. Brazīlieši ir mākslinieki, padara vienkāršu teikumu par kaut ko vienreizēju ar balss intonāciju un žestiem. Prieks klausīties. Tas manām ausīm skan kā mūzika. Nokavēto vakariņu vietā man iedod zīmi, pret kuŗu saņem sviestmaizi.

15 minūtes pēc pusnakts esmu lidmašīnā. Man līdz brauc bariņš brazīliešu jaunieši, kas gadu Amerikā gājuši ģimnazijā. Kāda meitene sajūsmā vīterō: "Cik jauki būs gulēt pašai savā gultā, ēst vakariņas pie galda ar savu ģimeni." Man pazīstama šī doma un jūtas. Jaunieši skaļi dzied kādu sambīgu, pārējiem pasažieriem par nepatiku.

8. jūlijā.

Plkst. 1:00 vēl sēžam lidlaukā. Paciencia (pacietību!)! Esmu pārgurusi.

Plkst. 2:10 paceļamies gaisā. Tanī brīdī kādam pasažierim pirmā klasē vajadzīga ārsta palīdzība. Starp ceļotājiem atrodas kādi 5, kas steidzas palīgā. Nobīstos, ka lidojumu varētu atlikt, bet nekas tāds nenotiek. Vakariņas (brokastis?) neēdu.

Plkst. 5:20 saule uzlec ar palecienu. Kaut ko tādu nebiju redzējusi. Lidojam 812 km stundā. Uz ekrāna rāda lidojuma progresu.

Plkst. 9:30 brokastis. Lidojam gaŗām Brazīlijas galvas pilsētai Brasīlija. Redzu apkoptus laukus, kalnus un upes. Esam nolidojuši 6.801 km. Kaut atcerētos Brazīlijas ģeogrāfiju, zinātu, kuŗai upei lidoju pāri. Pusstundas lidojumā no Rio de Janeiro sarkana mālu zeme, upju un ezeru ūdens sarkans. Kafijas un ķieģeļu zeme. Lidojam pāri Ouro Preto. Neviena gluda vietīņa - kalni, kalniņi.

Pēc 24 stundām ceļā nonāku Rio lidlaukā. Saprotams, ka man paredzētā Varig lidmašīna sen aizlidojusi. Esmu pamesta savā ziņā. Izņemu savu koferi un eju kārtot tālāko lidojumu. Paldies Dievam, neesmu galīgi aizmirsusi runāt portugāļiski. Lasu ziņas un atrodu Varig. Nākamais lidojums pēc stundas. Jāmaksā nodoklis. Skreju uz banku izmainīt dolārus, tad zvanu brālim Varim Sao Paulo. Drīz esmu ceļa jūtīs. Blakus braucēja mani brīdina nopemt kakla rotu. Ar to varot pārgriezt kaklu, ja kādam ienāktu prātā to noraut.

Guarulhos lidlaukā mani sagaida tētis, Varis, brāļa meitas Tekliņa un Baibiņa. Tikšanās mīļa. Pēc 34 gadiem skatamies viens otrā un mēģinām apsvērt pārmaiņas sejas.

Braucam uz Sao Paulo gar Tietes upi. Tā briesmīgi piesārņota. Ceļmalā no bleķa, dēļiem un lupatām saslietas būdas - favelas. Tur dzīvo cilvēki. Brazīlijā ir ziema. Salst. Pirmais iespaids: auto vadītāji brauc kā prātu zaudējuši, ceļu negriež, signālus nerāda. Spiežas viens otram gaŗām. San Paulo liekas sveša, netīra. Trūkst seno laiku maigums un lēnums. Varbūt pati esmu kļuvusi kritiskāka?

Mājās mūs sagaida svainene Dagmāra. Smaržo pēc svaigi ceptas maizes. Sēžam pie galda, dzeŗam tēju un ar pus aci vērojam TV, lai redzētu, kā veicas arģentīniešiem ar vāciešiem futbolā. Vācieši iesit vārtus. Aiz loga dzirdu pugaču sprādzienus. Apvaicājos, vai brazīlieši sākuši svinēt 9. jūliju. Varis - pugači izrāda prieku, ka vāciešiem iet labāk nekā "nedraugiem" arģentīniešiem. Tas var notikt

tikai Brazīlijā, kur agrāk vārds "vācietis" bija lamu vārds. Arģentīnieši no Brazīlijas importē labus un lētus produktus - atņem brazīliešiem ienākumus. Zemē, kur ekonomija ir tik drausmīgā stāvoklī, tas var izraisīt naudu. Nesen Brazīlijas valdība bankās iesaldēja uz 30 mēnešiem cilvēku noguldījumus, novedot daudzus izmisīgā stāvoklī. Tiem, kas strādā un pelnās, stāvoklis nav tik bezcerīgs. Līdz ar inflāciju, bezdarbu un nabadzību palielinājies noziedzību skaits. Pēdējā metode izspiest naudu - nozagt cilvēkus. Par to vakara ziņās runā gaŗi un plaši.

Līdzu lai mani aizved uz veco māju Rua Santos du Mont, Floriano, kur nodzīvoju piecus gadus. Tās manas vienīgās mājas Brazīlijā. Laba vieta, kur iesākt atmiņu ceļojumu. Piebraucam puskrēslā. Viss tik svešs! Ap māju uzcelta augsta mūra sēta, pār kuŗu vairs neliecas sarkanais primavēras krūms. Terasē aizmūrēta, iela bruģēta.

9. jūlijā.

Nākamā rītā dodamies uz Santo Amaro apskatīt Alberto Conte ģimnaziju, kuŗu beidzu 1955. gadā. Atkal vilšanās! Ap skolu saauguši lieli koki. Apkārt augsta sēta. Mājas sienas izraibinātas ar "grafiti". Te necieš tīras sienas... Pilsētiņa izskatās kā Bronksa svētdienas pēcpusdienā. Laužu jūņa. Tirgus diena. Pārdod lētas mantas par dārgu naudu cilvēkiem, kam tās nav. Vecais parks pilsētas vidū pilns bajāniem (Bahia - ziemeļu štāts, kur liels bezdarbs). Tie meklē labāku dzīvi. Tagad sēž vai gul uz soliņa.

Tramvaja pietatnes vietā tagad pietāj autobuss. Baltā katoļu baznīca stāv kā agrāk. Paldies tev, ka vēl atgādini pagātņi!

Varis pagēmis atvaļinājumu. Daga strādā. Kalpone uzvārijusi pusdienas. Tekliņa vingrinās uz agrākām vecmāmiņas klavierēm, pēcpusdienā iet uz klavieru stundu. Piesitiens jauks, strauji progresējusi pus gada laikā. Vecmāmiņa priecātos par savas vārda nesējas cenšanos. Tekliņas pirmais vārds ir Elza. Liekas, Varis turpina Mekšu tradīciju - sauc bērnu otrā vārdā, tāpat kā mūs. Mans nabaga vārds Ilgvare kautkur izčibēja gadu tecējumā. Tikai dokumentos ierakstīts.

Vakarā dodos uz mācītāja māju Brooklin-Paulista. Aiz augstas sētas, aizaugušā dārzā paslēpusies Sao Paulo latviešu baznīca un mācītāja māja. Atslēguši trīs atslēgas, ieejam mājā, kas man sveša. Dzīvoklis liekas patumšs un mitrs. Te tētis pavada savas dienas, te sludina Dieva vārdu sarukušajai, bet tomēr mīļai draudzei. Agrākie draudzes jaunieši pieauguši, apprecējušies, uzaudzinājuši ģimenes. Tie tēvam otrā ģimene.

10. jūlijā.

BEM TI VI! BEM TI VI! Aiz loga atskan mazā putna saucieni rīta agrumā. Satiksmes plūsma skan kā jūņas vilņi. Atveŗu slēģus un skatos uz sarkanu dakstiņu klātiem jumtiem un 20 stāvīgām celtnēm nākamajā uzkalnā. Vairums gaišos toņos.

Pie brokastu galda noliecam galvas. Tēvs dienu iesāk ar lūgšanu. Atverās mans asaru dambis. Tās ir prieka asaras, kas plūst pēc ilgu gadu prombūtnes. Aiz loga zied dzeltens mimozas koks. Skatoties uz to, paliek labāk.

Pusdienās ielūgusi Zigrīda Gintera. Galdā griķu putra, piens Latvijas māla krūzē. Deg vaska svece. Mazs stūrītis Latvijas tik tālu no dzimtenes. Klausāmies latviešu mūziku. Pārrunājam notikumus Latvijā. Cīnos ar asarām.

Vakarā atbrauc jaunības laiku draudzene Ināra Aparnieks-Burr. Pagājušā gadā tikāmies Losandželosas dziesmu svētkos. Tikšanās atkal mīļa un sirsnīga.

11. jūlijā.

Varis un meitenes ved man rādīt veikalus. Aizbraucam uz bērnu skolu "Porta Seguro". To dibinājuši vācieši, atbalsta vācu valdība, jo te māca arī vācu valodu. Skola patiešām skaista. Dārzs kā botānista paradīze. Redzēju pirmo "pau Brasil" koku, kuŗa vārdā nosaukta šī lielā un skaistā zeme. Skola slēgta, jo ir brīvdienas. Notiek remonts. Direktora palīgs mūs tomēr ielaiž un ļauj apskatīties.

Pusdienas gatavo Varis ar meitenēm. Prieks skatīties kā viņi katrs dara savu darbiņu. Baibiņa klāj galdu. Tekliņas specialitāte - salāti.

Pēcpusdienā braucam gar Congonhas lidlauku uz Pedreiru, kur tēvam pieder mājiņa ezermalā. Ceļš bruģēts gandrīz līdz pašai mājai. Ezera ūdens atdala sēra smaku. Te grūti būtu dzīvot. Īrnieks pēc 3 gadu nodzīvošanas māju atstājis, nesamaksājis tekošos rēķinus. Mājai blakus, kur paredzēts ceļš, kāds vīrs ar kapli izracis pamatus savai mājiņai. Apbrīnoju tēva savaldīšanos ar viņu runājot. Ja cilvēks te savu būdu uzceltu, neviens nevarētu tikt klāt pārējiem apbūves gabaliem. Tikai Brazīlijā! Te cilvēki ņem likumus savās rokās. Ja kāds nepatīk - šauj nost. Ja nošautam bijusi izziņa, policija piemiedz acis. Tēvs "būvētāju" apgaismo, draudēdams ar "prefektūras" saukšanu. Aiz jaunās, topošās mājas citas būdas. Pie vienas galvas pie sienas pieglaukušas stāv divi kazas. Izskatas tā, it kā klausītos, kas mājā notiek.

Vaļa stādītās palmas 3 stāvu mājas augstumā. Pirms atstāju Brazīliju, piedalījos šo apbūves gabalu tīrīšanā. Toreiz iestādījām kafiju. Nekas no tās nav iznācis. Aug gan banāni. Mājiņas sētnieks iekārtojis sakņu dārziņu.

12. jūlijā.

Apmācies. Bem ti vi!

Pamodusies pussešos, gaidu, kad pa slēģa spraugu iespīdēs saule. Sodien nesagaidu. Uzcēlusies rakstu vēstules uz mājām.

Ar tēvu ejam uz tuvējo tirgu. Tas aizņem veselu ielu. Laužu pilns. Sakņu un augļu kalni. Pārdevēji skaļi ieteic savas preces, koķetē ar pircējam, mani uzrunā angliki. Gaļa karajās no āķiem. Amerikāņu veselības ierēdņi pagābtu, to redzēdami. Pārdevējs, ja ienāk prātā, ar roku padzen mušas no cāļu stilbiņiem.

Pusdienās pie Vaļa. Cep garšīgas kotletes, kā kādreiz mamma...

Pēcpusdienā sēžam vieni ar Vari un runājam. Cik neizsakāmi jauki, ka varu dalīties atmiņās, kas līdzīgas manējām un sniedzas līdz pat vecvecāku lauku mājām Bērzes pagastā, Zemgalē. Brīnos, ka viņš tik daudz atceras no 5 gadu vecuma un agrāk.

Vakaripās esam ielūgti pie Ginteriem. Pirmo reizi mūžā ēdu kaņepes uz Latvijā ceptas maizes. Jāatzīstas, ka man kā medicīnas mātai prātā iezogas it kā maza vainas apziņa, ēdot šo aizliegto ēdienu. Kanadā kāds vecs latviešu pāris tiesāts par kaņepju audzēšanu.

Skatāmies video lentē Rozenštraucha mūzikas koncertu Latvijā. Klavieres aizrautīgi spēlē Raimonds Pauls. Nespēju sajūsmināties par dziedājumiem. Pie Ginteriem mani sazvina Ilga un Ināra. Tas ir vienīgais veids, kā mani šajās dienās var noķert starp ciemiem, ja zina kur meklēt. To pasacījām tēva kalpnei Luciai, kas ir aprakstīšanas vērtā. Maza. Melnām acīm, izpūrušiem, cirtainiem matiem, divi zobiem augšējā žoklī, priekšā. Meža meitene - indiāniete. Ļoti godīga, bet ne pārāk čakla. Nemāk ne rakstīt, ne lasīt. Traukus neslauka. Ieliek skapī slapjus. Negaisa laikā kā nobijies putns sēž ar mums uz krēsla malas. Tēvs saka, ka tās viņai iedzīmtas bailes no dzīves pie dabas. Lielas zināšanas par dabīgiem un moderniem ārstēšanas līdzekļiem - viņas tēvs esot "meža dakteris". Modernie ārsti sākuši pievērst šai medicīnai ievērību, jo atrod, ka dažas džungļu zāles ārstē modernas slimības.

AUKSTS! Manā istabā 62 grādi Fārenheita. Guļu zem segu kalna.

13. jūlijā.

Mans šī rīta pirmais vārds - SAULE!

Paveņu slēģi. Gaisma apžilbina. 60 grādi neliekas vairs tik auksti.

Atradu gultā blusu. Tā naktī mielojusies ar

manām importētām asinīm un atstājusi pēdas uz mēsas.

Mani ved uz veikalu. Nopērkam siltāku džemperu. Negrib, lai es saltu. Pēcpusdienā ar Vari staigājam pa Brooklinas ielām. Varis pazīst daudz koku un stādu. Trīspadsmit no tiem arī es pazīstu. Ielu malās uzceltas būdiņas, kuņās uzturās privāti samaksāti sargi. Tēva mājas blakus kaimiņam sargs ar revolveri un vilku suni. Pēc kādas zādzības viņš uzcēlis augstu sētu. Vakaros, kad braucam mājās, arī pie tēva mājas stāv sargs. Man no viņa tumsā būtu bailes. Svīlpo, lai tiktū ievērots. Aukstuma dēļ seju daļēji apsedzis ar šalli.

Pievakarē atbrauc Ināras vīrs Jūrgens. Aizved pie sevīm uz vakariņām. Viņu māja tāda, kādā pie latviešiem neesmu bijusi. Visur valda spodrums, kārtība, skaistums, laba gaume. Modernais ar latvisko apvienots. Ar Ināru vecos laikos gāju kopā ģimnāzijā. Arī tad bijām tuvas viena otrai. Tagad ir tā, it kā satiktu savu otro māsu. Mums kopīgs arī tas, ka abas esam skolotājas un mīlam nodarboties ar daiļradi. Ināras specialitāte - brīnišķīgi izgreznoti porcelāna trauki ar latviskiem ornamentiem. To pacietību, ko viņas darbs prasa! Gaumīgi un skaisti. Virtuvē pat skaisti izgreznojusi flīzes!

Vakars auksts. Lucia istabā uz gultas uzlikusi vēl vienu segu. Guļu kā krāsniņā ar aukstu degungalu.

Sestdien, 14. jūlijā.

Burvīgs saules lēkts. Oranžās krāsās deg apvārksnis aiz debesskrāpjiem. Pēc brokastīm ierodas Varis un Baibiņa. Dodamies ciemos pie krustdēla Richarda Cukura, kas dzīvo Interlagos, Riviera. Satiekam 35 gadīgu, slaida auguma, skaistu, saulē iedegušu vīrieti, sirmiem matiem. Izskatās pēc savas māmiņas. Neveikli bija pirmie mirkli. Kad pēdējo reizi viņu redzēju, turēju savās rokās kristībās Rio... Runājam, skatāmies fotogrāfijas. Kalpone ienes kafiju. Sievu un dēlus nesatieku. Bērniem brīvdienas, kaut kur aizbraukuši.

Pēc kāda brīža atnāk Herberts juniors. Tikko no darba. Prasu, vai drīkstu viņam dot "abraco Brasileiru" (apkampienu). To darām. Ir tā, it kā redzētu Herbertu senioru. Tas pats augums. Sejā liela līdzība. Lokaini, blondi mati. Atnāk viņa laulātā draudzene. Latviete - Nair, un gadu vecais dēliņš - Douglas. Tam linu balti mati un sulās pudele mutē. Dikti nopietns. Smaida tikai, kad tēvs viņu met gaisā - veidojās nākamais lidotājs... Aizgājām uz Herberta un Nair māju. Tur mums pievienojas Cukuru vecākais dēls Gunārs. Tikšanās sirsnīga. Paldies Dievam, ka gadi cilvēkam dod prātu būt mazāk kautrīgam. Var izrādīt sirsnību. Sēžam un runājam par pagātnes notikumiem, par tēva traģisko nāvi Urugvajā. Notikuma rētas nav sadzijušas. Dēli meklē jēgu un iemeslu nevajadzīgai nāvei. Turās kopā, dzīvo tuvu viens otram.

Noskatāmies video, kuņā Gunārs un Herberts lido ar hidroplānu. Gunārs nedēļas nogalēs vadā pašziņus un pa nedēļu būvē un pārbūvē lidmašīnas. Nofotografēju savus seno laiku draugus. Tas vienīgais veids, kā varu viņus pagēmt līdz. Kas zina, kad atkal tiksīmes.

Atvadoties no Richarda, pazuda kautrība. Darīju, ko gribēju darīt pirmā mirklī. Apliku rokas ap viņa augumu, piespiedu pie sirds. Acīs saskrēja asaras. Aizbraucu ar asaru kamolu rīklē.

15. jūlijā.

Augšā sešos. Pakaļ atbrauc Ināra un Jūrgens, lai mūs ar tēvu vestu uz Monte Verde, Minas štatā.

Izbraucam vēl pustumsā. Ceļš miglains. Pavadam laiku sarunās. Iebraucot Minas štatā, daba kļūst interesantāka - kalni, ielejas, eukalptu birzis, ķieģeļu cepļi, egļu meži. Araucaria priedes, tipiski brazilisks koks, sniedz zaru galos skuju kušķiņus pret debesīm. Pēc 181 km nobraukšanas nonākam Monte Verde pilsētīņā. Te ceļš daļēji asfaltēts, ļoti līkumains. Pēdējās 30 minūtes braucam pa sarkanu mālu ceļu. Lietainā laikā neizbraucamu, slīdot kā uz ledus. Monte Verde dibinājis latvietis Grīnbergs.

Vipš uzpircis lielus zemes gabalus, sadalījis un pārdevis latviešiem, vāciešiem, ungāriem un daudziem citiem. Monte Verde nosaukta viņa vārdā (tulkojumā) un kļuvisi par atpūtas vietu. Paturējusi savu eiropisko izskatu. Galveno ielu vēl sedz sarkani māli, tā nebruģēta. Ceļa malās skaisti veikaliņi, restorāni. Vietējie iedzīvotāji tūristiem jāšanai piedāvā zirgus.

Aizejam pie latvietas Marijas. Nav mājās. Tā kā ir svētdienas rīts, atrodam viņu nākam no baznīcas, lakatu ap pleciem, baltu cepurīti galvā. Izskatās kā rūķītis sava mazā auguma dēļ, un saulē iedegušā sejā mirdz smaidošas acis. Baznīcu cēlis Grīnbergs pats, vēl šodien esot draudzes priekšnieks. Ar Mariju jeb kā viņu šeit sauc - Mariaziņu (Marijiņu) aizbraucam pie latvietes Zentas. Viņa Monte Verdē pazīstama kā Dona Zenta (Brazīlijā nelieto uzvārdus. Sievietes sauc par Donām.), garšīga ievārījuma vārītāja un pārdevēja. Pašas spēkiem izveidojusi labi pazīstamu uzņēmumu, uzbūvējusi pāris vasarnīcas, kuŗas izīrē tūristiem. Ar lepnumu rāda pēdējo māju, kuŗā apkure iekārtota kā Latvijā. Kamīns silda divi istabas vienā reizē. Dona Zenta atkopjās no smagas operācijas. Sēžam viņas guļamistabā. Atvadoties Dona Zenta mūs apdāvinā ar ievārījumu un aicina tēti ciemos. Vipš te gaidīts, mīļš ciemiņš.

Paēduši pusdienas, apskatām pilsētu un draugu Burr īpašumu. Tikai pavēlā pēcpusdienā dodamies uz māju pusi. Ap to laiku pilsētas ielas pilnas tūristiem. Jauni cilvēki, strauji braucot ar motorratu, sacelš sarkanu putekļu mākonī.

Mājās esam pēc septiņiem. Priecājos, ka bijusi izdevība redzēt Brazīlijas skaistumu un varenību. Zēl, ka to nevar paņemt līdz. Tā uzglabājas atmiņās un fotografijās.

Esmu izpelnījusies mazās indianietes labsirdību - uz gultas jau piektā sega. Pasmaidu, saloku un nolieku. Sarkanos mālu putekļus noskalojusi, eju pie miera.

16. jūlijā.

Saulains rīts, tad apmācas. Jūtos, ka mana kustības brīvība ierobežota daudzo atslēgu dēļ. Nejūtos brīva. Tētis nelaiž no acīm ārā. Brokastīs katru dienu ēdam auzu pārslu putru. Sāku niķoties un protestēt. Zīnu, ka zirgam spalva spīd no auzām, bet neesmu pieradusi brokastīs tik daudz ēst. Baro mani ar vitamīniem un minerāliem, iesaka to vērtību. Jāatzīstas, ka ar lielo darba slodzi neesmu savu veselību pārāk kopusi. Labi, ka ir kāds, kam mana labklājība rūp. Paldies, tētiņ! Gatavojos braucienam uz Iguacu ūdens kritumu. Ināra apzvana tūrisma birojus. Nelaimējas. Daudzi ceļo. Maz izredžu ko sarunāt. 300 dolārus par pāris dienām negribas izdot. Beidzot nolemjam braucienu atlikt uz citu reizi. Uzrakstu dēliem vēstules. Aizejam uz pastu. Sūtīšana dārga.

Pusdienās pie Vaŗa. Iepazīstos ar Varīti - gaŗa auguma zēns. Blonds, zilām acīm, kautrīgs. Izskatās pēc mātes. Mans brālis arī izskatās pēc mātes - melniem matiem, zilām acīm. Noaudzis stalts, ūsas sirmas. Tās nodod gadus...

17. jūlijā.

Mitra diena. Saule cīnās ar mākoņiem. Tēvs iepazīstina ar Brazīlijas naudu. Man liekas, ka brazīlieši paši to nepazīst, jo tā tiek tik bieži mainīta. Pēdējā versija - no vecās naudas jānosvītro 3 nulles, lai dabūtu pareizo skaitli.

Ejam iepirkties. Pusdienās nāks Vaŗa ģimene. Es vārīšu. Tas ir liels risks, zinot, cik laba vārītāja ir Daga un cik maza liesma ir tēva plītij. Pusdienas laikā saule pieveic mākoņus. Temperatūra ceļas pēkšņi. Nododu divi filmiņas atīstīt Ausmas A. veikalā, kur kopē inženieru plānus un citus rakstdarbus. Satieku viņas māti, sauktu Māļiti.

Pēcpusdienā ar Dagu, Vari un mazo Baibu izkrāsojam tēva mājas virtuvē skapīšus, durvis un izlietnes skapī. Tētis gluži neapmierināts par mūsu izdarībām. Solās rakstīt Arvīdam un lūgt, lai atļauj man palikt vēl mēnesi, lai varētu izkrāsot visu māju. Lepns mans tēvs. Nezin, vai ir vēl

kādam virtuvi krāsojis kardiologs, medicīnas māsa, profesionāla sekretāre un mazmeitiņa. Nemi par labu, tēt, un nedusmojies. Darīts aiz mīlestības. Svaigi izkrāsotā virtuve negatavojam. Dodamies atpakaļ pie jaunajiem Mekšiem.

18. jūlijā.

Lietains rīts. Esot sausā sezona?... Iesāku tamborēt sedziņu. Tēvs neceļās tik agri, kā es, jo vakaros vēlu lasa.

Pēcpusdienā ar Dagu un Vari braucam apskatīt Ibirapueras parku. Varis tūlīt dodas pie ozoliem, kas pašlaik pumpuros. Dīķī barojās dzērves, pīles un lūniem līdzīgi nirējputni. Mūs pārsteidz tropiska lietuse gāze. Izlīstam līdz ādai.

19. jūlijā.

Saulains! Ir ceturtdiena. Tirgus diena. Ejam ar tēti pirkt pusdienām zivi.

Pēcpusdienā uznāk atkal tropisks negaiss. Lucia veŗ ciet logu slēģus un logus. Pati kā nobaidēts putnēns sēŗ pie mums. Man negaiss patīk. Patīk skatīties, kā vējš šūpo palmu zarus pretī logam. Tamborēto sedziņu atdodu tētim, lai silda ceļgalus un sirdi.

20. jūlijā.

Pēc labi gulētas nakts uzmoŗos agri. Aiz loga satiksmes troksnis, putnu čivināšana. Šodien dodamies uz Dr. Normanda A. jūmalas māju Ubatubā. Normunds pats Eiropā. Lielo satiksmi vērojot, konstatēju, ka šeit redz tikai fordus, ševīšus un tautas vāģus. Tos te raŗo. Pārējos neļauj importēt. Ārpus pilsētas ceļmalā palmas, apkopti dārziņi, lopu bari, ķieŗeļu cepļi. Ceļa muiŗa 20 krūzēri. Muitnieks no simtnieka atdod sīknaudā 20. Varis iet atpakaļ, un muitnieks uztraukumā dod atpakaļ vairāk kā nokrāpis.

Tuvojoties Ubatubai ie braucam biezā miglā. No tās izbraucot, paveras skaists skats uz okeānu.

Normunda vasarnīca atrodas liela dārza vidū. Ārējā siena, kas ved uz terasi, visas mājas gaŗumā no stikla. Skats uz dārzu un okeānu. Mājā var viegli izguldināt 14 cilvēkus, un tā tik tuvu ūdenim, ka var dzirdēt viņu atslēanos krastā.

Pievakarē staigājam gar jūrmalu. Tā tukša. Tikai daŗi droŗsirdīgākie jaunieŗi ar dēļiem jūŗā gaida "pareizo vilni", lai vizinātos pret krastu.

Vakarā abas ar Dagu strādājam rokdarbus. Iesāku tamborēt "mīļo segu" Douglasam. Kad biju maza, vecmāmiņa man tādu notamborēja. Kad Richards bija mazs, es to nebiju spējīga izdarīt. Tagad tamborēju viņa brāļa dēliņam. Varis un Baibiņa spēlē brazilieŗu paveida "trivial pursuit" spēli. Tekliņa cītīgi zīmē un lasa. Meitenes ļoti čaklas. Novāc traukus, nomazgā. Redz, ko vajaga, un pienes. Prieks!

Pirms gulēt iešanas, duŗā. Tā tāda, kā nekur neesmu redzējusi. Noteka istabas vidū. Kad mazgājas, viss paliek slapjš. Pēc tam ar gumijas stumjamo grīdu saslauka. Nav slikta doma. Pēc katras duŗas grīda tīra. No mitruma mana gulta gluŗi slapja. Izŗāvēju ar ķermeņa siltumu vienu vietīņu un no tās nekustos.

21. jūlijā.

Pulkstens seŗos četrdesmit mostās putni un dzied. Caur baltu aizkaru redzu dzeltenu ziedu sekano hibiskus krūmu.

No rīta izbraucam uz Paraty pilsētu, Rio Ŷtatā. Ceļi vijās pār kalnu, gar krasta malu. Bieŗi apstājamies, lai es varētu fotogrāfēt. Skati neaprakstāmi skaisti. Ūdens tumŗi zaļŗ. Akvamarīns labi apraksta Ŷo krāsu. Balti viļņi, augŗti kalni. Purvā nokaltuŗos kokos aug orchidejas. Visu to mar rāda Varis un skaidro.

Vienpadsmitos sasniedzam Paraty pilsētu. Tā dibināta 1950 -tos gados. Portugālei piegādājusi zeltu un dārgakmeņus, nodokļos savāktu naudu un kafiju. Darbam ievesti melno vergi. Ostā ūdens mierīgs kā spogulis. Paisuma laikā ielas pārplūst. Ieliņas Ŷauras. Vecajā daļā drīkst tikai staigāt kājnieki. Tā daļa no jaunākās atŗķirta ar enkuŗa ķēdi. Piepildās man lielā vēlēŗšanās redzēt veco laiku Brazīliju. Ieejam baroka stila baznīcā, kur tagad atrodas muzejs. Vienā telpā, kuŗai seifa durvis un restes, atrodas sudraba un zelta altāŗa

trauki. Vairāki plaukti ar tiem.

Ostā laivas un braucēji piedāvā vizināt 5 stundas par \$ 10. Tas ir lēti, ja dolāri ir pelnīti Amerikā.

Pusdienās ēdam svaigus augļus, turpat tirgū pirkus. Daga tos nomazgā baltā marmora veidotā strūklakas ūdenī. Laika zobs licis sevi manīt. Marmors dzeltenīgi pelēks. Paraty pilsēta novērtēta kā pasaules mēroga internacionāls dārgums. Tādēļ tiek aizsargāta. Pasākti restaurācijas darbi. Dažām mājām jauna krāsas kārta. Tā parasti ir balta. Logu rāmji dzīvās krāsās. Šur tur pār sētu savus ziedus kā košuma krūmi.

Mājās braucot, apstājamies Utabā vietā, kur kādreiz bijusi kafijas maltuve. No varenās ēkas palikušas tikai sienas 2 stāvu augstumā. Ēkas java esot no jūras smiltīm un valziivs eļļas. Tā tik stipra, ka pat koka saknes to nespēs sagraut. Tās vijās pa tukšo logu caurumiem. Ēkas vidū pamests dzirnakkmens.

22. jūlijā.

Pamostos no jūras šalku melodijas. Vēl patumšs. Pēc brokastīm sēžam uz mūrīša jūmalā kamēr sāk kost borachudi. Nezinu, vai tā raksta, bet koļ neželīgi. Pēc tam tāpat niez.

Guļu tīklā uz terases ar skatu uz jūru. Klausos Ennio Morricone mūziku no filmas "The Mission", aizvežu acis un esmu atkal Paraty, tikai citos laikos. Varis ar Baibiņu iet peldēt. Es krastā drebinos. Pēc tam lasām baltus gliemežvāciņus un bejam manā kabatā.

Mājās braucot, iegriežamies pie Aivara un Emīlijas Grabiem Sao Jose dos Campos. Mani saņem kā vecu draudzeni, kaut gan laikā, kad atstāju Brazīliju Aivaram bija 12, bet man 18. Maz toreiz bija kopīga. Tomēr saņēma kā māsu. Aivars pavadījis Bagdadē 3 gadus. Uzbūvējis skaistu māju itāļu stilā. Dārznieks nāk 3 reiz nedēļā dārzu kopt. Liekas, ka kalpones šē lētas. Varim un Dagai tās nāk divi reiz nedēļā.

23. jūlijā.

Rīts ir vēss. Cīnos ar kukaiņu kodieniem no jūmalas. Ir sajūta, it kā būtu iekāpusi skudru pūznī. Nobeidzu mazā Douglasa sedziņu. Tā man atgādina Ubatubas jūmalā ūdens krāsas, no gaiši zila līdz akvai.

Ar Dagu aiznesam radio, lai veikalnieks iedod pareizo vadu. Veikalnieks saka, ka vadam vainas neesot. Jālabojot pats radio. Tam vainas nekādas. Veikalnieks skaidrojas. Kā var dzīvot, ja uz katra soļa tevi mēģina apkrāpt?!

24. jūlijā.

Pamostos tumsā. Ceturtdien mazgātā veļa vēl bija mitra vakar vakarā. Kad līst, veļu šē nemazgā - nežūst.

Aiz pārskatīšanās (pulkstenis nepareizs) esmu uzmodusies puspiecos. Arī labi, vajadzīgs kluss brīdis pārdomām.

Atbrauc Ināra. Ciemojos pie viņas. Iepazīstos ar viņas darba metodēm. Pēcpusdienā aizbraucam uz Alberto Conte skolu. Skolas sētā daudz skolnieku. Eksāmenu laiks tiem, kas jūnija beigās izkrituši vienā vai otrā priekšmetā. Savā laikā šo ģimnaziņu beiguši gandrīz 20 latvieši. Tagad kvalitāte skolā kritusies, saka Ināra. Lejas stāvā skolas logiem priekšā restes kā cietumam. Nesen notikušas zādzības. Viss svešs. Peldbaseins aizbērts. Tā vietā stāv liela, tumša vingrotava.

Pievakarē aizbraucam pie Valijas G, kas dzīvo veco ļaužu mājā. Savā darbī esmu daudz laika pavadījis šādās mītnēs, bet nekad tik nospiedošā, kā šī. Žēl mīļa cilvēka, kam tur jāpavada dzīves vakars. Valija man vaicāja, vai es vēlētos Brazīlijā palikt, un man viņai bija jāatbild, ka nē. Viss redzētais mani garīgi nomāc un pārvar. Nevaru izskaidrot, kāpēc tik maz atceros no pavadītā laika Brazīlijā jaunības gados. Dažreiz liekas, it kā iegravējamā lentā izdzisuši daži posmi.

Jēkabos, 25. jūlijā.

Pulkstens sešos mani uzmodina pērkona negaiss. Lucia iedegusi uguni un sēž viesu istabā. Nevarēju aizmigt līdz vieniem. Arvien vēl niez kukaiņu ko-

dieni. Pusastopos SAULE! Nu vežu slēģus vaļā. Dušā iešana šeit problēmātiska. Salst. Vienīgā apkure elektriskās krāsnīgas un gāzes krāsns, kurū tētis manis dēļ ilgi kurina un pat liek manā istabā. Kad iet dušā, uz grīdas novieto metāla krūzi, kurā aizdedzina spirtu. Tas dod patīkamu siltumu, bet jātaisās ātri, pirms izdzies.

Astospos atkal līst. Aiz debesskrāpjiem oranža gaisma. Tur nelīst. Congonhās nolaižas lidmašīnas. To dēļ atstāts gaisa koridors starp augstajām mājām. Dažkārt pāri mājai lido kāds helikopteris.

26. jūlijā.

Niez, niez, niez!

Pamostos no niezēšanas sānos, rokās, kājās. Blusas liek man ilgoties pēc mājām. Varbūt kodienū alerģija. Drūms rīts. Drūms mans prāts.

Desmitos uzlec saule. Braucam ar Ināru uz hipermercado iepirkties. Tik lielu veikalū jeb labāk saukt noliktavū nekad neesmu redzējusī. Lau-dis stāv rindā lai pirktu Arģentīnas produktus. Nopērku sev antihistamīna tabletes. Uz kastītes uzrakstīts - pārdot tikai ar ārsta recepti. Šeit šo likumū neievēro, ja pircējs zin, ko grib. Farmaceits pārdod. Turpat uz vietas noriju pirmo tableti.

Pēcpusdienā braucam uz pilsētas centru. Varbūt kaut kas liksies pazīstams. Nonākam Anchiētas baznīcas vietā, kur dibināta Sao Paulo pilsēta. Ieejam baznīcā. Tur sēž kāda māte ar bērniem un ar acīm un lūpām lūdz palīdzību. Saņpaudzās sirds un pārņem it kā vainas apziņa par to, ka nevaru palīdzēt. Vieglāk novērst acis.

Ejam gar Martinelli māju, kur senos laikos gājām dziedāt latviešu kori. Pārejam Viaduto do Chā. Anhangabau notiek masīvas pārbūves. Eju uz šī brauciena mērķi - Verdi statuju. Kad domāju par šo komponistu, arvien atceros statuju, kurā epģēļi pārliekušies pār Verdi plecu ar līru rokā. Verdī komponē. Statuju atceros daudz mazāku. Agrāk tai tik tuvu netiku. Šoreiz tai apkārt aplik-ta sēta. Verdi ir it kā krātiņā, kamēr beigsies būvdarbi.

Aizejam uz municipālo teātri. Te draudzene Ruta Krūze reiz spēlēja klavieres savā izlaiduma koncertā. Tagad viņa arī ir Amerikā. Antonio Carlos Gomes statuja ar grafiti "izdaiļota". Cilvēki necieš skaistumu. Es to meklēju uz katra soļa.

Praca da Republika liels tirgus. Pārdod Brazīlijas akmeņus un daudz ko citu. Nolemju te iegriezties un nopirkt dāvanas mājās palicējiem.

Šodien izdomāju, kāpēc neko no Sao Paulo neatceros. Nebiju neko redzējusī. Tikai atbraucām uz kori, kīno un tad mājās.

No Florianu braucām uz Santo Amaro skolu, uz Brooklinu spēlēt volejbolu, pie Skrindām dejoj un atkal mājās. Šad un tad uz Santosiem peldēt Praia Grande. Esmu izslāpusi redzēt vairāk!

27. jūlijā.

Mani draugi un ģimene mēģina izpildīt manu vēlēšanos redzēt un izjust Brazīliju. Jūrgens Burr papēmis darba dienu brīvu. Vedīs mani uz sava tēva dzīvokli Guarujā jūmalā, netālu no Santosiem. Agrāk tur varēja aizbraukt ar prāmi, tagad - pa lielceļu. Skats ir pazīstams un skaists. Braucam līku loču gar tropisku koku segtiem kalniem, arvien tuvāk jūrai. Braucam garām Cubatao eļļas pārstrādāšanas fabrikai. Gaisš piesārņots. Gar Petrobras fabrikām - tur zili dūmi.

Diena apmākusies. Pūš auksts vējš, kad nonākam Guarujā. Uzbraucam trešā stāvā mājā, kas būvēta apmēram, pirms 45 gadiem. Tā viena no zemākām jūmalā. Atgādina art deco periodu.

Mana istaba pret jūru. Sajūsmā raugos uz brīnišķīgo skatu, plašumu, jūru, palmām. Ejam stāigāt. Auksts! Nopērkam kreklus ar Guarujā logo. Es dēliem, Ināra, lai vestu septembrī radiem uz Latviju. Vakarā Jūrgens mācās latviski, jo arī brauks apciemot savas laulātās draudzenes dzimteni. Viņš lasa. Es laboju izrunu. Tā viņam ļoti laba. Ar garumzīmēm ķeņas.

Laiks aiziet nemanot.

28. jūlijā.

Ejam staigāt gar jūrmalu. Saulaina, vējaina diena. Nostaigājam to trīs ar pus stundās. Skatoties skaistajos un tukšajos dzīvokļos, varu saprast, kāpēc komūnisms iet uz priekšu zemēs, kur tāda starpība starp bagātiem un nabagiem. Nabaga sievietes par pus velti tīra šos dzīvokļus. Zādzība te ir parasta lieta.

Pēcpusdienā braucam skatīt Guaraju no augstākām vietām. Skats aizrauj elpu. Saprotu, kāpēc visi tā cīnās tikt uz šo jūrmalu. Paldies Jūrgen un Ināra!

Dievs ir bijis dikti devīgs šai skaistajai zemei.

Svētdien, 29. jūlijā.

Gulēju nemierīgi. Baidījos aizgulēties. Pulks-ten septiņos randiņš ar Agnesi Banfy, bērniņas draudzeni, ungārieti, jau no Vācijas laikiem Eslingenā. Bieža migla. Neredzu tālāk par blakus kaimiņa mājas jumtu. Bem ti vi! sauc rītausmā.

Pusastopos atbrauc Agnese. Ar autobusu dodamies uz Praca da Republica iepirkties. Ir tik auksts, ka var redzēt izelpoto dvašu. Kājas salst. Eju saģērbusies vairākām kārtām. Un tomēr jūtu mitro aukstumu.

Mājās atgriežos pusdesmitos, lai pārģērbtos. Šodien baznīca. Pēc dievkalpojuma tēvs draudzei izsaka savu prieku par manu ierašanos pēc 34 gadiem un min, ka es skatoties Brazīliju ar bērna acīm. Arī Eiženam Špēram šinī brīdī acīs iezogas asara. Pēc dievkalpojuma sirsnīga tikšanās ar veciem draugiem un skolas biedreni Laimu J. Fotografējamies, jo gribu Zakenei aizvest viņu laipnās sejas. Satiku Aleksandru Špēru. Viņš ir veterinārzinātņu profesors. Dēls skaisti noaudzis un blonds jauneklis, arī studē veterinārzinātnes. Kur aizsteigušies gadi?! Draudzenes savus vīrus sauc par tētiņiem vai "pae" (tēvs, portugāļiski). Kaut kas pa starpu pietrūcis. Viņas atceros kā jaunas meitenes. Tagad dažas jau vecmāmiņas godā.

Satiku Alfonu Švalbi, dzīvo Nova Odessa, Guido Amani, Ernu Gūtmani, Ilonu Gulbi, sauktu Ilīti. Skaista, vitāla, interesanta sieviete, daudz ceļo un par daudz ko interesējas. Mums kopīgs tīkmete - fotogrāfēšana. Satieku Mindera kundzi. Norunājam satikties.

Pēcpusdienā Varis un Daga mani aizved parādīt Universidade de Sao Paulo skaisto ģipsumu. Tas ļaužu pilns. Visi grib baudīt skaisto, saulaino pēcpusdienu. Varis daudz stāsta par stundām, kurās pavadījis skrienot pa skolas celiņiem, sevi turot "formā" (tas mans izteiciens, ne viņa). Viņš, patiešām, ir labā formā. Augums kā 30 gadīgam, ne... (viņam viens gads mazāk kā man).

Atgriežos mācītāja mājā pusastopos. Mana alerģija liek sevi manīt dažādās vietās, bet ne vienā reizē. Nelīdz pat Xylocaine un A un D vitamīni.

30. jūlijā.

Pēc nakts, kas deva maz miega un atpūtas, sāku dienu, dubultojot antihistamīna tablešu devu. Sāku skaitīt dienas līdz mājās braukšanai vienkārši aiz izmisuma.

Agrā pēcpusdienā dodamies uz Nova Odesa pilsētu, 2 stundu attālumā no Sao Paulo. Tēvs grib pārrakstīt ģipsumus - zemes uz mūsu vārda. Aizbraucam arī uz Novo Odesas luterāņu baznīcu. To plānojuši arhitekta-māksliniece Ita Ozola. Agrāk dzīvoja Argentīnā, tad Montrealā, tagad Toronto. Biju daudz par šo baznīcu dzirdējusi, bet nebiju sagaidījusi, ka tā tik skaista. Maza un balta, ar plašu palieveni visas baznīcas garumā, dārzā skaisti košuma krūmi. Viss glīti apkopts. Altāra glezna reljefa darbs gaišos toņos. Ļaudis braucot apbrīnot. Blakus baznīcai bērnu nams. No tā iznāk liels ļaužu bars. Seko kājām pakal zārkam uz kapsētu. Biju aizmirsusi, ka tā ir šejienes tradīcija. Starp bērniekiem daudz latvisku seju. Te dzīvojot pāris tūkstoši latviešu pēcteči. Vairums no baptistu draudzes.

Apskatījām "manu zemi". Uz vietas iemīlējās šajā skaistajā vietā, netālu no baznīcas. Kalnā

- ar brīnišķīgu skatu. Neticu, ka man būs lemts te vecuma dienas pavadīt, jo Brazīlijā neielaižot emigrantus, kur nu vēl tādus, kas vienreiz pagriezuši muguru. Viss Dieva rokās.

Mājās braucot, apciemojam Brūns ģimeni. Satiku vienpadsmit no viņiem. Visi, atskaitot mazos bērniņus, runā latviski. Vectēvs 82 gadus vecs. Dzimis Brazīlijā. To stipro latviskumu!

Sao Paulo atgriežamies deviņos vakarā. Manā istabā 56° F.

31. jūlijā.

Rīt būs ciemiņi. Gatavoju auksto galdu. Daga aizdeva katlu un bļodas. Es nemāku Lucias virtuvē saimniekot. Izcepu pīrāgus. Tētis sēž blakus un pieraksta mammas pīrāgu recepti. Milti un krāsns citāda, bet ēst var.

Pusdienas laikā atbrauc Mindera kundze, Šofēra vizināta. Mūs aived uz Maksoud Plazu ēst pusdienas Viking restorānā. Vieta skaista, ēdiens garšīgs, apkalpošana eleganta. Nejutos labi tik formālā vietā. Manām galda manierēm nekas nekait. Ar pilnu muti nerunāju... Pēc maltītes Mindera kundze kavējās atmiņās par Rīgas l. ģimnāziju...

1. augustā.

Pīrāgi un šampānietis.

Uz vakariņām atnāk Ginteri, Burr'i, Vaļa ģimene. Ilona nevar palikt, jo jāiet uz skolu, kurā viņa māca jogas klasi.

Sēžam omulīgi pie lielā galda. Tētis veļ šampānieša pudeli ar garu vēsturi. Ilgi to glabājis priekš speciāla gadījuma.

Lucia strādājusi kā vēl nekad, traukus un glāzes sagādājot. Vāra kafiju. Veikalos neredz kafiju bez kafeina. Es citu nedzeņu. Ināra izpalīdzēja tādu sameklēt. Dzeņam bezkafeina kafiju, bet es nevienam to nesaku.

2. augustā.

Sirds sit paātrināti. Pēdējo dienu garīgā slodze liek sevi manīt. Pavadām rītu klusās pārrunās. Stāstu tētim par savu ikdienu, par darbu, par grūtumiem un uzvarām.

Pēcpusdiena pie Dagas un Vaļa. Pievakarē atnāk Aleksis Šneiders ar savu meitiņu. Atnes man dzeltenu orchideju sakārtojumu. Pirmo manā mūžā. Ir sajūta it kā satiktu mīļu brāli. Senos, vecos laikos viņš man ļāva braukt ar savu Lambreta motorratu, kamēr amizējās ar māsu... Vienreiz, man braucot un viņam sēžot aizmugurē, slīdējām uz nebrūģēta, sarkana mālu ceļa. Man nekas nenotika, bet Aleksis ievainoja celi. Paldies par šīm atmiņām.

Atbrauca arī Sokrāts Novickis. Abi vienā laikā gājām ģimnāzijā un pie prof. Noldes mācījamies gleznot. Sokrāts smaidīgs, sirsnīgs. Sirsnīga bija tikšanās un atvadīšanās. Atkal paldies Dievam par gadiem, kas izdzēsuši nevajadzīgu kautrību. Izrādām savas jūtas un smejamies par to, cik vecos laikos tas likās neiespējami.

3. augustā.

Agrā rītā manā istabā ienāk tētis. Arī viņam šodien sirds ir nemierīga. Sit stipri un ātri. Runājam par iemeslu.

Pēcpusdienā atbrauc Varis. Daga strādā un bērni skolā. Braucu mājās ar daudzām, labām atmiņām un receptēm no savas svainenes, ko pēdējo nedēļu laikā mācījos novērtēt un iemīļot. Zēl, ka attālumam mūs šķīr. Labi sapratāmies. Paldies par sirsnību, mīlestību, atklātām sarunām, par lutināšanu!

Braucam uz lidlauku. Sarunas nevedās. Braucam klusēdami. Ar dziļu mīlestību atvadāmies. Uz redzēšanos!

Drīz esmu ceļā uz Rio, kur mani sagaida Antinea Cukurs un viņas laulātais draugs. Neesam tikušās 34 gadus. Viņa tikpat slaida un skaita kā toreiz, kad mani izvadīja no Brazīlijas 1956. gadā. Ar Antineas vīra laipnību visas tālākā ceļojuma rūpes atvieglinātas. Ejam abas kapellā pielūgt Dievu laimīgam lidojumam. Pēc tam pāris stundas pavadām sarunās lidlauka restorānā. Tik daudz ko teikt, bet tik maz laika!

4. augustā.

Trīsdesmit minūtes pēc pusnakts paceļamies gai-

sā. Man vieta paredzēta pie ejas, kā pieprasīju. Bet izrādās, ka kādam pārim jāsež atsevišķi. Piedāvāju mainīties, un visu ceļu nosēžu starp kādu dāmu no Argentīnas un kungu no Brazīlijas. Tikai pēdējā lidojuma posmā uzstākam sarunas. Brazīlietis brīnās, ka es runāju portugāļiski.

Pulkstens deviņos sasniedzu Kenedija lidlauku. Pašažieņi skaļi aplaudē lidmašīnas kapteinim un apkalpei. Esam laimīgi nolidojuši 7659 kilometrus.

Brazīlija, mīļā un tomēr tālā zeme, ar tevi mani saista ģimenes mīlestība un draugu sirsnība, jaunības atmiņas un skolas gadi.

Amerikā mani dēli, mana dzīve, maiga daba, mainīgi gada laiki, pavasari kokiem pumpuri briest, rudenī tos grezno lapu zelts un ziemās sniegs apsedz zemi atpūtai. Varbūt atpūtas brīdis ir tas, ka trūkst Brazīlijai. BEM TI VI! (Labi tevī redzēju.)

8. augustā.

Ir saulaina trešdiena. Agrs rīts. Pirmās dienas pēc atgriešanās no Brazīlijas bija lietainas, atspoguļoja manu sajūtu pēc šķiršanās. Laiks pārakstīt "Brazīlijas dienas grāmatu", lai sagādātu prieku tiem, kas man līdzī neaizbrauca.

Z. KULĪTIS.

MŪŽAM ZILI...

Rīgā, Dziesmu svētku laikā, gadījās patērzēt ar Nelsoniem, precētu pāri, mūzikas entuziastiem. Pati - mūzikas skolotāja, pats - vīru koŗa diriģents, kuŗa koris bij tikko ieguvis pirmo vietu otrā līgā. Uzlika skaņu lentu. Uzvarējušais koris dziedāja Dārziņa Mūžam zili... Diemžēl, atskaņojumā tehniskā kvalitāte bij vāja. Par dziedājumu bij grūti spriest: it kā kāds būtu nospiedis pedali un piemirsis to atlaist, kā kāds būtu saduļķojis tīra avota ūdeni. Sākām par šo dziesmu runāt. Atgriezies Otavā, vēl šo to palasījos grāmatās...

1906. gadā, Zeltiņa apgādā, iznāca Kārļa Skalbes trešais dzejoļu krājums "Zemes dūmos", kuŗa otrs dzejolis saucas "Nemiens" (iekavās tradicionālie 7 vārdi) -

NEMIENS.

Mūžam zili ir Latvijas kalni,
Mūžam nav miera zem Latvijas bērziem,
Mūžam raud TAURE (kokle) pār Latvijas kalniem.

Sasisti MŪSU (senču) upuŗu trauki,
ASINŪ ZVAIGZNĒS (miglā tīti) dzimtenes lauki,
Zem sila sirmiņiem zariem
Miera nav MOCEKĻU (sentēvu) gariem.

Mūžam baltās Daugavas krāces
Veļ caur klintīm VAROŅU LĀSTU (sendienu stāstu).
Mūžam nerimst Daugavas krāces,
Mūžam nerimst varoņu gars.

Mūžam zili...

Šis dzejolis ir pamatā Emila Dārziņa populārajai koŗa dziesmai, kas jau pāri par 90 gadiem ir vīru koŗu dzelzs repertuārā. Kautkad šīs dziesmas rašanās laikā būs iejaucies cara cenzors un jauneklīgā 1905. gada revolucionāra, emigranta, vēlākā strēlnieka izaicinošo, cara režīmam naidīgo dzejoli "Nemiens", mainot septiņus vārdus, licis pārakstīt samērā mierīgi plūstošā, senatnīgā dabas ainavā, kādu to dziedam vēl šodien.

Lūk, cenzoram nepieņemamie 7 vārdi: -

"TAURE" asociējas ar Tālavas taurētāju, ir mūzikas instruments, kas visos laikos ir aicinājis tautu uz cīņu. Tā atvietota ar "kokli", kas taču ir tik miermīlīgs instruments.

"MŪSU" upuŗu trauki ir pārāk laikmetīgi. "Senču" ir tālu pagātnē. Tie mūs nešķaŗ.

"ASINŪ ZVAIGZNĒS" IR TIEŠS uzbrukums pēcrevolūcijas represijām. Cik idilliski un nevainīgi ir "miglā tīti".

Nav patīcis cenzoram arī "MOCEKĻU" gariem. Atkal glābšanās pagātnē ar "sentēvu" gariem.

Spēcīgo vārdu "VAROŅU LĀSTU" vietā lasām "sendienu stāstu". Rezultātā mums ir divas šīs dziesmas versijas - oriģinālā, revolucionārā, un cenzora ierosinātā, pagātnē aizraidītā, daudzus gadus dziedāta. Abas skaistas, paŗa Skalbes roku darbs, latviskas sirsnības caurautas.

Rodas jautājums, kuŗam tekstam Dārziņš rakstījis mūziku. Cik var spriest pēc norādījumiem notīs, smagie uzsvāri uz pirmās nots vārdos "sasisti" un "miglā" liek domāt, ka Dārziņam prātā bijis "ASINŪ", nevis "miglā", kas prasītos pēc bezakcenta piano, nevis akcentētu mecoforte. Abas versijas pilnībā atbilst Dārziņa mūzikai.

Viena disonance starp Arvīda Purva rediģētām notīm 1981. gada Dziesmu svētku koŗa dziesmās un Skalbes oriģināltekstu ir otrā panta trešā rinda, kas oriģinālā skan -

Zem sila sirmiņiem zariem.

Nošu rakstā vārds "zem" no trešās rindas pārceļts uz otrās rindas beigām, kas atbilst iepriekšējās takts pēdējai, neuzsvērtai notij. Līdz ar to uzsvāru iegūst "sila" pirmā zilbe. Iztrūkstošā zilbe 3. rindā radīta atvietojot "sirmiņiem" ar "sirmajiem" -

.....zem

Sila sirmajiem zariem...

Kas Skalbes oriģinālu pārtaisījis? Pats Skalbe, Dārziņš, Purvs vai 90 gadu gaitā kāds cits rediģētājs, kam Skalbes metrika ar pirmo uzsvērtu zilbi nav bijusi īsti pa prātam? - Nezinu.

Cenzora vairs nav; aizgājuši arī Skalbe un Dārziņš. Vai nebūtu laiks vīru koŗiem atgriezties pie Skalbes oriģināla, kas savā naidā pret tēvu zemes apspiedējiem, dzimtenes mīlestībā, cerībā un ticībā labākai nākotnei iederas tikpat labi 20. gadsimta pēdējā dekadē kā pirmajā, 1905. gada revolūcijas laikā.

E. RUPNERS.

RADU BŪŠANA.

Drabešu pagasta Priedēs pie galda sēŗ Regīna un Lasa. Kad to četrdesmito gadu sākumā pēdējo reizi redzēju, tā bij maza knīpa, kam vēl deguns līdz palodzei nesniedzās. LAUKU DZĪVES jūnija numura pirmā lapaspusē tā redz rakstiņu "Gribu redzēt savas mājas", kuŗu parakstījis kāds Egons Rupners no Kanadas. Domā Regīna, vai tik tas nav tas pats Egona onkulis, ilgus gadus neredzēts. Piezvana uz Rīgu māsām un sākas meklēšana...

Vai nu tas gluŗi tā bij, kā to esmu uzrakstījis, nepemos apzvērēt, bet... vienu dienu jūlija sākumā, kad visi jau bijām Latvijā sabraukuŗi, mana dēla Jāņa istabā, viesnīcā "Latvija" zvana telefons. Enerģiska sievietes balss saka, apmēram, tā: "Mani sauc par Aiju. Esmu tava māsīca. Gribu jūs visus redzēt!"

Tā sākas mūsu radoŗanās. Noskaidroŗās, ka maniem bērniem Rīgā no mātes puses ir 4 māsīcas, no tēva puses 2. Visām viņām pa daļai pieauguŗi bērni, un sāk jau parādīties arī mazbērni. Viesmīlīgi, izpalīdzīgi ļaudis, kas labprātāk dod nekā ņem.

Sekoja pirmais randiņš pie lielā Pulksteņa. Tā īsi pirms pusnakts, koncerti, restorāni, mājas viesības pie Aijas un Valŗa, un beidzot LAUKU DZĪVES redaktrises izkārtots brauciens visiem "ārzemniekiem" minibusā uz Priedēm.

Regīna jau penzionējusies. Abi ar vīru apsaimnieko pusi no atgūtām tēva mājām. Abi vēl jauni (kas gan ir 50 plus), enerģiski, ticības un cerību pilni labākai nākotnei. Labas sekmes jauniem zemniekiem!

Sevišķs paldies LAUKU DZĪVES redaktrisei Ilzei Būmanei. Ja viņa nebūtu manu vēstuli žurnālā ievietoјusi, diez vai tā radu būŗana būtu vispār notikusī.

E. RUPNERS.

Lūdzam līdzstrādniekus rakstus, ziņas un citus materiālus redakcijai iesūtīt laikus. Ja vien iespējams, rakstiet uz maŗīnas ar pusrindas atstarpi.

TIKŠANĀS AR MIRDZU KEMPI.

Saskare ar Staļina, Maskavas, Padomju Latvijas un kompartijas slavinātājiem.

Mani diendienā moca pārmetumi, ka par maz es šaustu tos latviski rakstošos individuus, kuŗi viņiem atvēlēto mūžu pavadīja sacerot slavinājumus Krievijas impērijas vadītājiem un noziedzīgai sistēmai, kas kropļoja un gandrīz tautu. Redzu, ka no aizsaules uz mani neizpratnē raugās Sibīrijā nobendētie, čekas pagrabos nošautie un taujā: Kāpēc tu klusē? Tu paliki dzīvs un tev jāstāsta pasaulei par visu, kas noticis. Jo kamēr mūs mocīja, šie odu sacerētāji saņēma prēmijas, dzīvoja grezni un rīkoja piemībrīžus svešas varas dižvīriem.

Mirdza Kempe ir sacerējusi dzejoli "Es nevaru klusēt!" Un jāsaka: viņa arī neklusēja, bet gānīja gēniju un slavināja gara pigmejus. Nolādēja Solženicinu un slavināja visus, ko vien vajadzēja, bet vissaldākos vārdus atrada vergu valsts dibinātājam un viņa tuviniekiem.

Ar šo, režimam pakalpiņo dziesminieci tikos vairākkārt, un to nenozēloju, jo kā gan es savādāk būtu uzzinājis, kas vītero viņas aptumšotajās smadzenēs. Pirmo reiz tas bija 1956. gadā, kad viņa vēl pati nezināja, ka drīz vien nolādēs Gulaga arhipelaga autoru. Un viņa arī nevarēja zināt, ka Solženicins izvirzīsies literārās pasaules kalngalā, bet viņa - tur, kur pienākas būt visai tā laikā rakstītāju plejādei, kas izniekoja papīru, kuŗš tagad tik ļoti būtu nepieciešams, lai publicētu Latvijā Andrēju Eglīti, Voldemāru Zariņu, Jāni Medeni un Ģermaņa kodīgo satīru. Kaut gan iespējams, ka šī dāma, ja viņa būtu šodien dzīvo vidū, pieprasītu televīzijas un prešes darbiniekiem, lai izsludina viņu par sesto Žanu de Arku, jo piecas, kā zināms, latviešiem jau ir nosauktas, kas attiecīgo iestāžu atļauju ir kaŗokus apgriezuŗas otrādi.

Biju reiz aizgājis pie Kempes Kr. Barona ielas namā, kuŗā viņa sēdēja dzejas konsultantes krēslā. Ko Kempe par maniem sakariem ar trimdu zināja, nevaru pateikt, bet viņa sacīja: "Jums jau ir labāka informācija, ko tad viņi (Kempe domāja trimdas latvieŗus) par mums (šeit domāja Padomju Latvijā rakstoŗos) saka?"

Pavaicāju, vai viņa neapvainosies, ja pastāstīšu. Neapvainoŗoties. Pavēstīju, ka Brīvā pasaulē saņemta 1953. gada Padomju Latvijas dzejas antoloģija, kuŗā katram Padlatvijas dzejniekam atvēlēti trīs vai četri rīnējumi - viens par Staļinu, otrs par Ļeņinu, treŗšais par kompartiju, ceturtais par Padomju Latvijas saulaino ceļu uz komūnismu. Un ja kādam vēl bija dota iespēja pārstāvēt sevi ar piekto dzejoli, tad tas bija par Padomju Latvijas kolchoznieku, kas ir laimīgākais cilvēks virs zemes lodes...

Par saņemto dzejas izlasi rakstīja Olafs Stumbrs: "Atsūtītā antoloģija ir tik interesanta kā telefona grāmata un tik skaļa kā trompetes pūtiens."

Kempe iebilda: "Nu, tik traki jau nav." Es atteicu: "Nezinu, vai ir, vai nav traki, bet jūs prasījāt, ko viņi saka par Padomju Latvijas dzejniekiem un es jums pastāstīju." Taču sacītais "Nu, tik traki jau nav" ne tuvu neraksturoja situāciju. Laikā, kad sarakstīja pieminēto antoloģiju, bija traki, bet 20 gadus vēlāk kļuva vēl trakāk - septiņdesmitajos gados Kempe rakstīja "Nodevējis izraidīts", kuŗā rindas: "Ej ārā no mūsu dzimtenes, Kuŗas karogs taisnīgo asinīm slacīts Un visām tautām cerību nes." Tālāk seko: "Nu izmests starp salaŗpām staigā, Drīz nebūsi nevienam vajadzīgs. ...Drīz klusums pār tevi klāsies."

Jāsaka, ka noticis otrādi (Tāpat, kā bija ar A. Upiŗša sacīto, ka norietu pieredzēŗot trimdas literatūra, bet... norietēja Padomju Latvijas) - klusums klājas pār Kempes Ļeņina slavinājumiem, bet Solženicina skarbā patiesība pamazām lauŗas cauri kordonam un tautas uzzin, cik viss tas ir bijis asiņains.

Un vēl kāda sastapŗšanās ar Kempi. Kaut kur braucām. Maŗinā bija vairāki paŗaŗieŗi. Bija tas pats

1956. gads. Ieminējos, ka Rudzītim nodrukāti vairāki mīlestības dzejoli, kas līdz tam padpresē nebija ticis darīts. Kempe nīcīgi noteica: "Ko tad tas!..." (Īsti nesapratu, kāpēc viņa Rudzīti neieredzēja...). Un sekoja zīmīga tīrāde: "Ja grib rakstīt mūŗībai... tad nedrīkst būt atkarīgs tikai no tā, ko raksti. Domājat, ka es par velti pieņemu tos idiotus ("idioti" viņas izteiksmē tad nu bija jaunie dzejnieki, kas nāca pie viņas uz konsultācijām) - es saņemu par to algu un tā esmu neatkarīga. Rakstu, ko gribu."

No sacītā jāsecina dzejoli (taču nesauksim to par dzejoli, bet gan par smērējumu) - veltījumu Soŗenicinam viņa uzrakstījusi, pati gribēdama tādu uzrakstīt. Ar to varētu beigt skici par ņo dāmu, lai gan citēt jau varētu un gribētos pa-daudz.

Vēl tikai piebildīŗu, ka Kempe ir ierīndoju-sies to dzejdaru vidū, kas Maskavu savos dziedā-jumos nosaukuŗi par māti. "Maskava - māti!" sajūs-mā ir kādreiz jaunībā izsaucies arī Ojārs Vācie-tis. Līdzīgus veltījumu Maskavai ir atstājuŗi savos koprakstos gan Bruno Saulītis, gan Sudrab-kalns un, protams, vēl daudzi citi. Šī Maskava - māte nāvē iedzina Vīli Cedriņu, Ernestu Braŗtiņu, Leonīdu Breikŗu, Līgotņu Jēkabu, Voldemāru ņtrā-lu un ne tikai viņus vien.

1990. gada augustā. GUNĀRS FREIMANIS.

VECO KANAKU ATGRIEŗANĀS.

(Dziesmu svētku gājienā Rīgā)

Rīgas nami vecie
Raugās - pazīst tos,
Reiz kas projām gāja
Kaŗa zābakos.

Jauni zēni toreiz -
Tagad solis grūts;
Sveŗums plecus liecis,
Projām ilgi būs.

Ielu malās ļaudis
Raud un gaviļē:
"Nāciet, brauciet mājās,
Gaidām tēvzemē!"

Liekas - izzūd gadi,
Mīŗa ritums vēls...
Puŗes, ozolzari -
Godinājumus cēls.

ILMĀRS ZELMENIS.

VĒSTULES:

GRIBAS PAJAUTĀT.

Izlasījis Jāņa Purviņa Jurjāna rakstu ņ. g. Nr. 8 ZINOTĀJĀ, kur viņš oponē Latvijas teologam Dr. Robertam Akmentiņam, gribu izteikties ņajā jautājumā. Pēc J. P. J. domām morālistiskais pagrī-mums Latvijā ir tāpēc, ka tauta vairs neievēroŗot apustuļa Pāvila vārdus - vīrs esot sievas galva. Tā, lūk, to ir gribējis Jēzus Kristus. J. P. J. grib atgriezties pie "vecajiem, labajiem" lai-kiem, kad sieviete bija verdzenes stāvoklī. Tad viņam nebūtu jāuztraucas, ka tās varētu sākt sprediķot no kanceles, jo tad viņas pat netika ielaistas templī.

Gribas pajautāt J. P. J., kāpēc viņš ņodien lieto nazi un dakŗiņu, jo Jēzus taču ēda ar pirkstiem, kā to vēl ņodien dara vairums arābu. Sodien arī Zeme nav vairs plakana, un saule un mē-ness ap to nerīpko.

Senā latviene savam vīram bijusi līdzvērtīga partnere: to var redzēt mūsu dainās. Mums, zie-meņniekiem, ir citāda mentalitāte kā dienvidu tuksneŗu nomadiem. Tāpēc mums ir aspazijas, bri-gaderes un maurīpas. Morālistiskajam pagrīmumam Lat-vijā (un arī pārējā pasaulē) ir daudz cēloņu. Agrāk mātes varēja strādāt mājās un audzināt bēr-nus. Modernajā pasaulē sievietēm, diemŗēl, ir pa-rasti jāstrādā ārpus mājas, un bērni paliek bez

uzraudzības. Postu būs nodarījuši dažādie -ismi, kas mums tika uzspiesti ar varu. Jā, padomāsim arī par to! Ja mūžīgi jālauza galva, ko likt ģimenei galdā, kā tikt pie drēbēm un apaviem; ja ģimenei jāsaspiežas vienā istabā, jo pārējo dzīvokli ir iegēmuši iebrāucēji, kas nīst mūsu tautu, tad es ļoti šaubos, ka atgriešanās pie apustuļa domām, mūs izglābs no katastrofālā stāvokļa, kā to Dr. R. Akmentijam iesaka J. P. J.

Vai J. P. J. tiešām domā, ka īstenojot apustuļa Pāvila vārdus, radīsies stāvoklis, ka krievi labprātīgi no Latvijas izvāksies, veikali kļūs pilni un mātēm nebūs vairs jāstrādā?

VALDIS GRANTS,
ASV.

MAZĀKUMS PILSĒTĀS.

Ārpus Latvijas, Montrealā, Kanadā, šķiet, pirmo reizi Latvijas žurnalistikas vēsturē sastopam suverēni demokrātiskās preses paraugu. Vienā periodiskā izdevumā atrodami vairāki dažādu uzskatu autoru risinājumi Latvijas problēmām. 1990. g. jūlija izdevumā ir Eduarda Berklava, Daiņa Ivāna (divu bijušo nacionāļkomunistu), Andreja Branta, Jāņa Vēveža (divu supernacionālistu), kā arī dažu citu izteikti problēmu risinājumi. Cik saprotu no rakstītā, latviešu "cietais rieksts" ir latviešu mazākums lielākās Latvijas pilsētās un līdz ar to apdraudētā valoda un noteikšana.

Kā abi bijušie nacionāļkomunisti skata problēmas risinājumu? E. Berklavs raksta: "Galvenais ir izšķirt jautājumu, kam ir tiesības vēlēties un tikt izvēlētiem. Atbilde varētu būt tikai viena - tikai Latvijas republikas pilsoņiem, un tādi ir tikai tie, kas bija pilsoņi līdz 1940. gada jūnijam - līdz okupācijai, un, protams, viņu pēcnācēji. (...) Saprotu, ka šāda vēlēšanu nolikuma pieņemšana būs ļoti grūta; būs liels trācis, protesti, bet uz to ir jāiet, es cita ceļa neredzu."

"Pie šī jautājuma risināšanas rodas vēl viena problēma: kā pārvarēt ļaunprātīgi 'uzkurināto' cittautiešu neuzticēšanos latviešiem, lielā daļā pat atklātu naidu. Viņos pastāv bailes, ka neatkarīgajā Latvijā dzīvos tikai latvieši. Skaidrojam īstenību, bet mazsekmīgi."

Paldies E. Berklavam, ka viņš vēl arvien nedaudz turas patiesā stāvokļa robežās. To nevar teikt par A. Brantu un J. Vēveri, kas savu rakstu parakstījuši kā "šofēris un izkrāvējs" un tam devuši virsrakstu "Kam skanēs zvans?". Kā parasts, supernacionālistiem citu (nelatviešu) stāvoklis interesē maz un vēl mazāk demokrātiska harmonija. Vienīgais pozitīvais aspekts viņu problēmas risinājumā ir skaidri apzinātais "cietais rieksts" - latviešu mazākums lielākos Latvijas centros.

Kā viņi grib šo "riekstu" pārkost? - "... mūsu prāt, ir pienācis brīdis, kad visiem nacionāli un valstiski domājošiem LR pilsoņiem, patriotiem ir personīgi (nepaļaujoties uz savām organizācijām) jāgriežas 1989. 17. 12. izveidotajā LR Pilsoņu komitejā ar prasībām: 1. LR Pilsoņu Kongresam ir jādeklarē sevi par vienīgo likumīgo LR varas iestādi. 2. Nav pieļaujama Pilsoņu Kongresa un pilsoņu komiteju atrašanās jebkādu PSRS-LPSR iestāžu pakļautībā".

Sie ir divi ļoti "interesanti" punkti, ņemot vērā LPSR pilsoņu ikdienas dzīvi. Kā viss veidosies praksē, punktu autori varbūt ziņos nākotnē. Cik saprotams, ar LR apzīmēta atjaunota 18. novembra Latvijas Republika. Daudz pateikts Branta un Vēveža valsts ietvaru punktu noslēgumā:

"Un nebūsim naivi, neļausimies pasacīties par labiem cilvēkiem mums naidīgās un nelikumīgās varas struktūrās, kuņģiem vienlaicīgi, nu, taisni vienlaicīgi un nekā savādāk, jāatrodas arī LR pilsoņu komitejās. Atcerēsimies, ka svarīgi ir valsts (sistēmas) ietvari, nevis cilvēki. Vai tiešām 1940. gads mums neko nav iemācījis, kad cienījami un godājami rakstnieki un zinātnieki, politiķi un žurnālisti, virsnieki un profesori, valsts ietvariem mainoties, pārvērtās nicināmos

tautas un valsts nodevējos - okupantu pakalpiņos."

Vai tiešām patiesi cienījami un godājami rakstnieki, zinātnieki, politiķi un citi, valsts ietvariem mainoties, varētu pārvērsties valsts nodevējos? Ja tas tā, tad šoferim un izkrāvējam no vienas puses un man no otras puses ir dažāda saprašana par to, ko nozīmē CIENĪJAMS un GODĀJAMS.

Lai novērstu "cienījamo" pārvēršanos "necienījamam", valsts sistēmas ietvaros būtu vieta likumam, kas visumā izslēgtu no atbildīgiem valsts amatiem rakstniekus, dzejniekus, žurnālistus un citus līdzīgu profesiju pārstāvjus. Viļa Lāča, Andrēja Upīša un citu personību gadījumi norāda uz šo un līdzīgu profesiju cilvēku bieži nestabilo raksturu. Kāpēc riskēt?

Atstāsim pārvaldi pēc iespējas labi pārbaudītu politiķu rokās. Mūsu dienās vārds politiķis daudzreiz lietots nepareizā, parasti negatīvā, nozīmē. Tā ir liela kļūda, jo grieķu valodā tas apzīmē pilsoni, kas ieinteresēts publikas (sabiedrības) labklājībā. Visi, kas pretendē uz politiku darbu, stingri jāpārbauda, kā to dara Kanadā un ASV. Viņu biogrāfija un rakstura stabilitāte analizējama suverēni neatkarīgā presē. Nekādā gadījumā par politiķi nedrīkst būt cilvēks, kam nav bērnu vai mazbērnu. Politika ģimene dod sabiedrībai priekšstatu par ģimenes galvas spējām vadīt cilvēku kopību.

Kā nākošo apskatīsim A. Branta un J. Vēveža atziņu, ka "svarīgi ir valsts (sistēmas) ietvari, nevis cilvēki." Vai tas tiešām tā? Pasaules vēsturē redzam, ka tieši cilvēki (morāli, nemorāli, amorāli) veido valsts ietvarus. Ļeņins, nelaulājies un dēmonu apsēsts aģitators, ar saviem revolucionāriem veidoja Padomju Savienības valsts ietvarus. Arī ASV konstitūcija (ietveri) piedzima personību rezultātā.

ASV konstitūcija radās politiķu James Madisona un Alexander'a Hamiltona ietekmē, no kuņģiem pirmais atbalstīja atsevišķo štatu spēcīgās pārvaldes, bet otrais ieteica spēcīgu centrālo pārvaldi. Arī vēlāko ASV valsts ietvari veidojās atsevišķu inividu ietekmē.

ASV republika pastāv vairāk kā 200 gadus un ar savu ilggadību ir rekordiste jaunāko laiku vēsturē.

No šiem paraugiem jāsecina, ka svarīgi ir cilvēki, pati sabiedrība un tās vadītāji, un mazāk valsts ietvari. Liekas, ka pašreizējos apstākļos Anatolijs Gorbunovs - politiķis - ir labākais vadītājs, kādu Latvijā varam atrast.

Kā vislabāk risināt latviešu mazākuma problēmu lielākos Latvijas centros? Stāvokli pasliktina latviešu pretestība patiesai Kristus mācībai. Vācijas atdzimšana pēc II pasaules kara notika kristīgo demokrātu un sociāldemokrātu dialoga rezultātā. Kristīgie demokrāti Bonnā bija galvenie Vācijas atdzimšanas arhitekti un cēlēji ar Konrādu Adenhaueru kā vadītāju.

Pašreiz Lietuvā kristīgi demokrātiskā partija ir otra lielākās tūlīt pēc komunistu partijas. Kristīgo demokrātu partiju Lietuvā likvidēja nacionālisti (Tautinikai partija), kad tā nāca pie varas 1936. gadā. To atjaunoja 1990. g. 27. janvārī, un pašreiz tajā ir vairāk kā 3.000 biedru.

Pārsteidzoši, ka Latvijā vēl arvien nedzird par spēcīgas kristīgo demokrātu partijas veidošanos. Malu malās rosās etniķi (tautinieki), reklamēdami "senču" programmas. Nevaru iedomāties, kā ar blūžu vilkšanām un veļu mielošanām Latvija varētu pretendēt uz piederību Eiropas kultūrai.

Šī gadsimta noslēgumā latvieši stāv krustceļos. Viens ir atpakaļ ejas ceļš, otrs ir ceļš Kristus pieklāvēšanai. Piekopjot "senču" rituālus, tauta iet Amerikas indiāņu ceļu - perifērālu ek-sistenci.

Mūsu etniķu "indiāņu" ievirze var tikai tālāk samazināt latviešu valodas spēku Latvijā un līdz

ar to latviešu ietekmi visās dzīves nozarēs. Vienīgais veids kā panākt pieaugumu ir darot piederību latvietībai pievilcīgu apkārtējai sabiedrībai. Lūgotos ap darvas mucām, mēs identificējam sevi ar mežoņu ciltīm. Mācīsimies no Kanadas, ASV un Austrālijas, kas dara savu valodu, saimniecību un pavalstniecību pievilcīgu apkārtējai sabiedrībai. Un - galvenais - atcerēsimies, ka Anglijas, ASV, Kanadas un Austrālijas pieauguma un ietekmes laikmets sākās ar Kristus sludinātāja John'a Wesley'a darbu. Viņa darba augļi parādījās 19. g. s. sākumā, pārveidojot angļiski runājošo tautu likteni.

JĀNIS PURVIŅŠ JURJĀNS.

LATVIEŠI IR VISUR.

Kāds mūžībā aizgājis prominents latvietis reiz teica: "Latvieši ir visur. Tādas vietas nav, kur mūsu tautieši nebūtu bijuši." Šī saruna par latviešiem notika slavenajā Dantrunas kaja skolā, Kanberā, Austrālijā.

Austrālijā arī gadās noskatīties Austrālijas Raidījumu Komisijas (Australian Broadcasting Commission - ABC) raidījumu par ielas meitām Padomju Savienībā. Neparasti, ka tā varētu būt problēma, jo valda vispārējs uzskats, ka PS domīnē tikai divas - politika un produktu trūkums. Neviens, kas no Latvijas viesojies šajā zemē, nedz tie kas tur viesojušies no Žejienes, par to nestāsta. Visi godīgi cilvēki.

Raidījumā krievu policijas ziņojums un apslēptu filmu kameru izvilkumi. Intervē divi Maskavas krievietes (Gados jaunas, kas izskatās kā meitenes jeb kuņģa pilsētā Dzelzs aizkara šai pusē.). Viņas skaidro, ka dzīve Krievijā sevišķi grūta un tāpēc viņām jādarot tas, ko viņas darot. Atklājas, ka vecāki ir profesionāli cilvēki.

Šķiet, ka problēma nav ar to ko viņas dara, bet kas ar šīm izdarībām sakarā. Dzīvības briesmas, krāpšana (kukuļu došana visādiem starpniekiem), slimības, AIDS un piedevām ārzemju valūta. Brīvā pasaulē kuņģam katram cilvēkam var būt ārzemju valūta kabatā un to var bankā oficiāli izmainīt bez jautājumiem. Maskavā tas ir kriminālnoziegums.

Un tad uzreiz rāda Rīgu - Latvijas galvas pilsētu. Rāda un stāsta, ka tur šīm sievietēm regulāri jāejot uz medicīnisku pārbaudi. Rīgas reportieris paskaidro, ka tām neesot lipīgu slimību. Parāda pat to, kas notiek Rīgas klīnikas iekšpusē - izmeklēšanu.

Stundu garā raidījuma beigās, reportiere uzsver, ka ne Maskavā, nedz Rīgā ielas meitas slimības neizplatot. AIDS gadījumi esot ļoti reti. Ļeņingradā mirusi viena sieviete. Visā PS reģistrētas tikai 8 personas, kas slimojot ar šo neganto kaiti. Konstatē, ka to ievēd iebraucēji. Reportāža cenšas rast iespādu, ka maskavieši un rīdzinieki varot būt droši - viņiem slimību kaites no šīm nelaimē ieslīdējušām sievietēm nedraudot.

Kas to būtu varējis sagaidīt, ka Latvijas, Rīgas un latviešu vārdu pasaules televīzijā pieminēs šādā sakarībā.

Jā, kur gan nav latvieši un ko gan viņi nedar!

DZIDRA KNOCHS,
Austrālijā.

DABAS ROTĀLA.

Vairums cilvēku darbojas ap sakņu dārzēm, kas tiem sagādā gandarījumu - darbošanās prieku un saknes.

Veselīgs un noderīgs dārzājs ir kartupelis. Liels bija mans pārsteigums, kad no pavasarī izgāztiem pāraugušiem kartupeļiem un citām dārzāju saknēm rudenī kādā citā dārza stūrī šo rudenī saņēmu laipni smaidošu kartupeli ar cilvēkam līdzīgiem sejas pantiem (Skatiet nākamajā slejā.Red.).

FREDIS LINDE.

Foto F. Linde.

VĒLAS IZMAINĪTIES AR VĒSTULEM.

Nemitīgi pieaug jauniešu interese sarakstīties ar jauniešiem brīvajā pasaulē. Te nu ir jaunākais saraksts, ko esmu sastādījis. Laipni lūdz ikvienu kam ir vēlme un laiks, atsaukties. Vēstulu saņemēji Latvijā būs Jums pateicīgi.

Linda Līce, Krosa ielā 17, Rīga 226024. 13 gadi un krāj pastmarkas un kartiņas.

Santa Ruduna, Zvaigžņu ielā 27, dz. 45, Rīgā 9.

17 gadi un mācas medicīnas skolā. Patīk daba un dzīvnieki.

Arnita Zīle, Gulbenes rajona Mālmuižā, 228714.

14 gadus veca.

Antra Prane, Juglas ielā 35-13, Rīga 64. 17 gadus veca. Interesē mūzika, māksla, teātris. Pārvalda arī angļu valodu.

Ilze Zakrečevska, Malienas ielā 15-8, Rīga 79. 15 gadi. Krāj pastmarkas.

Māris Sproga, Skultes "Sprogās", Limbažu rajonā 229425. 15 gadi. Krāj pastmarkas. Interesē veci žurnāli un grāmatas.

Mārtiņš Legants, Imantas II līnija 15, Rīga

226083. 15 gadi. Krāj pastmarkas.

Ivonna Apine, Pilsētas bulvārī 20-1, Alūksnē 228730. 15 gadi. Krāj apsveikuma kartiņas. Patīk mūzika.

Ieva Mālere, A. Čaka ielā 78-5, Rīgā 226001. 13 gadi. Daudz un dažādas intereses.

Guna Prīmane, Rīgas rajonā, p. n. Tiburga, Uzvaras pr. 1-14, 229028. 11 gadi, spēlē klavieres.

Dina Prīmane, adrese tā pati, ka Gunai Prīmanei, 12 gadus veca.

Edīte Pavāre, Valņu ielā 23, Jelgavā. 12 gadi, krāj leļļu modeļus.

Janīta Timermane, Limbažu rajonā, p. n. Blanka, "Mežiņos", 229168. 14 gadi.

Ilze Zīriņa, A. Čaka ielā 144-9, Rīgā 226012. 16 gadi.

Linda Kazlovska, Kosmonautikas gatvē 7-3, Rīgā 225080. 14 gadi. Pārvalda latviešu, krievu, angļu un zviedru valodas.

Gundega Biseniece, Gulbenes rajona "Daukstēs", Straumēnos, Rīgā 228729. 13 gadi. Krāj vēstulu aplokšnes. Patīk pašai sev šūt apģērbu.

Iveta Pavāre, Valņu ielā 23, Jelgavā 229600. 9 gadi. Patīk mājas dzīvnieki.

Gunta Barmineva, Liepājas rajona Apriķu "Aloksnēs", 229755. 12 gadi, krāj pastmarkas.

Agnese Klauza, Stabu ielā 116, dz. 19, Rīgā 226009. 15 gadi. Krāj pastmarkas, mazus kalendāriņus un novelkamās bildes.

Velga Radziņa, Dzintara ielā 38, Cēsīs 228500. 17 gadi. Patīk adītšana un šūšana.

Inese Jaunzeme, Mārupes ciema "Grūbās", Rīgas rajonā. 13 gadi. Vēlas sarakstīties ar latviešu bērniem Kanadā.

Sandis Laureckis, Rīgas rajona Olainē, Mendeļejeva ielā 7-14. 13 gadi. Krāj pastmarkas.

Edmunds Ozolnieks, Klaipēdas ielā 110-109, Liepājā 229700. 12 gadi. Krāj pastmarkas.

Vilnis Kronbergs, K. Marksa ielā 43-91, Liepājā 229700. 14 gadi. Krāj pastmarkas.

Juris Cikuts, Lāčplēša ielā 109-13, Rīgā 18, 226018. 18 gadi.

K. STRAZDIŅŠ.

Cendrillon au bal des nations
ou la culture lettonne dans son contexte
européen

Vaira Vikis-Freibergs

Il était une fois une fille orpheline que sa marâtre chargeait des plus viles occupations de la maison, habillait de méchants habits et faisait croupir dans les cendres au coin de la cheminée. C'est pourquoi on l'appelait Cendrillon, *Cenerenterola*, *Cinderella*, *Aschenputtel*, *Pelnruskite*... Mais elle aurait pu s'appeler Lettonie, Estonie, Lituanie... La belle-mère, comme on sait, avait elle-même deux filles, qu'elle comblait de toutes les faveurs... Il arriva un jour, que le fils du roi donna un bal, et qu'il en pria toutes les personnes de qualité. Nos deux demoiselles en firent aussi priées: car elles faisaient grande figure dans le pays.

Cendrillon, elle aussi, aurait bien aimé aller au bal, mais c'est un désir qui va faire scandale: une souillon déshéritée voudrait-elle se placer sur pied d'égalité avec les gens de bien qui allaient être de la fête? On la prévient—la chose n'est pas tolérable! Son vœu pourrait entraîner des conséquences très graves. Le saint équilibre de la maison en serait tout perturbé. Et si cela causait des problèmes, eh bien, elle n'aurait que soi-même à blâmer. L'idée même de vouloir exprimer ses désirs! La prétention inouïe de vouloir réclamer ses droits! Quelle audace! Quelle témérité!

Tout comme, au sein des familles, il y a de ces enfants souffre-douleur, tout comme au sein des sociétés il y a de ces classes défavorisées, il y a parmi les nations de ces peuples qui sont comme prédestinés à une vocation orpheline. Et c'est d'autant plus facile de leur attribuer ce rôle pour autant qu'ils soient petits ou peu puissants. Que d'autres peuples soient souverains sur leur territoire ancestral—à la bonne heure, c'est tout à fait normal! Qu'ils puissent prospérer et que les fruits de leur labeur leur reviennent, pardi, c'est bien la moindre des choses! Mais qu'un jour la Lituanie déclare son indépendance, ce n'est qu'embarras et consternation parmi ses voisins d'Europe, sans mentionner ces grands "Défenseurs des Libertés des peuples", ces grands "Soutiens de la Démocratie", ces grands "amis" des peuples baltes, les Américains.

Que l'Estonie et la Lettonie suivent la même voie et c'est l'affollement général. Voilà Cendrillon qui déclare vouloir aller au bal. Et les soeurs laides alors? Mais c'est à elles qu'il faut penser avant tout. C'est à elles qu'il faut demander permission. Peut-être que cela les gêne? Et il ne faudrait surtout pas les gêner dans cette maison qui n'est pas la leur et où elles ont déjà tout accaparé. Et la belle-mère donc? Elle ne va pas être contente. Elle va sûrement se sentir dérangée. Elle pourrait même se fâcher. Et alors? Mais c'est qu'elle possède le pouvoir, cette chère belle-mère. Et Dieu nous garde, si elle se mettait à trop réagir, que pourrait devenir notre paix grassouillette, notre équilibre précieux, nos douces habitudes, notre stabilité?

Nous autres, nations bien casées, nations prospères, nations bien établies, nous trouvons cela parfaitement normal de pouvoir aller au bal en habits de velours, en robes de satin, en garniture d'Angleterre, avec mouches de beauté de la bonne faiseuse sur nos joues si roses et si bien nourries. Mais les autres, ces nations orphelines, de quoi elles se mêlent, de le vouloir aussi? Elles nous dérangent. Qu'on les remette à leur place et que l'on n'en parle plus!

Détail intéressant et que l'on oublie trop souvent—la légitimité n'a rien à voir dans la distribution des rôles, que ce soit dans le mythe ou dans la réalité. Cendrillon, qu'on se souvienne, est fille légitime de son père, son héritière en droit, sinon en fait. Ce sont les belles-soeurs qui sont usurpatrices. Ce sont elles les parvenues, une sorte de force d'occupation dans un foyer fondé par d'autres. Et cette Cendrillon qu'on piétine, cette Cendrillon qu'on ignore, cette Cendrillon devenue transparente à force de perte de droits et d'identité, cette Cendrillon n'a pas pour autant perdu sa valeur intrinsèque comme personnalité, comme membre à part entière de la race humaine. Elle a

gardé sa beauté, elle a gardé son charme, elle a gardé ses vertus. C'est un peu là son problème d'ailleurs, une des raisons qu'on la maltraite, c'est qu'elle a trop d'attraits, qui font paraître les vilaines soeurs à leur désavantage.

Quand, par les aléas qu'on connaît, Cendrillon finit par arriver au bal, ce n'est guère simple question de désir freudien exhaucé, ce n'est pas seulement un fantasme infantile devenu réalité. Ce n'est pas un coup de chance aveugle. Ce n'est pas un cadeau gratuit. C'est la restitution de ses droits comme légitime héritière. Ce n'est que justice faite, et c'est là le juste équilibre, c'est là, la stabilité. La fée marraine n'est nullement cause mais simplement médiatrice de la transfiguration de Cendrillon. Elle ne va pas créer une princesse à partir d'une souillon, mais seulement déblayer la poussière pour révéler au grand jour les qualités de princesse qui avaient toujours été là sous les cendres, seulement occultées.

La preuve, c'est qu'arrivée au bal, Cendrillon est fort bien reçue, merci! Si dans ses haillons elle était transparente, invisible, inexistante aux yeux du monde, bien parée, bien encadrée, accompagnée de laquais, faisant son entrée en bonne et digne forme, elle devient tout ce qu'il y a de plus admirable et de plus comme il faut. Le prince en est séduit, la cour en est charmée et même les vilaines soeurs sont ravies et flattées de ce qu'elle leur fasse "mille civilités". Cendrillon au bal ne sera point du tout spectatrice respectueuse et distante du bonheur des autres, elle entrera au coeur des activités. Elle ne sera pas du tout récipiendaire passive des grâces des autres, elle a bien de quoi leur donner en retour.

L'apothéose du bal, hélas, n'est pas la fin de l'histoire. Minuit sonnant, Cendrillon retourne dans les cendres et ce n'est que bien plus tard, après bien des complications, qu'on reviendra la prendre. C'est alors seulement qu'elle partira vivre au château, placée bien plus haut encore sur l'échelle sociale qu'elle ne l'avait été avant sa chute.

Qu'on me pardonne si l'analogie traîne, mais ce n'est pas de ma faute si le mythe s'obstine pour coller à la réalité! La Lettonie aussi, puisque qu'après tout, c'est d'elle que l'on parle, aura passé par des phases similaires dans son développement culturel. La première—phase d'oppression—est celle où, dépossédée depuis des siècles, elle accède lentement à une conscience de ce qu'elle voudrait être et de ce qu'elle a perdu au cours de son histoire. Cette phase d'éveil, de prise de conscience et d'affirmation se terminera par l'apothéose de la Lettonie indépendante, bref intervalle de triomphe durant la période d'entre les deux guerres. L'occupation par l'armée rouge en 1940 réintroduit une phase d'oppression et de subjugation. La dernière phase, elle, reste encore à faire. Le mythe la prédit comme triomphante. A l'avenir de la faire réalité.

Historiquement, la première phase aura duré du Renouveau national jusqu'à la fin de l'indépendance, c'est à dire, depuis le milieu du dix-neuvième siècle jusqu'à la seconde guerre mondiale. Durant cette première étape, qui en était une d'acculturation, le peuple letton, refoulé par une aristocratie allemande (ou du moins germanophone) aux rangs de la paysannerie, commencera par revendiquer sa place sur les autres paliers de l'échelle socio-économique. En même temps, il se verra obligé d'acquiescer les fondements de la culture savante des élites de l'Europe cultivée, s'il ne voulait se faire targuer d'inculte et de primitif. Il lui faudra donc tâcher de rattraper, en vitesse accélérée, le retard en développement autonome que les siècles précédents lui avaient imposé. Les premiers lettons qui ont essayé de le faire, par l'intermédiaire d'une éducation classique et humaniste (tel Kronvaldu Atis, éducateur du 19e siècle visionnaire et inspiré), ont vite fait de voir les énormes difficultés qu'ils auraient à surmonter.

A part les limitations de moyens et de ressources matérielles, c'est tout un programme de choix, de réconciliation des contraires, de synthèses délicates que l'*intelligentsia* lettone du mouvement de Renouveau national aura à entreprendre. Issus de souche paysanne,

nourris d'un substrat culturel de traditions populaires, ils iront chercher parmi les grandes cultures de l'Europe ce que l'histoire n'avait pas encore permis à leur propre pays de développer. Éduqués à l'étranger, les intellectuels lettons de l'époque vont puiser à toutes les sources pour retenir ce qui leur serait bon à admirer, à imiter, à assimiler.

Le poète Jānis Rainis (1865-1929) est prototype du genre, incarnation en personne de toute une époque. Les déficiences culturelles qu'il trouve à son pays d'origine ne sont pas pour lui source de limites, mais de dépassement. Elles le pousseront non pas à se plaindre, mais à se surpasser. Rainis, qui, pour y avoir si longtemps vécu, appartient autant au Tessin qu'à la Lettonie, est avant tout Européen. Dans son oeuvre, les influences les plus diverses sont distillées et cristallisées. Il puisera dans les traditions populaires de son peuple, son éthique, son esthétique, dans les ressources de la langue lettone, pour donner expression à son art et enrichir à son tour le sol d'origine qui l'avait nourri. En même temps (et pour Rainis, l'un n'exclut nullement l'autre), il puise à pleines mains dans tout ce que l'Europe a de mieux à offrir. Et c'est justement parce-que son génie s'est nourri à toutes ces sources, qu'il finira par faire ses contributions remarquables au développement de la langue littéraire lettone, au drame et à la poésie, à la pensée sociale, à la réflexion philosophique.

Les thèmes dont traite Rainis sont de tous les pays et de toutes les époques. Ils appartiennent au domaine du mythe et de l'intemporalité. En cherchant ce qui est le plus profondément humain à travers le prisme de sa vision essentiellement lettone, Rainis atteindra un niveau qui est universel. C'est là tout un programme pour une culture nationale. C'est là tout un programme pour la culture tout court, culture qui saurait récupérer, préserver, rendre actuelles, toutes les valeurs les plus hautes qu'aurait su créer chaque peuple, chaque tradition, chaque civilisation.

Par delà la nostalgie classique du citadin pour la nature édénique, en plus du regret obscur de l'homme civilisé pour ses racines ancestrales et sauvages, Rainis se fera une préoccupation centrale des rapports entre l'individu et de la collectivité. Homme engagé, sincèrement soucieux du bien commun, socialiste, il est aussi bourgeois (mais oui!), génie solitaire, individualiste inflexible, artiste souverain, passionnément patriote letton et passionnément internationaliste. Mais c'est justement parce qu'il se sent tiraillé entre les pôles de ses allégeances diverses, que Rainis saura mieux exprimer tous les espoirs secrets, les douleurs profondes, toute l'âme secrète de son peuple. Mais au delà de ce peuple, c'est l'individu qu'il vise, et à travers l'individu, c'est l'humanité.

La seconde grande étape de la culture lettone moderne, c'est la période du régime communiste, qui a duré de 1940 à 1941, et de 1945 à nos jours. Cette période, d'abord remise en question, puis carrément reniée par la révolution tranquille de 1988, est une période qu'on pourrait qualifier de période de déculturation. Pendant que son but avoué était la création d'une société nouvelle, socialiste, habitée par une espèce nouvelle et améliorée de primates, l'*Homo sovieticus*, son effet véritable se marquera surtout au niveau de la destruction. Destruction brutale et sans merci de tout ce qui était en place, condamnation sans recours des valeurs jusque là acceptées, déportations de masse, arrestations sommaires, tortures, exécutions. Les lettons se font dire qu'ils n'ont jamais rien compris jusqu'ici. Une fois de plus, ils ont tout à apprendre, ils doivent repartir à zéro. Pour réussir, ils n'auront qu'à suivre les directives (précises, détaillées et répétées sans cesse) du Grand Frère, du Plus Egal parmi les Egaux, qui se fera un devoir de leur tout apprendre et de diriger leurs pas. On imagine sans peine ce que telles conditions font pour la confiance en soi, pour l'intégrité individuelle, pour la fierté ethnique surtout, condamnée maintenant comme réactionnaire et subversive.

Une des grandes préoccupations du régime communiste, c'est la coupure du peuple avec ses sources

historiques, le reni brutal et condamatoire de son passé. Il ne suffit pas de déporter des classes entières de la population, il ne suffit pas de les assassiner d'une mort lente par la faim et par le froid dans les tundras et les forêts lointaines. Non, il faut plus—il faut éliminer toute trace qu'ils ont jamais existé. Il faut donc brûler les livres, détruire les documents, cracher sur les tombes, et réinventer l'histoire telle qu'on l'aurait voulue. De ci, de là, l'histoire restera criblée de ces fameux "espaces blancs", par dessus lesquels on va broder des fables cousues de fil blanc.

Un autre pilier du régime communiste, c'est la séparation avec le reste du monde, la séquestration des peuples derrière un rideau de fer. Scission des contacts, interruption des échanges, cette isolation forcée attaque ce qui partout et toujours a été "bouillon de culture" véritable. A peine prête à vouloir rattraper le reste de l'Europe, la culture lettone se trouve donc depuis la seconde guerre emmaillottée dans cette camisole de force qu'a été l'idéologie communiste, muselée pendant des décennies par une censure aussi arbitraire que tyrannique, meurtrie par un autoritarisme xénophobe, psychopathe et paranoïaque, prisonnière en un mot d'un système non seulement suprêmement bête, mais aussi suprêmement méchant.

Aujourd'hui, le ciel aidant, la culture lettone voudrait entrer dans une troisième phase, que l'on pourrait nommer phase d'insertion. Elle voudrait retrouver sa place au sein des nations de l'Europe, elle voudrait aller au bal avec les autres, elle voudrait participer au développement de son continent. Déjà l'Europe de l'est a commencé à changer. Les portes de Brandebourg sont ouvertes. Le mur de Berlin est abattu. Partout on descend de leurs socles les statues géantes de Lénine dont l'écrasante masse et les yeux morts ont si longtemps surveillé la disparition des droits de la personne et le déni de la dignité de l'individu. Tous ces marteaux et faucilles, outils prétentieusement emblématiques, qui ont tellement abattu, mais si peu construit, sont enfin arrachés des murs et piétinés par les foules. Ces couronnes de blé héraldiques, signes cruellement vides de signification, rappels obscènes de champs en friche, de famine et de destitution, sont excisées du centre des drapeaux qu'elles déshonoraient. Enfin donné le choix, on préfère confronter le trou béant réaliste au symbole du mensonge érigé en institution. On préfère le vide libérateur au trop plein trompeur de l'illusion tyrannique.

Tout une série de peuples viennent de recouvrer et leurs droits démocratiques et leurs souverainetés. Les trois pays baltes, dont la Lettonie, aimeraient faire de même. Pour établir une politique culturelle qui soit bien la sienne, pour se tracer une voie et pouvoir bien la suivre, encore faut-il avoir quelque contrôle de ses ressources, encore faut-il pouvoir décider soi-même de ses besoins et de ses priorités.

Mais supposant, pour l'instant, d'avoir brûlé les étapes, supposant pour l'instant que les lettons aient déjà recouvré leur souveraine liberté, comment concevoir leur place sur la carte culturelle de l'Europe, comment envisager les défis qu'ils auront à relever?

Le premier grand défi qui confronte la culture, c'est de trouver les ressources dont elle doit se nourrir. De sacrée qu'elle l'était à ses origines, la culture est passée au service de la temporalité. La haute culture des élites de l'Europe s'est fait l'apanage des princes, leur gloire, leur ornement. Le pouvoir veut sa rançon de gloire érigée en monument, à la grande joie des architectes, des peintres, des ébénistes et de mille autres métiers artisanaux. Le raffinement vient à se mesurer à la richesse des habillements et au poids des rubans dont on s'est affublé, le tout non sans plaisir pour les importateurs et les couturiers. La culture devient objet rare, luxe tapageur, consommation outrée, ostentation, extravagance. Du service des dieux où il était, l'art passe au service du pouvoir. L'artiste sert le prince—qu'il fût prince de sang ou d'église, peu importe—mais essentiellement un seigneur temporel. Et entre temps, les masses se

contentent de leurs cultures populaires, plus riches bien souvent qu'on n'a l'habitude de le penser.

Graduellement, l'état moderne et la bourgeoisie viennent à remplacer princes, évêques et abbés mécènes, amateurs des arts orgueilleux, exigeants et fort souvent—avisés. Les forces du marché capitaliste interviennent. L'oeuvre d'art devient d'abord signe d'avancement dans la société, puis gage d'investissement, objet de spéculation financière. Serrée dans les coffres-forts de compagnies anonymes, elle perd et sa fonction et sa signification culturelle.

En Europe orientale, sous les systèmes communistes, les artistes ont longtemps eu la sécurité d'être protégés des forces du marché et des besoins de la compétition. Mais le prix en était la liberté d'expression, l'intégrité artistique soumise aux diktats de fonctionnaires souvant incultes et ignares. Le prix en était la restriction du libre choix d'action pour l'artiste créateur. Si, le ciel aidant, les frontières de la Lettonie demeureront ouvertes, la phase de réinsertion culturelle dans l'Europe promet d'être plus intéressante que j'aurais et plus difficile aussi. En plus de trouver les ressources voulues dans un pays dont l'économie et l'écologie sont en état catastrophique, il faudra affronter tous les problèmes que la culture doit résoudre partout ailleurs aussi. C'est ici que les acquis des lettons auraient, à mes yeux, des contributions importantes à faire, mettant à profit ce qu'ils ont pu apprendre par force et par nécessité.

Pour prendre un exemple parmi d'autres, l'écart de plus en plus béant entre la culture des élites et la culture des masses est bien moindre en Lettonie qu'en bien d'autres pays. Depuis Aspazija, voix de la révolution de 1905, depuis Rainis, poète des luttes de 1919, jusqu'aux poètes, artistes et intellectuels à la tête de la révolution tranquille de 1988, la Lettonie est de ces pays privilégiés où un écrivain, un poète, un artiste peintre peut se retrouver aussi homme (ou femme) de l'heure, peut être aussi politicien ou politicienne.

Sous bien des aspects encore, une Lettonie ouverte à l'Europe aurait non seulement à prendre, mais aussi à donner. Pour ce faire, il faut qu'elle retrouve sa place légitime. Il faut qu'elle cesse d'être invisible et comme transparente, il faut absolument qu'elle se rende, en personne, au bal des nations. L'Europe ne peut plus, ne doit plus se permettre d'avoir des membres amputés, de souffrir des excisions qui la rendent incomplète, diminuée, amoindrie, mutilée par rapport à ce qu'elle devrait être.

Tout ce qui a été cause de division, de dissension, de conflits et de guerres meurtrières est dépassé aujourd'hui et n'a aucun sens pour le monde de demain. L'Europe a besoin de tous ses peuples pour affronter ce que le troisième millénaire va demander d'elle. L'Europe aura besoin de toutes ses cultures pour redonner un sens à ses structures sociales, redéfinir un ordre moral, réinventer des valeurs et qui sait, retrouver aussi un sens de mission, de signification métaphysique. La science, la technologie, les marchés feront certainement leur part. Il faudra que la culture fasse la sienne.

Cette culture à bâtir, elle ne pourra pas se limiter à l'Europe. Au delà frontières, par delà continents, son but ultime devra être de sauver la planète, sauver Gaïa, notre Grande Mère à tous. L'espèce humaine se doit de créer un monde physique plus vivable, une société plus civilisée, une humanité plus véritablement humaine. Sur une planète à guérir, dans une Europe réunie, la Lettonie, terre en friche, terre de sang, terre de peine et de souffrances, redeviendra terre de culture et terre d'espérance. Alors nous pourrons tous quitter avec soulagement cette ère de Kali la Noire, la Mère destructrice, pour entrer dans l'ère nouvelle, l'ère du Verseau.

Allocution invitée, prononcée lors du Forum international "La Lettonie dans l'Europe," à Lugano, canton du Tessin, Suisse, le 11 avril 1990.

Centrāltirgus Rīgā.
I. Štauveres foto.

1990 / 91. g. SEZONAS KONCERTI

Trešdien, 17. oktobrī

vijolniece

RASMA LIELMANE

no Meksikas

Trešdien, 28. novembrī

tenors

JĀNIS SPROĢIS

pianists

VENTIS ZILBERTS

no Latvijas

Trešdien, 1991. g. 20. februārī

duopianisti

ARIANNA GOLDIŅA un REMY LOUMBROZO

no ASV

Trešdien, 20. martā

mecosoprāns

ILEĀNA PĒTERSONE

no Zviedrijas

Visi koncerti notiks Jane Mallett teātrī
St. Lawrence Centre, 27 Front Street East
un sāksies precīzi pl. 20.00

ABONEMENTA KARTE

Četriem koncertiem	\$48.00
Pensionāriem	\$40.00
Studentiem	\$25.00
Atsevišķo koncertu ieeja	\$15.00
Studentiem	\$8.00
Pensionāriem uz atsevišķām ieejas kartēm atlaides nav.	

Toronto latviešu koncertapvienība labprāt pieņem ziedojumus sava darba veicināšanai. Par ziedoto summu savienība izsniedz Kanadas valsts nodokļu (Income Tax) atlaides zīmi.

Čeku vai naudas pārvedumu (Money Order) rakstīt: Toronto Latvian Concert Association un nosūtīt:

S. Korulei
10 Deepdale Drive
Agincourt, Ontario
M1S 2N4

Abonementa kartes pārdošana arī pie pārējiem valdes locekļiem.

TALANTIGS AKTIERIS.

Kultūras sarīkojumu plūsmā no Latvijas kļūst arvien rosīgāka. Līdz ar to mainās prasības, pieeja un vērtējums par redzēto un dzirdēto. Sākam pat dzirdēt kritiku par vienu otru sniegumu. Sekas neizbēgamas — ne viss, kas nāk no Latvijas, ir izcils vai intereses vērts. Dažkārt mums trūkst pietiekamas informācijas par gaidāmā sarīkojuma izpildītājiem un kvalitāti. Tas ietekmē apmeklētāju skaitu.

Citādi tas bija ar Pēteru Liepiņu A. Kronenberga JĒRĀDĪNAS izrādi, ko Montrealā skatījām jūlija vidū. Par Kronenbergu, it sevišķi vecākā paaudze, šo to zinājām, atcerējamies no saviem bērnības laikiem, kad bija jāpiedalās skolu sarīkojumos ar deklamācijām vai to uzvedumos. Par pašu Pēteri Liepiņu bijām dzirdējuši, ka tas ir daudztalantīgs aktieris, kam padodoties visdažādākās lomas.

Ka Liepiņš ir tiešām talantīgs un daudzpusīgs aktieris, pēc Jērādiņas izrādes vairs nav jāšaubas. Viņš tāpat kā brālis Edgars, ar ko iepazināmies pagājušā gada rudenī, it sevišķi izkopis vienaktieņa uzvedumu uz skatuves. Sevišķi veiksmīgs Liepiņš ir dažādu balss tembru veidošanā, mimikā un kustībās, kuŗas spēj piemērot visdažādākajiem attēlojamiem cilvēkiem un to raksturiem.

Nav šaubu, ka Pēteri Liepiņu montrealieši ies skatīties atkal, kad tas nākotnē viens pats vai ar kādu Latvijas teātri iegriezīsies Montrealā, jo viņš panāca tik teicamu kontaktu ar izrādes apmeklētāju saimi, ka snieguma vērtējums bija sevišķi augsts, pārsniedza gaidīto, iepriecināja.

Skatuves dekorācijā labi iederējās Kronenberga zīmējumu palielinājumi un Imanta Zemzara mūzika.

Montrealā izrādi rīkoja Latviešu sabiedriskais centrs, un to noskatīties bija ieradusies ap 70 interesentu. Darbdienas vakarā vasaras vidū (17. jūlijā) tas ir ievērojams cipars.

Jāsa sirsnīgs paldies tālajam viesim un izrādes rīkotājiem par teicamas kvalitātes izrādi. Ir cits jautājums, cik šādu izrāžu un līdzīgu sarīkojumu Montrealas latviešu sabiedrība gada laikā var atļauties. Par to nu nu jāzin un jā rūpējās dažādajiem rīkotājiem pašiem.

M. Š.

Pēteris Liepiņš Jāņa dēls

dzimis mežā, sveķainu egļbaļķu mājiņā, Ogres rajona Mazozolu ciema "Naudicēnos", 1943. g. 28. maijā, tālu no civilizācijas, kuŗai iedzimtība pretojas vēl šodien, bet ne vientulībā; visapkārt putni, zvēri, kukaiņi, saule, mēness, zvaigznes un citi spīdekļi.

Pamatskolas gudrības mācījies mazā lauku skoliņā Meņģelē. Daudz skrējis, lēcis, rāpies un kūleņojis gan ar un bez slēpēm, daudz strādājis... Vienu vārdu sakot, kā visām slavenībām, viņam arī ir bijusi grūta bērnība.

Vidējo grāmatu izglītību vidusskolā apguvis Taurupē un Ērgļos. Kā saka, mūžu dzīvo mūžu mācies, tāču nevienā un tajā pašā klasē. II sporta klase volejbolā, basketbolā, III — boksā, lai gan ringā nekad nav bijis. Ērgļu v-sk. čempions un rekordists šķēpa mešanā un tāllekšanā. Rezultāti?... Nav jau svarīgi rezultāti, svarīgi ir būt čempionam. Spēlēja estrādes ansambļi un dziedāja brīvā dabā pašsacerētas dziesmas, ko atraisītības mirkļos dara vēl šodien.

17 gadu vecumā iznāca no meža un sāka dzīvot Ogres upes krastā. Ievu smarža, ūdens čaloņa un viss pārējais, ko nevar iemācīties un apgūt Konservatorijas Teātra fakultātē, kuŗas students Pēteris kļuva 1966. g. rudenī. Students, neklātnieks (eksterns), jeb citiem vārdiem sakot, piecus gadus mācījās, nebūdams tur klāt.

Ar drāmatiskā teātra aktieņa diplomu galda atvilktnē Dailes teātrī strādā jau 18. sezonu, bez tā — 23.

Radošajā darbā vispirms paļaujas uz gudrākiem, labākiem un talantīgākiem cilvēkiem par sevi, bet pēc tam — tikai pats uz sevi.

Grāmatas lasījis maz, bet tas nevienam nav jāzina.

Teātrī spēlējis (starp "spēlējis" un "nospēlējis" ir liela starpība) 66 lomīņas un lomas: suņi, kaķi, zirgi, ēzeļi, muļķi un āksti, istabas siena, dzejnieka ēna vai vairāki dzērāji. Vēl nepiepildīts sapnis ir nospēlēt ceļa stabiņu.

Vairākkārtējs Kritiķu (drošības labad ar lielo burtu) aptaujas, par gada labāko lomu, uzvarētājs. 1986. gada labākais aktieris. Pasaulē, Eiropā vai Latvijā, tas, uz balvas — VEF radioaparāta, nebija noformulēts.

Ļoti piesardzīgs pret vispārāztītām autoritātēm. Jērādiņa, Dullais Dauka, Sančo Pansa, Jukums *Minhauzena precībās*, Galoda — āksts Šeksp. *Ka jums irk*, *Suns* — Meterlinka *Zilajā putnā*, Izašars — *Jāzēpā un viņa brāļos*, Brencis *Trīnes grēkos* un citas lomas.

Nepatīk Šekspīrs, izņemot *Ričards III* un Čehovs — galīgi nē.

Nicina tos, kas izliekas gudrāki nekā ir. Hamlets nebūt nav tā virsotne, kas aktierim būtu jāsasniedz.

Filmējies apmēram 30, galvenokārt Rīgas kinostudijas filmās.

Latvijas režisori labprāt neriskē savās filmās strādāt ar spilgtu krāsu aktieriem. Viņi priekšroku dod pelēkām krāsām.

Pēteru Liepiņu acu krāsa kadrā nemainās, bet paliek tāda pati — zaļganpelēka.

Jūtu un izteiksmes līdzekļu diapazons — septiņas oktāvas, t.i., visa klaviatūra.

KRĪZES.

Nav šaubu, ka šī vasara ir viena no nemierīgākām un satraucošākām, kāda Montrealā aizvadīta daudz gadu laikā. Piedzīvotas dažādas krīzes - indiāņu (mohikāņu) barikādes, pilsoņu protesti un nemieri, policijas nesavaldība, ko visu tagad mēģina ierobežot un apstādināt Kanadas armijas vienības, apbruģotas līdz zobiem; Irakas vardarbīgais iebrukums Kuvaitā un viss tas, kas ar to saistās, sasprindzina nervus un prātus; dzīves dārdzības un bezdarba pieaugums atstājis savas pēdas. Turklāt nevaram un nedrīstam aizmirst Mīčezera Kanadas satversmes pārstrādāšanas politisko neveiksmi, kas savkārt ievērojami sadalījusī Kanadas iekšējos sadzīves ūdeņus un no jauna likusi pacelties Kvebekas provincē suverēnitātes pūķim, kuram ir ļoti daudz un dažādu galvu. Citiem vārdiem par politisku aktivitāšu trūkumu šobrīd nav ko šēloties, un politiķi nav sevišķi augstā cenā, kas nav patīkams stāvoklis. Atkarībā no tā, cik katram ir stipri nervi, cik karsta ir individuālā pārliecība un emocionālais piemaisījums jeb kurā no pieminētajām krīzēm, sava veida pārdzīvojums ir neizbēgams. Pārrunas, ja tādās ir griba ielaisties, var izvērsties visai dedzīgas. Ja nu visam tam vēl piejaucam klāt gaidāmos jaunus federālos un provinciālos nodokļus, dzīve kļūst pavisam raiba un sola nenovēršamas pārmaiņas.

Visas šīs krīzes visvairāk uz saviem pleciem, šķiet, izjūt gados vecākie ļaudis. Tiem tās nepavisam nav vajadzīgas, jo tie savas vecumdienas vēlas pavadīt iespējami mierīgi un nodrošinātā labklājībā. Diemžēl, krīzes to apdraud un satrauc prātus. Mums, latviešiem, vēl klāt nāk notikumi Latvijā, kas gada sākumā bija visas pasaules uzmanības centrā, bet tagad, jauno krīžu rezultātā, pilnīgi pazuduši masu mēdijas ziņojumos, nepelna tās uzmanību.

Kādas būs šo krīžu sekas, nevaram paredzēt. Zinām gan to, ka pasaule to rezultātā būs daudz citādāka, kāda tā bija pirms tām. Un tas vienā vai otrā veidā ietekmēs mūsu gaitas. Pirmkārt ar to, ka tās saista un saistīs mūsu uzmanību; otrkārt ar to, ka patērējam tām savu dārgo laiku; treškārt, tās nenovēršami ietekmēs Kanadas un Kvebekas saimniecību.

Tādēļ mums jābūt uzmanīgiem un lietas jāpārskaidro tā, lai krīzes un citas pārmaiņas pārāk neietekmētu mūsu dzīves un sabiedrību. Tas nav viegls uzdevums. Tikai no mums pašiem atkarīgs, par cik mēs spēsim pārvarēt tās neērtības, kuņas mums uzliek vai uzliks šīs vasaras krīzes un citas, kas nāks, bieži vien nepieteiktas un negaidītas.

Šķiet, ka dzīve bez plašākām sabiedriskām, politiskām un saimnieciskām krīzēm modernajā pasaulē nav domājama. Kur meklējams iemesls, neviens tā īsti nevar pateikt. Iemeslu un pamatojumu varētu būt daudz. Bet, laikam, nebūsim pārāk maldījušies, ja daļu vainas atradīsim cilvēkā pašā, kas vienkārši nav sagatavots tām krīzēm un pārmaiņām, kādas šodienas pasaule tam atnes.

Š.

BRĪVĪBAS CĪŅU ATCERE.

Vienā dienā, 12. augustā, divi vietās - DV Montrealas nodaļas lauku īpašumā "Dzintari" un ev.-lut. Trīsvienības draudzes īpašumā Sv. Jāņa baznīcā, Marsila ielā, Montrealā, notika brīvības cīņu atceres dievkalpojumi, kurus abus vadīja abu Montrealas latviešu ev.-lut. draudžu mācītājs Gunārs Hūns, pirmo noturot plkst. 11, bet otru - 14:30. Sprediķī viņš pieskārs šo cīņu nozīmei, brīvības un neatkarības cīņītājiem, viņu nesalaužamajai ticībai Dievam un arī savam neatliekamajam uzdevumam - Dieva gribai - katrā tautai brīvi dzīvot savā zemē. Norādīja, ka šīs cīņas mūsu dzimtenē nav rimušas arī šodien, kaut tās esot citādas, kā tas bijis abos pasaules ka-

ros. Tomēr tās ir cīņas par tautas un dzimtenes brīvību. Pie dievgalda nāca 17, galvenokārt, vietējās apkārtnes iemītnieki. Dievkalpojuma laikā garīgo mūziku uz līdzpaņemtam pārnesamajam ērģelēm spēlēja Andrējs Vītols.

Sekoja I. Skrastiņa referāts par tematu "Varonība mūsu brīvības cīņu vēsturē". Referents jau pašā sākumā norādīja, ka tautai nezināmu un nepaskaidrotu iemeslu dēļ kādreiz dzimtenē svinēto Varoņu piemiņas dienu 22. jūnijā atcēla, to apvienojot ar Lāčplēšu dienu 11. novembrī. Tā daļēji aizmirsa mūsu varoņu pienācīgu godināšanu un apdziedāšanu.

"Latvijas brīvības laika sākuma gados mēs pienācīgi un patiesi suminājām savus brīvības cīņītājus ik gadus tos atceroties 22. jūnijā ar Varoņu piemiņas dienu, kad godinājām arī savus kaŗa invalīdus, kas, laimei liedzot savu vairogu, bija pārnākuši no kaŗa laukiem bez locekļiem vai ar bojātu veselību. Tā kādreiz latvju tauta pateicās saviem varoņiem, kas to iecēla saulītē, izcīnot brīvību un sagādājot iespēju būt kungiem pašiem savā zemē. Atzinību, lielu vai mazu, mūsu varoņi bija pilnām pelnījuši, jo viņi, izcīnot un nosargājot tēvzemes brīvību, bija sekmīgi paveikuši savu tiesu. Varbūt šodien ir vietā jautājums, vai mēs toreiz darījām savu, lai pasargātu šo mūsu varoņu izcīnīto brīvību?"

"Laika ratam griežoties arvien straujāk un atbrīvošanas dienu notikumiem iegrimstot tālākā vēsturē, šo cīņu svarīgums, nozīme sāka pamazām piemirsties. Cītīgāki tiecoties pēc labākām dienām, panākumiem un sasniegumiem, arī lielākām ērtībām, 22. jūniju vairs nepieminējām. Un tā pie reizes mēs godinājām brīvības cīņītājus un Lāčplēšus vienā reizē - 11. novembrī - jo kāpēc gan lieki kavēt laiku. It sevišķi pēdējos brīvības gados dzīve mūsu dzimtenē sīta augstus viļņus, kādēļ par izcīnītās brīvības nosargāšanu laika domāt atlika maz. To pierādīja kļūda ārpolitikā, izteikta nespējā vienoties ar pārējām divi Baltijas valstīm par vienotas aizsardzības izveidošanu. Un mēs labi zinām, kas notika nedaudz vēlāk, kad šo pielaisto kļūdu centās labot II pasaules kaŗā latviešu leģionāri un policijas vienības, vienmēr cīnoties pret pārspēku, gan krievu zemē, gan arī dzimtenes kauju laukos. Tā reiz dārgi pirktu brīvību un otreiz mums nolaupīto dzimteni vairs neizdevās atgūt," turpināja Skrastiņš.

Tālāk viņš pieskārs mūsu senču un seno virsaišu brīvības cīņām, norādot, ka pēdējais brīvo zemgaļu ķēniņš Namejs, kas visu savu mūžu pavadījis cīņu laukos un savu vārdu ierakstījis Nameja gredzenā, kas ir latvju brīvības simbols. Pieminēja slavenās strēlnieku cīņas un viņu vadoņus, panākumus, plkv. Brieža īcilās kaŗavīra spējas, Ziemeļvētku kaujas un arī 22. jūniju, kad Rīgā ieņāca slavenā Ziemeļlatvijas armija plkv. Jorģa Zemītāna vadībā, ap 8.000 vīru sastāvā. Nepagāja gaŗām plkv. Kalpaka un kalpakiešu panākumiem, kpt. Zolta, kpt. Helmaņa un plkv. Jūlija Jansona izcīlām cīņām, kas visas pavēra logu uz Latvijas brīvības rītu.

"Kaut gan bez gala daudz labāko dēlu bija pagēmis I pasaules kaŗš un mūsu varoņu rindās bija kļuvušas gauŗam retas, paldies Dievam un latvju Mātei, tai kuŗu šodien mēs sastopam gauŗam reti, viņu vietā nāca jauni. Mūsu neilgajā pastāvēšanas laikā - 26 gados - latvju māte bija izaudzinājusi jaunu varoņu saimi, jo kā gan citādi Kurzeme būtu izturējusi 6 smagas un spēku ziņā nevienādas kaujas, ja šo zemes stūrīti nebūtu aizstāvējuši tādi vīri, kā pulkveŗi Galdiņš, Lobe, majori Reinholds, Laumanis, Stīpnieks, kpt. Butkus, Adamsons, Seibelis, vltņ. Ancāns, Sūna, v. v. Ansons, kpr. Riekstiņš un vēl daudzi citi, par kuŗu drošsirdību liecina ap 2.500 apbalvojumu ar 1. un 2. šķiras dzelzs krustiem."

Tālāk norādīja uz 15. divīzijas kaujām Krievijā un Austrumprūsijā un uz tūkstošiem, kas nepieredzēja šī drausmīgā kaŗa beigu posmu. Pieminēja plkv. Veisu, Aperātu, Meiju, Kripānu, Jansonu, ma-

jorus Zālīti, Praudiņu, Hāzneru, Alksnīti, Augstkalnu un citus. Tālāk domu virzīja uz mūsu brīvības cīnītājiem dzimtenē, pieminot Gunāru Astru, Juri Ziemeļi un citus, jo tie zināja, kas viņus gaida - nāve -, tomēr neapklusā, apzinādamies, ka, lai tauta dzīvotu, citiem ir jāmirst. "Viņu izmoci tie ķermeņi, bet viņu nesalaužamais gars iedzīnāja latvju tautā daudz gaidīto brīvības dzirksti, kas vēlāk kļuva par liesmu - brīvības liesmu, kas nav vairs apdzēšama nedz noslāpējama. Tikko aizvadītie varenie dziesmu svētki mūsu dzimtenē pierādīja tautai, ka brīvības gars atkal atdzimis. To apliecināja dziesma "Mūžam nerims Daugavas krāces, mūžam nerims varoņu gars!" Tas deva pārlicību tautai dzimtenē un svešumā, ka beidzot ir pienācis laiks nokratīt 50 gadu ilgās vergu un nebrīvības važas. Tie rādīja verdzinātājiem - krieviem un tautas kangariem, ka brīvību gan var atņemt gan uz laiku, bet to nevar iznīcināt uz mūžīgiem laikiem. Šie svētki arī rādīja TF un brīvības kustības pretiniekiem, ka pienācis pēdējais laiks pievienoties Latvijas Tautas Frontei un tās mērķiem vai - atstāt šo zemi uz mūžīgiem laikiem. Atmosties un saredzi, ka Dieva dzirnas ir sākušas savu malumu un atgriezies savā zemē, pirms bads un mēris to pārņem. Vai tu tiešām neredzi, ka šis brīdis ir tuvu?"

Tālāk referents vaicāja, ko mēs varam darīt, lai atbalstītu savu brīvības liesmu apstaroto tautu dzimtenē, pats tūdaļ atbildot, ka tas būtu jādara bez iebildumiem un aizspriedumiem atbalstot šodienas brīvības un neatkarības cīnītājus, nejaugtājot un neprasot, vai tikai kādam no viņiem kabatā nav bijusi partijas sarkanā karte un vai viņš kādreiz nav piederējis bēdīgi slavenajai partijai. "Lai viņu darbi runā šodien par viņu stāju un centieniem, lai šodien pierāda viņu stāju un piederību, viņu īsto un patieso seju. Neaiziesim savā pārlicībā un maldīgā iedomā tik tālu, ka mūsu uztverē labs vairs ir tikai tas latvietis, kas ir miris vai komūnistu nomocīts, vai arī tas, kas izstaigājis krievu vergu nometnes. Un nešausim virsū katram, kas krūmos pakustās, ka varbūt, citu vidū, varam trāpīt arī kādam sarkanam, tā kā to esam centušies darīt līdz šim.

Katra īsta un patiesa latvieša dzīvība mums šodien ir bezgala dārga un nesamaksājama. Tās taupīt un sargāt ir mūsu šodienas uzdevums. Ne iznīcināt, jo to dara mūsu ienaidnieki un kangari. Atvērsim savas sirdis un savus, bieži vien, pabiezos naudas makus un nāksim reiz pie atziņas, ka 100, 500, 1.000 vai pat 5.000 dolāru devums ir nesalīdzināmi mazāks upuris par dzīvību, ko atdeva mūsu brīvības cīnītāji par savu tautu un zemi.

Šodien, brīvības cīņu atceres dienā, nāksim pie atziņas, ka arī mums ir pienācis laiks sākt maksāt savu nodevu par Latvijas brīvības atgūšanu. Mūsu jaunības draugi un cīņu biedri - vecie leģionāri dzimtenē gaida mūsu palīdzību; viņu apstākļi ir gaužām bēdīgi; mūsu daudz bērnu ģimenes - mūsu nākošā latvju paaudze šodien dzimtenē dzīvo nožēlojamā apstākļos un trūkumā; Latvijas slimnīcām trūkst medicīnas; Latvijas iestādes un organizācijas, kas uzsākušas darbu, ir neizsakāmā materiālu trūkumā, lai tas varētu kaut cik sekmīgi darboties.

Šodien mums katram ir pienācis laiks sākt maksāt savu daļu, jo citādi mēs paliksim mūžīgie Latvijas un savas izmocītās tautas parādnieki, kas gan varēja darīt daudz vairāk, bet ērtības un personiskās priekšrocības šajā zemē bija vērtīgākas par dzimteni un Latvijas brīvību.

Virsliecinātais Sūna, kas Kurzemes smagajās kaujās 1944. gada 28. decembrī bija zaudējis gandrīz visus savas rotas vīrus, cīnoties pret astoņkārtīgu pārspēku, izņemot 11 smagi ievainotos, pašam ar cauršautām plaušām, iznākot no tuvības ielenkuma, ziņoja sava pulka komandierim: "Pulkvedi, mēs darījām visu, ko spējām, vairāk nevarējām!" Kas šodien no mums var atkārtot šos vārdus?" savu referātu nobeidza I. Skrastīšs.

Kur kauns un bēdas tautu spiež, un maz kas tautai līdzī cieš; Tur nāc, kaut glābējs mazs vai

vēls, Un teic, ka esi viņas dēls.

Priekšnesumu daļā Ērika Vītiņa ar Eiženu Reveliņu teica dzejoļus. Vēlāk brīvības cīņu atceres dalībnieki kavējās pie vanadžu klātiem bagātīgiem galdiem, kur piedalījās ap 50 viesu.

-ns.

VISOS LAIKOS.

Ja tautietim pareizā vietā ir sirds,
Viņš zina, kur viņam trīs zvaigznes mirdz.
Vai tuvu, vai tālu viņš dzīvo, vai mirst,
Viņš savu dzimteni neaizmirst!
Vai viņam tur vecāku māja un sēta,
Vai ilgas pēc dzimtenes sāp tam kā rēta,
Tam pagātne sieta pie sentēvu cilts,
Kur aizkurtais pavards vēl vienmēr ir silts.
Tur, tīrot pelnus, degs jauna liesma -
Tā nesīs pie Dieva mūs' Augsto Dziesmu -
Un augs jauni spēki jaunožolu zīlēs,
Kur ticības stiprums jau briest un aug dzīlēs.

LIDIJA VENTA-DOBROVOĻSKA.

PATEICĪBA.

DV Montrealas nodaļas šā gada 14. jūnija ziedojumu akcijā ir ienākuši sekojoši ziedojumi:

- § 5.- O. Teteris.
- § 10.- J. Ezerosis, L. Varoslavāns, A. Skujiņš, A. Abrams, A. Stigners, A. Sestakovskis, I. Klaiše, E. Kirstukas, L. Kalniņš, H. Bērziņš, L. Lapa, I. Reicholds un I. Valdmāns.
- § 15.- N. Zariņš, I. Zdanovskis, E. Balulis un M. Štauers.
- § 20.- A. Sproģis, P. Gasparovičs, E. Nelsons, K. Dreijeris, H. Ulmanis, J. un G. Lukstiņi, M. Kalniņš, A. Tiltiņš, I. un H. Dekmeieri, E. Reveliņš, O. Rozentāls, A. Laizāns, E. Gailis, S. un H. Zviguļi, J. Javs, J. Mežinskis, J. Kalacis, G. Smilga, L. Ulmanis, J. un E. Gributi, A. Ķipēns, A. un J. Peiči un P. Zaļums.
- § 30.- A. Krievs un B. Krūmājs.
- § 35.- E. Platups, F. un A. Gūtmaņi.
- § 40.- J. Ķīviņis, I. Frišmanis, J. Bilinskis.
- § 50.- P. Kupcis, V. Klētnieks, A. un A. Bremzes, J. Metums, A. Rozentāls, V. Paegle, R. Gabrušs, A. Apīnis, V. Valters, E. Ribakovs, J. Beldavs, V. Grunde, E. Liņpomanis, Z. Bērziņš, J. Birze un K. Čaks.
- § 60.- A. Apse.
- § 65.- K. Deksnis.
- § 75.- A. Skuja.
- § 100.- P. Efferts, A. un H. Kraukļi, J. un R. Paliepi, R. Stelps-Kiršsteins, J. Norvels, R. Vītiņš, B. Innus un J. un I. Skrastīņi.
- § 125.- K. Kirmušks.
- § 150.- A. un D. Zariņi.

No 97 ziedotājiem kopā ienācis \$ 3.505.00.

Sirsniņi pateicos visiem ziedotājiem DV Montrealas nodaļas valdes vārdā.

Ar patiesu cieņu Jūsu

A. ZARIŅŠ.

PENSIONĀRI.

9. augusta sanāksmē ap 70 pensionāru sanāca Centrā, neskatoties uz skaisto laiku un vasarīgām izdarībām. Bija arī tāls ciemiņš no Latvijas. Trūka gan daži centīgie saietu apmeklētāji, kuri bija tālākos izbraukumos.

Svētbrīdi vadīja māc. G. Hūns, savās aizlūgšanās pieminēdams nesen mūžībā aizgājušās Katrīni Lapsu un Emīliju Spru.

Sekoja augusta mēnesī dzimušo 8 biedru apsveikšana, ko izdarīja Eleonāra Krūmāja. Pēc "Daudz baltu dienīņu" nodziedāšanas un vīna glāžu sa-

skandināšanas, sekoja siltas pusdienas, kuŗas, savu jubileju atzīmējot, bija dāvinājusi Helēna Smita, dāmu komitejas vadītājas Līlijas Rudzātes un palīdzu izkārtojumā. Bija arī kafija ar garšīgām tortēm un kliņģeriem.

Tomsonu Jānis ierosināja padomāt par izbraukumu uz Ezerkalnu Dzintariem nākamā sanāksmē. Kas šajos izbraukumos piedalījušies citos gados, bijuši ar tiem apmierināti. Pensionāru izbraukumi ir skaista pārmaiņa īsās vasaras nodarbībās.

Draudzīgais saiets noslēdzās ar kopēju padziedāšanu Eižena Reveliņa mūzikas pavadijumā.

Sākot ar septembri, pensionāru sanāksmes atkal notiks divi reizes mēnesī.
M. O.

KĀ CENTRS PULSĒ?

Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra septiņu gadu atceres sarīkojums notiks 15. septembrī, plkst. 18:00, centrā (Skatiet īpašu paziņojumu blakus slejā! Red.).

Līdz ar šo atceri varēs atzīmēt jauna gaisa vēdinātāja ierīkošanu lielajā sarīkojumu zālē un paklāja iegādi Centra priekštelpai un kāpnēm.

Šie jaunumi Centram sagādāja izdevumus, bet reizē bija ļoti nepieciešami.

Pēdējā valdes sēdē tika arī nokārtots telefona tīkls. Līdz ar to steidzīga informācija būs iegūstama īsā laikā.

Nākošā Centra valdes sēde 12. septembrī, plkst. 19:30, Centrā.

L. KALNIŅŠ.

ko palīdz dumpība un spīts
ja svešnieks viss ir naidā trīts
ja svešnieks viss ir bruņās kalts
ir bezjūtīgs un ļauns un salts

Ne Dievs to redz ne diža valsts
un mazpamazam tauta kalst
un tikko saulei stari dzimst
tos aplauž un tie tumsā grimst

GUNĀRS FREIMANIS.

Mūžībā aizgājis

VALENTINS JANFELDS

Dzimis 1905. gada 27. februārī, Basas pagastā, Kurzemē, Latvijā.
Miris 1990. gada 23. augustā, Montrealā.

Piemin

sieva Hila,
meitas ar ģimenēm.

Pa mazu lauku ceļu gāju...
K. Skalbe.

MONTREALAS LATVIEŠU SABIEDRISKAI CENTRS

r ī k o

SEPTIŅU GADU PASTĀVEŠANAS ATCERI

sestdien, 15. septembrī, plkst. 18:00, Centra sarīkojumu zālē, 3955 Provosta ielā, Lašīnā.

IEEJA: \$ 15.00 no personas.

Cenā ieskaitītas siltas vakariņas.

MONTREALAS JAUKTĀ KOĶA priekšnesumi.

DEJAS MŪZIKA un SAVIESĪGA DZĪVE.

Galdiņi rezervējami pie:

J. Bilinska, tel. 681-3966

Visi mīļi gaidīti!

Uz redzēšanos CENTRĀ!

CENTRA VALDE.

LATVIJAS BRĪVĪBAS FONDS.

LATVIJAS BRĪVĪBAS FONDS gaida talceniekus. Ja ne tagad, tad kad? Neviens ziedojums nav par mazu.

Čeki rakstāmi uz LATVIJAS BRĪVĪBAS FONDA vārda un nosūtāmi LBF Ltd pārvaldes kasierei-lietvedei

Kanadā -

Mildai Matīss,
173 Roslin Ave.,
Toronto, Ontario
M4N 1Z5

VĒLOS

Piedalīties Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes Mūzikas nometnes

LABVĒĻU FONDĀ

kā

GODA LABVĒĻIS - \$ 250 un vairāk _____

VEICINĀTĀJS - \$ 100 un vairāk _____ ATBALSTĪTĀJS - \$ 50 un vairāk _____

Ziedoju Fondam - _____

Līdzekļus izmantos III Mūzikas nometnes sagatavošanas izdevumu segšanai, II Mūzikas nometnes iztrūkuma deldēšanai, kā arī stipendijām, lai nometnē varetu uzņemt katru interesentu, kas tajā vēlētos piedalīties.

Čeki rakstāmi uz LATVIAN YOUTH SONG AND DANCE FESTIVAL

vārda un adresējumi - 291 Lorraine Drive
Baie d'Urfé, Qué.,
Canada
H9X 2R2,
tel. 514-457-9832.

TURPMĀKIE SARĪKOJUMI.

MLB ZIŅAS:

3. novembrī, plkst. 10:00, Latviešu Centrā, gadskārtējais MLB MĀJAS CEPUMU, GARDUMU un DAŽĀDU PRIEKŠMETU TIRDZIŅŠ.

Tirdziņam vajadzīgi mājas cepumi, ievārījumi, rudzu maize, pīrāgi, piparkūkas un citi gardumi, kā arī rokdarbi un lietiskās mākslas priekšmeti, apsveikumu kartiņas utt. Citiem vārdiem itin viss, ko šādā tirdziņā var pārdot.

Laipni lūdzam visus līdzšinējos un it sevišķi jaunus labvēļus šī gada TIRDZIŅA talciniekos!

Gatavojaties šim vispārējam notikumam, ar kuŗu reprezentējamies vietējā sabiedrībā. Līdzekļi, ko mūsu viesi izdod mūsu vidū, daudz palīdz MLB nākotnes mērķu īstenošanā.

Pieteikšanās un plašāka informācija pie:

Elgas Čops	- tel. 684-2522
Gitas Lukstiņas	- tel. 685-2218
Margas Lūses	- tel. 488-7615
Veltas Ozolas	- tel. 626-3501
Anitas Porietes-Bedard	tel. 697-6624
Ilgas Štauveres	- tel. 457-9832
Dagmāras Ziediņas	- tel. 694-2817

Plašāka informācija un paziņojumi nākamajā MLB Zīpotāja numurā.

Šī gada MLB Zīpotāja decembra numurā atkal publicēsim

KOPEJO ZIEMSVĒTKU UN JAUNGADA AP-SVEIKUMU,

kā to esam darījuši iepriekšējos gadus, jo šis pasākums ieguvis ievērojamu atbalstu un atsaucību mūsu sabiedrībā.

Tas ir kopējs SVEICIENS, ne atpirkšanās no apsveikumu kartiņām. Neierobežo personīgo apsveikumu kartiņu sūtīšanu.

Sveicienā var piedalīties visi MLB ZĪPOTĀJA lasītāji un labvēļi, kas to vēlas, gan tuvumā, gan tālumā. It sevišķi gaidām montrealiešu, otaviešu un kvebekiešu piedalīšanos.

Ērtības labad un lai taupītu laiku, automātiski pieņemam, ka šajā SVEICIENA piedalīsies v i s i iepriekšējā gada dalībnieki.

Ja nu tomēr kaut kādu iemeslu dēļ to nevēlaties darīt, lūdzam to nekavējoties paziņot redakcijai - tel. 457-9832.

Protams, atsevišķus sveicienus gaidām no draudzēm, organizācijām un uzņēmumiem.

Jūsu piedalīšanās KOPEJĀ SVEICIENĀ ļoti gaidīta. Izmantojiet izdevību! Par to jau Jums iepriekšējs paldies!

Piedalīšanās pret labprātīgu ziedojumu.

Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda un adresējami SVEICIENS, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, tel. 514-457-9832.

MLB ZĪPOTĀJA tehnisko izdevumu segšanai j ū - l i j a un a u g u s t a mēnešos esam saņēmuši sekojošus ziedojumus:

Pauls Gerge \$ 5.00, Alfrēds Skujiņš \$ 15.00, K. Valkers Oakville, Ontario, \$ 7.50, Milija Brauns, Otavā, Ontario, \$ 10.00, Sergejs Dreimanis, Grīnvalejā, Ontario, \$ 10.00, Edmunds Ozols, Islingtonā, Ontario, \$ 15.00, Ansis Rozentāls \$ 15.00, R. Velme, Toronto, Ontario, \$ 10.00, L. Ceriņš \$ 77.50, Norman Kazdan, M. D., \$ 25.00, J. Preimanis, Vinipegā, Manitobā, \$ 2.50, Aleksandrs Dzirne, Kolumbusā, Ohaijo, ASV, \$ 22.30, Viktors Rundāns, Kingstonā, Ontario, \$ 6.00, Anna Štrauss, W. St. Paulā, Minnesotā, ASV, \$ 2.81, Dzintars Melnbārdis, Reksdēlā, Ontario, \$ 5.00, Valdis Grants, Rolling Meadows, Ilinojā, ASV, \$ 2.10.

1990./1. darbības gada 3. un 4. mēnesī kopā no 16 lasītājiem \$ 230.71.

Darbības gadā no 36 lasītājiem kopā \$ 473.47.

Mašīnu iegādei \$ 10.00 ziedojis S. Dreimanis. 1990./1. darbības gadā kopā no 2 lasītājiem \$ 20.00.

Abās kategorijās darbības gadā no 38 lasītājiem kopā \$ 493.47.

Visiem MLB Zīpotāja atbalstītājiem sirsnīgs paldies.

MLB mērķu sekmēšanai \$ 10.00 ziedojis S. Dreimanis. Paldies!

A i c i n ā m MLB Zīpotāja lasītājus, kas vēl nebūtu nokārtojuši savus maksājumus par tekošo gadu, to izdarīt ar atbildes pastu.

Lasītāji, kas izdevumu vairs nevēlētoss saņemt, lūgti par to paziņot redakcijai, atsūtīt samaksu vai ziedojumu par saņemtajām burtnīcām. Šāds paziņojums palīdzēs revidēt lasītāju sarakstu un ietaupīt pastmarku izdevumus, kas šobrīd sasnieguši \$ 1.000 un pat vairāk mēnesī.

Varam ziņot, ka lasītāju skaits Latvijā nemitīgi pieaug un ka izdevums tur pienāk, apmēram, 10 dienās. Gada abonements uz Latviju maksā - \$ 35.-. Pasūtīnātājus lūdzam uzdot saņemēja skaidru adresi un pārbaudīt, vai pasūtīnājums Latvijā ir saņemts.

Laipni lūdzam MLB biedrus nokārtot biedru maksas par tekošo 1990./1. darbības gadu. Maksājumi sūtāmi MLB kasieri Anitai Porietei-Bedard. Čeki rakstāmi uz Montreal Latvian Society vārda.

LATVISKAS SERVJETES

Kafijas servjete - 2 paciņas (katrā 18)	\$ 5.00
Viesību servjete - 2 paciņas (katrā 18)	\$ 7.00
4 paciņas kopā	\$ 12.00
pa paciņai no katras	\$ 6.00
Pasta izdevumi 2 paciņu sūtījumam	\$ 1.00
Pasta izdevumi 4 paciņu sūtījumam	\$ 2.00
Viesību servjete saietiem un godiem (150)	\$ 20.00
Pasta izdevumi par katru lielo paciņu	\$ 3.00

Rotājiet galdus svētkos, saietos, godos un sarīkojumos ar šīm latviskām SERVJETĒM.

Tās iegādājoties, Jūs atbalstiet Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes darbu.

Čekus lūdzam rakstīt uz LATVIAN YOUTH SONG AND DANCE FESTIVAL vārda un līdz ar

pasūtīnājumu nosūtīt - Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomei

291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2 tel. 514-457-9832.

SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDIS:

Biežāk lietoto Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek ev.-lut. dievkalpojumi, 4345 Marcil.
telpu adreses: Ev.-lut. Trīsvienības draudze nams - 3438 Rosedale Ave., tel. 489-3224.
Latviešu Sabiedriskais Centrs - 3955 Provosta ielā, Lašīnā, tel. 634-4082.

6. septembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
9. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
12. septembrī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes darba sēde. Dalībnieces lūgtas ņemt savus pārstāvjus. Darba sekā valsts svētku sarīkojums un citi aktuāli jautājumi.
12. septembrī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra valdes sēde. Var piedalīties visi interesenti.
15. septembrī, plkst. 18:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra septiņu gadu pastāvēšanas atceres sarīkojums (Skatiet atsevišķu paziņojumu šī numura 29. lpp.!).
16. septembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
16. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
18. septembrī, plkst. 19:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcas sēžu zālē, Baltiešu Federācijas Kanadā Montrealas nodaļas darba sēde.
19. septembrī, plkst. 19:00, Latviešu Centrā, Montrealas Baltiešu Pastmarku Kluba kārtējā sanāksme. Piedalīties aicināti visi interesenti.
20. septembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
22. septembrī, plkst. 9:30, Latviešu Centrā, 1990./1. mācības gadu uzsāk Latviešu Skola Montrealā. Jauni skolnieki piesakāmi un plašāka informācija iegūstama pie skolas pārziņas Ināras Gales, zvanot 481-3923.
23. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
29. septembrī, plkst. 14:00, DV Montrealas nodaļas lauku īpašumā Ezerkalnu Dzintaros, sezonas slēgšanas saiets.
30. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
7. oktobrī, plkst. 11:00, Tērvetē, Montrealas latviešu ev.-lut. draudzes Plaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu. Pēc dievkalpojuma svētku MIELASTS.
11. oktobrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
14. oktobrī, plkst. 11:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
20. oktobrī, plkst. 18:00, Latviešu Centrā, latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudzes gads-kārtējais rudens bazārs.
21. oktobrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelā, Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
21. oktobrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
25. oktobrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
28. oktobrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Ticības atjaunošanas dievkalpojums.
3. novembrī, plkst. 10:00, Latviešu Centrā (līdz plkst. 16:00) Montrealas Latviešu Biedrības gadskārtējais MAJAS ĒPUMU un CITU PRIEKŠMETU TIRDZIŅŠ. Lūdzam tam gatavoties. (Pieteikšanās informācija 30. lpp.) Plašāks paziņojums nākamajā MLB Ziņotāja numurā.

Laipni lūdzam ziņas SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDIM iesniegt RAKSTISKI līdz ik mēneša 15. datumam! Izņēmuma gadījumos pieņemam vēlinus paziņojumus, ja vēl pieejama telpa to iespiešanai.

Lai segtu arvien augošos izdevuma izdošanas izdevumus, būsim sludinātājiem kalendārī pateicīgi par gadskārtēju ziedojumu. Kalendāra sastādīšana prasa daudz pūļu.
Šo MLB Ziņotāja numuru nododam Kanadas pastā 5. septembrī.

0312017110

PĀRDODAMS AUTO.

1985. g.

PLYMOUTH TOURISMA ar

42.700 km.

Pilnīgi aprīkots
divdurvju modelis
labā kārtībā.

Zvanīt K. Irbītim,

tel. 334-5571

KI

VIDEO EQUIPMENT FOR LATVIA

VCR's starting from \$ 375
 Video Cameras starting from \$ 1.499
 Double Cassette Radios from \$ 99
 Computers starting from \$ 899

250 V, 50 hz

FILMS - Sony, Sharp, Panasonic
 Hitachi, Akai, JVC, Aiwa

R. C. LEON SERVICE

5887 Sherbrooke W.
 NDG, Montreal, Qué.

phone - **514-488-3363**

Toronto

phone 416-886-7659

Lūdzam lasītājus paziņot katru adreses maiņu,
 dzīvokļa numuru ieskaitot. Ziņojiet par izdevuma
 nesapņemšanu. Pēdējā laikā itin daudz eksemplāru
 ir nokļīduši pastā. Red.

MEKLĒ BRĀLI.

Cienījamā redakcija!

Rakstu jums no Latvi-
 jas. ļoti lūzdu jūsu pa-
 līdzību. Vēlos atrast
 savu brāli

ERIKU RUBLOVSKU

Rūdolfa dēlu,
 dzimušu 1926. g.

Dzīvojis Palsmanes pa-
 gasta "Briežkalnos" tā-
 pēc lūzdu jūsu laikraks-
 tu publicēt sludinājumu.

Viņu meklē māsa Lāci-
 ja, dzimusi Rublovska,
 tagad Kangare. Var at-
 saukties arī ģimenes lo-
 cekļi.

Mana adrese:

Lācija Kangare,
 Valkas raj. Smiltenes
 pagasta "Viļelēs",
 Latvija.

1990. IX MLBZ 1.375 e

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

FLOWERS
 by
 Ferguson

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
 Montreal - Business Office
 514 - 483-1870

MLB ZIŅOTĀJA administrātores A. Perietei - Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Québec,
 Canada, H9R 2X5, telefons 514-697-6624.

Ar šo nosūtītu abonementa samaksu (\$22.50 vai 17.50 ek. likmesī) par _____ gadu/iem \$ _____
 Gaisa pasta piemaksu ASV - \$5.-, citos kontinentos - \$12.- \$ _____
 Ziedoju izdevuma tehnisko izdevumu segšanai \$ _____
 Ziedoju spārestuves mašīnu iegādei \$ _____
 Vēlos saņemt sakojošus agrākos MLB Zīņotāja numurus: _____ à \$ 2.- \$ _____
 Dāvinu MLB Zīņotāju \$ _____
 Iesaku nosūtīt paraugburtnīcas \$ _____

Ar šo nosūtītu testāšanās maksu Montrealas Latviešu Biedrībai - \$ 5.- \$ _____
 Ar šo nosūtītu MLB biedru maksu par _____ darbības gadu (à \$ 10.-) \$ _____
 Ar šo nosūtītu LNAK dalības maksu par _____ gadiem (à \$ 10.-) \$ _____
 Ziedoju MLB darba un pasākumu veicināšanai \$ _____

Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

Pavisam kopā \$ _____

(Maksātāja vārds, uzvārds, pasta kods, telefona numurs)

(paraksts)

MLB ZIŅOTĀJS.

ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2,
 tālrunis 514-457-9832.

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers. ADMINISTRĀTORE: Anita Periet-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe
 Claire, Qué., Canada, H9R 2X5, tālrunis 514-697-6624. EKSPEDICIJA: Valta Ozols. DAR-
 BINIEKI: Jānis Birze, Elga Cops, Edgars Kajaks, Viņa Kajaks, Austra Konovalova, Anna
 Kreipāne, Pēteris Kreipāns, Voldemārs Ozols, Ilga Štaubere un vēl daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 22.50 gadā; MLB biedriem, pensionāriem un kasa invalīdiem -
 \$ 17.50 gadā; gaisa pasta piemaksas uz ASV - \$ 5.-, uz citiem kontinentiem \$ 12.-.
 Atsevišķas agrākas burtnīcas pret \$ 2.- ziedošanu. Lappušu maksa: 1/4 lpp. - \$ 20.-,
 1/3 lpp. - \$ 25.-; 1/2 lpp. - \$ 30.-; 3/4 lpp. - \$ 50.-; pilna lpp. - \$ 55.-; klīve-
 ju un paziņojumu sagatavošana \$ 15.-. Iespējama arī foto uzņēmumu publicēšana.
 Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda. MLB ZIŅOTĀJS, tāpat kā MLB, ir bez-
 peļņas pasākums; visus ienākumus redakcija izmanto tā izdošanas vajadzībām.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tādā pašā numuram iesūtīti vai nododami redakci-
 jā līdz ik mēneša 15. dienu. Par izdevumu publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakci-
 ja var rakstus ievērot. Raksti un ziņas nepauž no MLB valdes, ne redakcijas, nedz tās darbinie-
 ku teiktus iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod pilna adrese, telefona numurs un jā-
 parakstās. Anonīmus rakstus redakcija ignorē.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY

SEPTEMBER 1990

MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS

SOCIÉTÉ DES LETTONS DE MONTRÉAL

BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Société des Lettons de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society: 291 Lorraine
 Drive, Baie d'Urfé, Canada H9X 2R2, telephone 514-457-9832.

DOMU TALKA

ALTERNATIVES

Prezidents Kārlis Ulmanis:
 Celsim Taisnību Nacionālo
 Un Taisnību Sociālo!

T. T. ALTERNATIVES
 P. O. BOX 998
 Hamilton, Ont.
 L8N 3R1